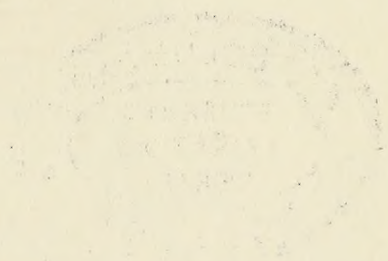
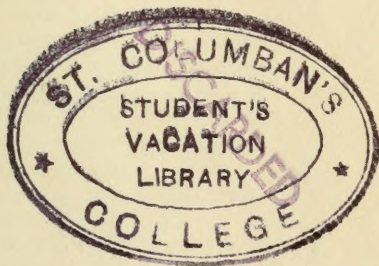

Liam Mac Zabiann

"I have just been reading the first bit of Irish in the 'Lochrann,' Deire Fomhair, 1919. Having read the article, I liked it so well that I just thought it possible that I had made a mistake regarding its goodness, so I read it again. I liked it better. I read it a third time. I liked it better still. It is a bit of simple, direct, full sustained narrative. It is simple. The writer tells his story with a simplicity of style in which there is not a shadow of the consciousness of effort. It is direct. You follow him along a direct road. It is full. He leaves none of the substance of the narrative untold. He forgets nothing that ought to be said. The narrative is sustained. The flow of it is as strong towards the end as it is at the beginning, and you feel that throughout the whole narrative Jimin is really only eleven years old.

"It is refreshing to get such a bit of Irish as that from a living writer of Irish after our long and weary experience of writers who strut through the Irish language on stilts and give us a ponderous mass of stuff which they call 'classical Irish,' but which no Irish speaker ever spoke.

"Why will they not, sooner or later, write Irish like Jimin's Irish? The real answer to that question is, they could not do it! They are not able. If they were to make the attempt, they would produce something which would set all the old Irish speakers laughing at them . . . ."

An tAthair Peadar Ó Laoghaire,

sa *Cork Weekly Examiner*,

1-XI-1919.

Jimín Ṁáire Ṫaiḋg

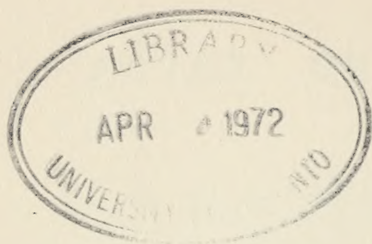
"An Seaḃac" do scríoḃ

(Pádraig Ó Siocḟraḋa)

Coṁluċt Oideaċais na hÉireann

Teoranta

Baile Áṫa Cliaṫ agus Corcaiġ

le ceað ó luċt "an lóċrann"

Clár an Leaḃair

Fáilte roime “Jimín”

Go mairir, a Jimín, ’s an máistir aduḃairt leat scrí’.
Nár ċrapaiḋ a cuisle, sa ḃfeamnaiġ fuair tu id’
naoiḋean;
Do ṁam ’s í ’r buile ar do ṡálaiḃ le fuadar niṁe,
A’s daid boċt ag rinnce le h-áṫas—ní mór linn díḃ.

Cás linn gan tuille s’láṫar dúinn grinn is suilt
“Seáinín” a’s tusa na cáirde is suairce ’gainn;
Fáilte roṁat ċugainn ón dtráiġ úd gan ġruaim, a ṁic,
’S dá faid againn fanfair leo’ ġáire is móide ár gcion.

“Marḃán.”

1919.

Jimín Ṁáire Ṫaiḋg

Caibidiol I

Mar ṫáinig Jimín ar an saoġal is mar ċuir sé dúil i gcíste milis

An Máiġistir adubairt liom é seo a scríoḃ le cur go dtí "An Lóċrann." Cúntas a scríoḃ mar ġeall orm féin—sin é dubairt sé ḃí uaiḋ. Ní ḟeadar cad ab áil leis "An Lóċrann" dá leiṫéid sin. B'ḟéidir gurab aṁlaiḋ atá an fear a ḃíonn ag scríoḃ do ró leisciúil ċun a tuille ċur síos. Bíonn an Máiġistir féin ró leisciúil uaireannta aon rud a ḋéanaṁ agus cuireann sé ag léiġeaṁ sinn agus téiġeann sé féin amaċ sa ṗóirse ag caiṫeaṁ tobac. Rug cigire lá air ann. Ní maiṫ leis an Máiġistir cigirí ar ṡlí éigin. Ní maiṫ liom féin na cigirí sin, leis. Bí fear aca sa scoil inné agus níor labair sé aon ḟocal Ġaeḋilge leis an Máiġistir. B'ait linn é sin mar ḃí sé ag baint sásaiṁ de 'na taoiḃ.

Tá sé ċoṁ maiṫ agam tosnú ar an gcúntas úd. Ní ḟeadar i gceart cá dtosnóċad: dubairt an Máiġistir liom m'ainm a ċur síos ar dtúis; aċ ní féidir dom anois é ċur síos ar dtúis mar tá barr an ṗáipéir seo lán. Cuirfead annso é: Jimín Ṁáire Ṫaiḋg. Is mise Jimín. Tá ainm eile, leis, orm: Séamas Ó Breasail. Sin é an ainm atá ar mo ḋaid; aċ níl aon tor' ar mo ḋaid boċt sa tiġ seo agus ní ṫugann aonne a ainm sin orm-sa aċ ainm mo Ṁam. Sí Máire Ṫaiḋg mo ṁáṫair, tá's agat. Is iongantaċ an duine Mam. Bíonn eagla

orainn roimpi—me féin is Daiḋ. Tugann sí sceiṁle do Ḋaiḋ uaireannta. Sin é cúis go bḟuil Jimín Ṁáire Ṫaiḋg orm-sa.

Rugaḋ mé fad ó—fad ó—ní cuiṁin liom-sa caṫain aċ deir Seana-Ḃriġid go bḟuil trí bliana déag ó ṡin ann. Deir sí go raiḃ ár dtiġ-ne anaṁór tré-na-ċéile an oiḋċe ṫána-sa ann. Ḃí gaċ aonne 'na ṡuiḋe fea' na hoiḋċe. Seana-Ḃriġid féin a fuair me sa bḟeamnaiġ ar ḃarra-taoide. Ḃí sceitimíní orṫa go léir im' ṫaoḃ. Ḃíos-sa ag béiciġ ar mo ḋíċeall. Ṫáinig mná an ḃaile go léir isteaċ agus ḃíodar ag féaċaint orm.

“Is breá an t-uċtaċ atá aige, bail ó Ḋia ar an leanḃ!” arsa Peig Neans.

“Ṁuiricín!” arsa Síle Eoin, “naċ baileaċ a ṫug sé ḋá ṡúil Ṡeana-Ṫaiḋg leis?”

“Grá Ḋé, óinsiġ!” arsa Máire Aindí, “an caoċ ataoi? Ná feiceann tú gur Ḃreasalaċ cruṫanta é. Naċ ṡin iad ḋá ṡúil 'aṫar aige, agus an geannc beag sróna, agus an croiceann buiḋe?”

“Gaiḃim-se orm gur le n-a ṁáṫair is deá'rataiġe é,” arsa Síle.

“Nárab eaḋ;” arsa Máire Aindí, “sé 'aṫair 'na ċroc aonair é.”

Ḃí na mná ag dul i gcoċall a ċéile gur labair Ḃeit Ṁór agus gur ḋein sí spiorspear de'n scéal.

“Pé duine gur deá'rṫaċ leis é,” ar sise, “is caiṫiseaċ an leanḃ é, bail ó Ḋia air.”

Annsan ṫóg m'aṫair buidéal as an gcurpad agus ṫug sé braon as dosna mná. Ṫug sé braon mór do Ṁáire Aindí. Duḃradar go léir, “go mairir a bḟuil nua agat!” nuair óladar é. Ċuaiḋ an braon le n-a hanál age Síle Eoin agus ḃíodar 'á bualaḋ sa drom. Ḃí rí-rá mór aca annsan agus cainnt agus gáiriḋe. Ṫáinig sciaṫáin ar m'aṫair agus ḋein sé greas rinnce. Níl mo Ḋaiḋ go maiṫ ċun rinnce, tá's agat, aċ 'ċionn mise ḃeiṫ aige, is dóċa, ḃí mórtas air. Aċ do labair mo Ṁam ón seomra agus duḃairt sí “an t-amadán fir sin a

stop." Do stop mo Ḋaid láiṫreaċ. Deineann sé rud uirṫi i gcoṁnaiḋe. Daid boċt!

Ní cuiṁin liom-sa na rudaí sin do ṫuitim amaċ i n-ao' ċor. Seana-Ḃrigid d'innis dom iad. Ní deineann Seana-Ḃrigid sin aon ċodla is dóiġ liom. Bíonn sí amuiċ gaċ aon oiḋċe ag faire na trága féaċaint a' ḃfaġaḋ sí aon ḃunóc. Aon ċeann aca tagann go dtí aon tiġ sa paróiste, sin í ġeiḃeann iad istoiḋċe sa ḃfeamnaiġ, adeir sí. Níl aon ḃunóc aca i dtiġ Ṗeig Ṁuirfí agus bíonn na mná go léir 'á ráḋ gur mór an truaġ san. D'éaluiġeas féin amaċ oiḋċe tríd an ḃfuinneoig ċun dul ar an dtráiġ féaċaint a ḃfaġainn bunóc dóiḃ. Ní raiḃ aon rian de ḃunóic ann cé gur ċuarduiġeas an feamnaċ an fad; ná ní raiḃ aon ṗioc de Ḃrigid ann aċ ċoṁ beag. Ar maidin ḃí leanḃ faċta aici do ṁuinntir Cláis Ṁóir agus duḃairt sí liom-sa nuair ċuireas ceist uirṫi gur ar a' dtráiġ a fuair sí í. Duḃart-sa léi go raiḃ an t-éiteaċ aici—go raḃas féin fea' na hoiḋċe annsan agus ná feaca í. Ṫáinig stad innti agus d'ḟéaċ sí orm. Annsan duḃairt sí gur mé "an diaḃailín" agus rug sí ar ṡlait ċugam.

Na rudaí beaga go léir a ṫugann Seana-Ḃrigid léi ní bíonn aon ċainnt aca ná ní féadfaidís riṫ ná siuḃal. Ní dóiġ liom go raḃas-sa riaṁ mar sin. Ḃí cainnt mo ḋóṫain riaṁ agam—an iomad, adeireaḋ mo Ṁam. Níl aon leiġeas agam air. Bíonn rudaí istiġ ionnam agus ní ḟanfaidís socair gan iad a ráḋ. Mara leiginn amaċ iad do ḃeaḋ tinneas orm aca agus is dóċa go ḃfaġainn bás. Agus tá riṫ maiṫ agam leis. Rugas ar an ngaṁain bán indé; agus rugas na cosa óm Ṁam nuair a ḃí sí im' ḋiaiḋ i dtaoḃ an ċíste uaċtair a d'iṫe.

Tá's agat, ḃí súil aici an tráṫnóna san le hingin Ṁáire Aindí ḃí tar éis teaċt aḃaile ó Ḃleá Cliaṫ, agus dein sí císte uaċtair 'na coṁair agus ċuir sí dorn rísíní ann agus siúicre rua. D'ḟág sí 'á fuaraḋ é ar bonn a' dresser. Ṫáinig dúil ṁallaiṫe agam féin ann nuair a fuaireas an bolaṫ breá go léir uaiḋ, agus nuair d'imiġ

mo Ṁam anáirde staiġre do ḃaineas oiread a' frí' as an gcíste. Ṁeasas go ḃfaġainn bás ḃí sé coṁ milis sin! agus ar ṁ'anam, ḃíos ó smut go smut go raiḃ bearna ṁór déanta 'gam isteaċ sa ċíste uaċtair. Ḃíos scuḃta ċuige, a ḋuine!

Nuair a ċuala Mam ag teaċt anuas an staiġre ċuireas díom amaċ agus ḃíos ag cur ḋá ġaṁain le Donnċa Beag as an mbuaile. Ċuala Mam ag cur aisti istiġ. Ṫáiniġ sí 'on doras. "'Jimín!" ar sise agus ní go gráṁar é. "Geo'-se 'maċ!" arsa mise leis na gaṁna. "'Jimín, adeirim leat," ar sise arís, aċ ḃí Jimín coṁ boḋar le slis!

Níor ḋein san dom ṁáṫair é. Ṫug sí sciúird fúm. Ḃí fiarsúil agam-sa ar an ndoras fea' na haimsire—ḃí droċionntaoiḃ agam aisti, a ḋuine—agus ċonnac ċugam í. As go bráṫ liom, a ṁic ó, agus me ag caiṫeaṁ grin óm' ṡálaiḃ! Ḃuel, a leiṫéid de rás ní ḟeaċaís ón lá baisteaḋ tu—mise is mo Ṁam ag cur dinn, faid a ḃí 'nár gcroiḋe! Dá mbeaḋ an bóṫar díreaċ aici ḋéanfaḋ mo Ṁam an beart orm; aċ nuair a ḃíoḋ sí ag cur crúca im' ċúl ṫugainn-se an cor di agus ḃí sí 'á traoċaḋ agam. Ní haon ṁaiṫ mná ċun reaṫa. Annsan do ḃuail sí a lurga ar ċolltar an ċéaċta ḃí caiṫte sa ḃuaile. Ḃí ar ṗraiseaċ ar fuaid na mias annsan, a ṁic ó! B'éigean di éirġe as an ḃfiaċ. Ḃí sí bacaċ ar feaḋ seaċtaine.

Tríd an ḃfuinneoig a ċuas féin isteaċ an oiḋċe sin tar éis iad a ḋul a ċodla. Duḃairt Cáit liom—sin í mo ḋriḟiúr—go ḃfuair m'aṫair sceiṁle óm' Ṁam nuair ṫáiniġ sé isteaċ tráṫnóna. Deineann sí é sin i gcoṁnaiḋe nuair a ḃíonn fearg uirṫi. Duḃairt sí ná raiḃ aon ċeart aige an ċéaċta ḃeiṫ san áit sin aige, agus ṫug sí "srimileálaiḋe gan ṁaiṫ" air. Daid boċt!

Ní ṫáiniġ aonne de'n triúr againn ċun bladair le n-a ċéile go ceann seaċtaine tar éis an císte ḋ'iṫe. Níor ġáḋ leat a' ṁurdail. Nár ċeart císte milis a ṫaḃairt do ḃuaċaill boċt a ḃíonn sa ḃaile coṁ maiṫ is taḃarfaí d' inġin Ṁáire Ainḋí é toisc í ṫeaċt abaile ó Ḃleá Cliaṫ.

Jimín ar an nGaṁain ḃán

CAIBIDIOL II

BROID A ṀÁTAR AR JIMÍN IS AN BÁS A TUG SEISEAN DON ṀÁIGISTIR

Is fada liom go mbeaḋ mór. B'ḟearr liom ná rud maiṫ go mbeinn mór fásta mar annsan ní ḃeaḋ gaċ aonne sa ṁullaċ orm fé mar ḃíd siad anois. Is cruaiḋ an saoġal a ḃíonn ag buaċaillí dem' ṡaġas-sa—ní féidir linn faic a ḃarra a ḋéanaṁ ná bíonn duine éigin ag bagairt orainn. An lá fé deire buaileas gannḋal Ḃeit Móire sa leatċeann le cloiċ is do ġearán Ḃeit lem' Ṁam me. Duḃairt Mam le Ḃeit gur ṁór an náire ḋi gannḋal mallaiṫe a ḃeit aici agus go raiḃ scannraḋ ar leanḃaí an ḃaile roimis agus dá mbeaḋ sí i n-aon ḃaile eile gurab aṁlaiḋ a cuirfí an dlí uirṫi 'na ṫaoḃ. Ċromas féin ar ġol le scannraḋ roimis an ngannḋal, mar 'ḋeaḋ, ċun go dtagaḋ fearg ar mo ṁátair ċuig Ḃeit. Ṁeasas ná déanfaí faic liom. Aċ a ḋuine, ní raiḃ aiṫne ar Ṁam agam! nuair d'imiġ Ḃeit abaile go mí-ṡásta agus stadas-sa den ġol, a ṁic ó, rug Mam orm agus tug sí léasaḋ ḋom. Deirim leat gur ḋíolas as an ngannḋal.

Araer ḃíos ag marcaiḋeaċt ar an ngaṁain bán agus ċualaiḋ an baile me ag scréaċaiġ nuair a ḃí Mam am' ḃualaḋ. Dtuigeann tú? scréaċaim ċoṁ hárd is ḃíonn im' ċroiḋe, féaċ' a' gcuirfeaḋ san stop leis an mbualaḋ nó an dtiocfaḋ aonne a ṡaorfaḋ me uaiṫe. Ní ḃím leat ċoṁ gortaiṫe is ba ḋóiġ leat, tá's agat. Deir siad naċ fearúil an rud ḃeit ag gol ná ag béiciġ; aċ ná caiṫfeaḋ-sa rud éigin a ḋéanaṁ ċun me féin a ċosaint ar Ṁam.

Sí Mam mo naṁaid aicionta. Ní stadann sí aċ ag

gaḃáil dom go mbíonn mo ċroiḋe briste aici. Caiṫim an ṁóin a ḃreiṫ isteaċ ċúiċi agus an t-uisce, agus caiṫim prátaí an dinnéir a ṗiocaḋ di sa tiġ amuiċ. Má bím annsan ag imirt ṗúiríní ḋom ḟéin nó ag caiṫeaṁ cnaipí ar an spric bíonn béic agus fiċe 'ci orm go mbíonn an ḃó ḃradaċ sa ċabáiste, agus caiṫim cur díom. Ní dóiġ liom go mbeaḋ Mam sásta gan an ḃó san a ḃeiṫ ag dul sa ġarrḋa, mara mbeaḋ ċun aon rud eile aċ ċun Jimín boċt a ċráḋ. Ní ḟeadar-sa cad ċuige cuireaḋ máiṫreaċa ar ḃuaċaillí i n-ao' ċor. Aċ dá mbeinn-se mór aon uair aṁáin ní ḃeinn i mbun bó ná gaṁain a ṫiomáint di; ná ní ċongoċad an snáiṫín di ċun é ṫoċrais ná ní raġad le circ ġuir go tiġ m'aintín ná ní ḃead ag foġluim ceaċtanna ar ċeann an ḃúird.

Níor ċráiḋ riaṁ mé aċ na ceaċtanna cráiḋte céadna. Ní ḃíonn aon dul uaṫa agam aon oiḋċe. "A Jimín," adeir Mam gaċ oiḋċe, "ar scríoḃais do ċeaċt anoċt?" Ṫriallas cúpla turus a ráḋ nár ṫug an Máiġistir aon rud dúinn le déanaṁ sa ḃaile; aċ an riaḃaċ, a ṁic ó, ná gur ċuir sí ceist ar Ṁicilín Eoin annso 'muiċ agus do scéiḋ an spriosán orm. Ní raiḃ ḟios agam aon ní gur ṫairrig Mam ċúiċi an tslat den ċúllocta agus ṫug sí fúm treasna na lurgan. Ní raiḃ agam-sa aċ cur díom suas 'on tseomra uaiṫe agus amaċ tríd an ḃfuinneoig.

Ċuas annsan ar lorg Ṁicilín Eoin aċ ní leigfeaḋ eagla ḋo teaċt amaċ ċugam. D'iarras air teaċt amaċ ċun go mbrisinn a ṗus, aċ ní ṫiocfaḋ. Annsan ḃíos ag glaoḋaċ "peata" agus "pleiḋce" agus "spiaire" air. Aċ do laḃair sé ṫar n-ais ċugam: "Oċ, ṁuise, a ḃuaċaillín boiċt!" ar seisean, "ar ḃuail do ṁaimí tu? Oċ, maimí dána!" agus ḃí sé mar sin ag magaḋ fúm go raḃas ar néal buile ċuige.

Tá leasainm ag muinntir a' ḃaile ar a aṫair agus ceapas gur ṁaiṫ an rud an ainm sin a ṫaḃairt ar Ṁicilín. "Ḃóiricín! Ḃóiricín! Ḃóiricín!" arsa mise. Aċ, a ḋuine, ḋeineas dearṁaḋ. Ḃí a aṫair istiġ agus nuair a ċuala sé an ainm, amaċ leis im' ḋiaiḋ agus an

goṁ air ċugam. Ċuireas díom, a ṁic ó, faid a ḃí im' ċroiḋe, agus fear an dá ċos ḃórac im' ḋiaiḋ. Ċuas amú air ameasc na dtiġte. Annsan seo leis ċuig ár dtiġ-ne ċun me ġearán, ċeapas. Ní túisce san ná mise istiġ tríd an bfuinneoig arís.

D'éiriġ idir Eoin agus Mam ag an ndoras. Duḃairt seisean go raiḃ mac droċṁúinte aici a tug leasainm air féin. Duḃairt sí leis gur éiteaċ a ḃí sé a ċur ar an mbuaċaillín boċt macánta (b'in mise, tá's agat) agus ná raiḃ sé amuiċ ċuige, mar gur ċuir sí féin sa tseomra é fiċe neomat roime sin.

"Deirim-se leat go raiḃ sé ann," arsa Eoin.

"N'ḟéadfaḋ a ḃeit," arsa Mam, "naċ ṡin é ag glórġail sa tseomra fós féin é. Téanam ort go bfeicir." Ṫánadar araon go dtí doras an tseomra.

"A' raḃais age tiġ Eoin le leatuair a ċluig, a Jimín?" arsa Mam.

Ḃíos féin aireaċ.

"Cionnus ḟéadfainn dul amaċ agus an doras dúnta agat-sa orm?" arsa mise.

"Deir Eoin go raḃais ann ag taḃairt 'Ḃóiricín' air féin," ar sise.

"Speaḃraíḋí atá air ní foláir," arsa mise. "Ḃí sé sa Daingean indiu ag díol muc."

D'imiġ Eoin leis agus é ag ráḋ rud éigin leis féin. Nuair ḃí sé imiṫe:

"A' raḃais ann, a Jimín," arsa Mam.

Ní duḃart féin aon ḟocal. Ṫáinig sí agus d'ḟéaċ sí ar mo ċosa. Ḃíodar fliuċ salaċ ón rás a ḋeineas ó Eoin. D'féaċ sí ar bonn na fuinneoige agus connaic sí rian mo ċos ann cé gur ċuireas féin na potaí geranium anuas orta go cúramaċ.

Ḃuel, ní maiṫ liom a innsint duit cad a tuit amaċ 'na ḋiaiḋ sin—beaḋ náire orm. Ḃí Micilín Eoin 'á ráḋ leis na garsúin eile gur ḃain Mam an brísce díom, pé duine d'innis do é, agus gur ġaiḃ sí orm. Nílim-se 'á ráḋ gur ḋein; aċ tá's agam go raḃas coṁ tinn sin san

áit sin díom nár féadas suidhe ar feadh trí lá. Ní tuigim Mam i n-ao' cor. Cad cuige bí sí am' cosaint i látair Eoin agus annsan me bualadh. Och, muise, b'fearr liom go mbeinn mór.

Agus ní measa Mam chun mo bhuailte ná an Máighistir. Sé an Máighistir an tarna namhaid atá agam. Ní bhíonn stad air ach ag cur ceisteanna crua orainn le réidhteach gach aon lá—rudaí nár ghádh bacadh leo mar ní bhíonn siad i gceist i n-ao' chor. As a cheann amach is eadh cheapann sé iad gan ghádh gan riachtanas.

Ní hí sin an sagas ceiste bhí le réidhteach sa tSamhradh idir Eoin agus Donncha Beag. Tógadar móinéar eatartha agus nuair bhaineadar agus shábhálадar é bhí trí cocaí móra agus cúig cocaí beaga agus taoscán féir ar fad ann. Ní féadfaidís an féar a roinnt 'na dhá leath cothroma—an roinnt a mholfadh duine 'ca ní bheadh an fear eile sásta leis. Bhidís ag cur cocaí móra agus cocaí beaga agus ualaighe féir tré n-a chéile agus ag argóint. Thug Eoin bithiúnach ar Dhonncha Beag agus bhí Donncha d'iarraidh é shát' le píce. Bhí muinntir a' bhaile d'iarraidh an roinnt a dhéanamh ach teip orta. D'iarradar ar an Máighistir an cheist a réidhteach ach dubhairt sé ná féadfadh. Sa deire tugadh an féar 'n Daingean go dtí an meádh agus sin mar a réidhtigheadh an cheist.

Ach níor stop san an Máighistir. Bhíonn sé scuabtha chun ceisteanna cheapadh chun sinn a chur i bponnc. "Dá mbeadh ceithre cinn de mhuca ar aonach ag duine agus dá bhfaghadh sé cúig púint seascad orta—an mór an ceann é sin?"

Sin é an sagas ceisteanna a bhíonn ag an Máighistir. Cad dob áil leis an Máighistir ná le haonne eile fiafruighe an mór an ceann é sin. Má fuair an duine úd na 65 púint ar cheithre muca ná fágfadh an Máighistir mar sin é agus gan bheith ár gcrádh-na mar gheall ar an scéal. Ach ní fágann—ní hé sin an sagas é.

Ar seisean linne lá—"Capall ar sodar—ragadh sé deich míle i n-uair a chluig: an mó míle ó bhaile bheadh sé i gcionn ceithre huaire fichead?"

Ḃuel, ní raiḃ ḟios agam-sa agus d'éiriġeas as. Ḃí cuid aca ḋein é agus nuair a ṫáinig an Máiġistir ċoṁ fada liom-sa d'ḟéaċ sé orm.

"An aṁlaiḋ ná fuil ḟios agat é?" ar seisean.

"Níl, a Ṁáiġistir," arsa mise.

Annsan ċuir sé na figiúirí ar an gclárḋuḃ. "A ċeaṫair fé ḋeiċ?" ar seisean.

"Sin a daċad," arsa mise.

"A dó fé ḋeiċ?" ar seisean.

"Sin a fiċe," arsa me féin.

"Agus a ceaṫair?"

"Sin a ceaṫair fiċead," arsa mise. Ċuir sé 240, annsan, síos.

"Anois an mó míle ó ḃaile do ḃeaḋ sé?" arsan Máiġistir.

"N'ḟeadar," arsa mise.

"Léan id' ċeann cipín," arsan Máiġistir, "ná tuigeann tú dá n-imiġeaḋ capall 10 míle i n-uair a ċluig go raġaḋ sé 240 míle i gceiṫre huaire fiċead."

"Ní raġaḋ," arsa mise, "ċaiṫfeaḋ sé stad nó ṫuitfeaḋ sé leis an ocras nó d'imeoċaḋ crúḋ uaiḋ nó raġaḋ cloċ 'na ċrúiḃ nó . . . ."

"Éist do ḃéal," arsan Máiġistir agus olc air ċugam. "Sín amaċ do láṁ."

Ṫairrig sé dá stiall de ṡlait ar mo laipín, a ṁic ó, a ċuaiḋ tríom' ċroiḋe agus ċuir sé síos go bun na scoile me nuair ḃíos ag gol.

Ḃíos i ḃfad ṫíos im' ṡuiḋe agus me cráiḋte go leor agus mo ċroiḋe lán d'olc. Ḃíos ag cuiṁneaṁ ar an saġas báis ba ṁaiṫ liom a ṫaḃairt don Ṁáiġistir. Ba ṁór an sásaṁ liom riṫ ċuige agus é ḃualaḋ deas agus clé agus é ṫaċtaḋ agus a ċorp a ċaiṫeaṁ i bpoll portaiġ agus cloċ ṁór ceangailte dá ṁuineál. Nuair ċuiṁniġeas ar an gcapall úd a ḃí aige a raġaḋ an 240 míle i n-aon ló, ċeapas go gceanglóċainn an Máiġistir do agus go scaoilfinn leis, gan srian gan aḋastar, agus é ag imeaċt 240 míle gaċ aon ċúig neomataí, go dtiocfaḋ sé go

bruaċ na faille agus go dtuitfidís araon síos, síos síos go ndéanfaí iad a smiotaḋ 'na smidiríní tíos ar na cloċa i slí ná beaḋ fios ag aonne ciaca smut de ċapall nó smut de Ṁáiġistir aon smut aca seaċas a ċéile. Ba ṁór an sásaṁ liom an socrú san a ḃeiṫ déanta agam ar an Máiġistir agus annsan ḃíos ag scríoḃ ceisteanna ċun é ċur i bponnc:

Ceisteanna ar an Máiġistir—

Dá mbeaḋ capall ann a raġaḋ 240 míle i n-aon ló, an mó míle raġaḋ an capall céadna i dtrí ċéad bliain?

Má fuair Taḋg Mór £5 ar trí cinn de ċaoire ar aonaċ an Daingin, cad a ġeoḃaḋ an Máiġistir ar an gcapall úd a ċuaiḋ 240 míle i gceiṫre huaire fiċead?

An mó cruaċ ṁóna déanfaḋ mála súiċe?

Ḃíos ag gáiriḋe liom féin leis an sult agus níor ḃraiṫeas faic go raiḃ an Máiġistir laistiar díom agus scearta mór gáire curṫa aige as. Rug sé ar an bpáipéar uaim agus léiġ sé do'n scoil ar fad é. Ḃí an scoil go léir ag gáiriḋe. Ṁeasas go raġainn síos tríd an dtalaṁ le náire. Ḃí béal mór ar Ṁicilín Eoin ag magaḋ fúm. Do ċroċ an Máiġistir mo páipéar boċt ar an ḃfalla [illegible] ar aḋḃar spóirt. Deirim leat go raḃas buiḋeaċ [illegible] scríoḃas síos ann an bás úd a ṫugas do.

Caibidiol III

Scéal na gCnaipí i mBríste Jimín is mar d'Ḟógair Cáit Sos Coṁraic

Naċ ait na rudaí gearrċailí. Ní ḃíonn aon ṁaiṫ ionnta ċun aon ní aċ ċun screadaiġe nuair ḋéanfá aon ní leo, nó ċun tú scríobaḋ leis na hingne nuair a ḃíonn an t-olc ceart orṫa. Tá ceann aca sa tiġ againne: Cáit. Drifúr dom iseaḋ í agus is óige í ná mise. Tá sí 'na peata 'ge Mam agus ní ḃíonn sí 'á bualaḋ mar ḃíonn sí am' bualaḋ-sa agus ní ceart é sin. Is fearr mise ná Cáit ar gaċ aon tsórt slí aċ cad é an ṁaiṫ sin—ní ḟaġaim-se aon ní ó Ṁam aċ an tslat agus ġeiḃeann Cáit peataireaċt. Má ḋeineann Cáit aon rud as an tslí ní ṫugann mo ṁáṫair di aċ scríob dá teangain. Cuireann sé sin an óinsín ag gol. Más mar sin a ḋéanfaḋ Mam liom-sa é naċ agam a ḃeaḋ an saoġal breá! Ní ġoilfinn dá mbeaḋ sí ag cainnt go dtuiteaḋ an teanga aisti. Ċuirfinn mo ċeann fúm agus d'imeoċainn amaċ 'on stábla fé mar ḋeineann Daid.

Aċ níl aon ṁaiṫ i gCáit. Deir mo ṁáṫair liom ḃeiṫ ag imirt léi, agus ḃím ar mo ḋíċeall. N'ḟéadfaḋ sí aon léim a ċaiṫeaṁ, a ḋuine, ná níl aon ṁaiṫ ċun reaṫa innte. Ḃí cnaipí deasa aici agus duḃart léi imirt agus do ḃuaḋas uaiṫe na cnaipí go léir do ḃí sa ḃosca aici. Ċrom sí ar ġol, a ṁic ó! agus níor ṫeastuiġ uaiṫe iad a ṫaḃairt dom i n-ao' ċor, aċ ḃaineas di iad. Aċ, a ḋuine! ṫairrig sí an tiġ orm leis an screadaiġ agus nuair ṫáinig Mam ḃain sí gaċ aon ċnaipe aca ḋíom; agus ḃain sí mo ċuid féin, leis, ḋíom a ḃí ar ċórda agam. D'ḟiafruiġ sí cá ḃfuaireas iad go léir. D'innseas di gur ḃuaḋas ó sna buaċaillí eile ar scoil iad aċ níor

ṡásaiṁ san í gan féaċaint ar mo ḃríste. Ní raiḃ cnaipe ann agam aċ trí puill déanta agam ann agus na guailleáin greamaiṫe le dá ḃuairċín aḋmaiḋ agus tairrnge trí n-órdlaċ.

Ḋein Mam beart náireaċ orm annsan: ċuir sí iaċall orm an dá ċipín agus an tairrnge a ċaiṫeaṁ uaim agus an bríste ċongáil suas lem' dá láiṁ. Ċaiṫeas trí lá mar sin go raiḃ mo ċroiḋe briste. Aċ níorḃ é sin a ċuir an straiḋn ar fad orm aċ Micilín Eoin a' magaḋ fúm. Ní féadfainn riṫ 'na ḋiaiḋ, tá's agat, agus ċráiḋ sé me go raiḃ an goṁ orm ċuige.

An tríoṁaḋ lá ċuas go dtí Mam. "A Ṁam," arsa mise, "cuir isteaċ na cnaipí dom, má-má-má's é do toil é. Ní ġearrfaḋ amaċ aon ċeann go bráṫ arís."

D'féaċ sí orm. Ḃí sí d'iarraiḋ a ḋéanaṁ amaċ caḋ é an fuadar a ḃí fúm.

"Á! ḋein, a Ṁaimí," arsa mise, "agus beaḋ im' buaċaillín maiṫ."

"Um-m-m," ar sise, "n'feadar an tsaoġal caḋ é an t-aṫarú so teaċt ort. Mar sin féin cuirfeaḋ isteaċ iad; aċ má ḃíonn sé den ḋiaḃar ort go gcuirfir scian ar aon ċeann eile 'ca bainfeaḋ an croiceann díot;" agus faid a ḃí sí ag cur na gcnaipí isteaċ ḃí sí am' ċrotaḋ mar ḋéanfaḋ madra le franncaċ. "Seaḋ 'miġ ort anois," ar sise nuair ḃíodar istiġ aici agus na guailleáin i bfearras arís orm.

Do ḃuaileas an doras amaċ go breá bog agus síos an buaile agus mo ḋá láiṁ i bpócaí mo ḃríste agam 'á ċongáil suas, mar 'deaḋ. Ní fada ċuas nuair ċonnaic Micilín Eoin arís me agus seo ċugam é agus draiḋ air ag magaḋ fúm.

"Ḃríste ar ḃais!" ar seisean. "Ḃríste ar ḃais! Ní-ú! Ní-ú!"

Ṫeastuiġ uaim é ṁeallaḋ i n-aice liom. "Caiṫ crúiscín nó cloċ liom agus tairrig ort me," arsa mise.

"Caiṫfeaḋ, a ḃríste ar ḃais," ar seisean agus ċrom sé síos ċun cnapán laiṫiġe d'fáġáil a ċaiṫfeaḋ sé liom. Sin é an uair a preabas ċuige. Nuair a ċonnaic sé

'teaċt me agus gan aon láṁ i n-aon ṗóca liom ċuir sé béic as agus siúd leis agus é a' screadaiġ. Tána suas leis agus tugas cor coise dó agus ṡíneas ar a' dtalaṁ é. Ṡuiḋeas anuas air annsan agus ṡáṫas a ṡrón síos sa laiṫiġ.

"Abair 'bríste ar bais' anois, a Ṁicilín," arsa mise, agus ċuireas dorn laiṫiġe síos laistiġ dá léine. "Hop, a ċapaillín," arsa mise leis agus me síos, suas ar a ḋrom. Ḃaineas sásaṁ mo ċroiḋe as agus ḃí anaspórt agam air go ceann tamaill.

Sin é uair a táinig Cáit agus do loit sí an spórt orm. "Ó! faire, mo náire, 'Jimín," ar sise, agus d'ḟéaċ sí orm agus a ḋá súil ṁóra ag cromaḋ ar gol. Dar fia, a ḋuine, do stadas. D'imiġ an spórt as an scéal dom ar ċuma éigin.

"Mo náire é an bullaí mór," ar sise arís liom. An riaċ, a ṁic ó, go dtáinig náire orm féin. N'ḟeadar i n-ao' ċor ca' 'na ṫaoḃ. D'éiriġeas de Ṁicilín agus ná feadar cad a ḃíos a ḋéanaṁ. Nuair a d'éiriġ sé sin ḃí sé ag gol agus ḃí sé go léir salaċ ón laiṫiġ. Ċuaiḋ Cáit anonn ċuige agus ḃí sí 'féaċaint air; annsan d'ḟéaċ sí orm-sa, agus do líon a súile le deora agus do ġoil sí agus í d'iarraiḋ casóg Ṁicilín a ġlanaḋ le sliogán ruacan. N'ḟeadar cad é an donas a táinig orm féin. Ḃí náire orm. Níor ḟan aon ṁeas agam orm féin. Ṫabarfainn aon ruḋ dá bḟéadfainn an ruḋ a ḋeineas le Micilín a ċur ar neaṁ-ní. Níor lú liom aon duine ar an saoġal ar an nóimeat san ná Jimín Ṁáire Ṫaiḋg. Ḃí Cáit ag glanaḋ leis an sliogán agus Micilín ag congáil na casóige ḋí agus iad araon ag gol.

Ḃí sé déanta 'gam sarar tuigeas cad a ḃí ar siuḃal agam. Ċuas anonn ċuca agus rugas ar an sliogán uaiṫe agus tosnuiġeas ar scríoḃaḋ.

"Mo ġráḋ tu, 'Jimín," arsa Cáit.

Ní ḟéadfainn aon ḟocal a ráḋ. Táinig ruḋ éigin ait im' scórnaiġ agus im' ṡúile agus ḃíos ar mo ḋíċeall d'iarraiḋ gan gol aċ do riṫ deoir ṁór anuas ar feaḋ na sróna agam agus annsan riṫeadar go léir anuas. Ní

duḃairt aon ní aċ connaic Cáit me agus riṫ sí anall ċugam agus ċuir sí a láṁ orm.

"Maiṫ a' buaċaill tu, a ḃriṫeáirín," ar sise agus ṫriomuiġ sí mo ṡúile leis an mbib a ḃí uirṫi. Do ḃíos ar mo ḋíċeall ag glanaḋ Ṁicilín agus ná stadfainn ar ċapall nó go stadfaḋ an fonn guil a ḃí orm. Do stad sé deire nuair ḃí an laitiġ ar fad scriobṫa.

Annsan do ġáir Cáit. "An nḋéanfaiḋ siḃ muinnteartas anois?" arsan claḋaire. D'ḟéaċas féin ar Ṁicilín.

"Déanfad," arsa mise.

"Déanfad-sa leis," arsa Micilín.

"Agus ní ḃeiḋ siḃ ag troid níos mó?" arsa Cáit.

"Ní ḃeimíd, a Ċáit," arsa sinne.

"Ná ní taḃarfaiḋ siḃ ainmeaċa gránna ar a ċéile?"

"Ní taḃarfam," arsan dá amaḋáinín.

Annsan do ġáir Cáit agus riṫ sí eadrainn isteiġ agus rug sí ar ḋá ṁuinċille orainn. "Riṫiḋ," ar sise. As go bráṫ linn araon agus sinn ag tarraċ Cáit 'nár nḋiaiḋ agus sinn go léir ag gáirí. Ḃuail máṫair Ṁicilín linn agus d'ḟéaċ sí ar a ċuid éadaiġ.

"Cad a ṡailiġ tu?" ar sise agus d'ḟéaċ sí go haṁrasaċ orm féin.

"Is aṁlaiḋ . . . is aṁlaiḋ a tuiteas agus me ag . . . ag rás le Jimín, a ṁáṫair."

Ḃí an droċaṁras aici orm.

"Agus cad a leag tu?" ar sise agus í ag cur na súl tríom-sa.

Ṁeasas go raiḃ léasaḋ eile 'teaċt ċugam aċ do ṡaor Micilín me.

"Agus ḃí an áit lán de laitiġ; aċ féaċ, a Ṁam, do ġlan Jimín agus Cáit me. Níor imiġ seoid a ḃarra orm," agus siúd le Micilín arís agus tairrig sé an ḃeirt eile 'gainn leis. Anabuaċaill iseaḋ an Micilín sin—ní raiḃ fios agam go dtí 'nois é.

Níl an náire imiṫe ḋíom fós roime Cáit . . . aċ táim anaċeanúil uirṫi agus ní ċuirfiḋ me ag gol go deó 'rís í.

Caibidiol IV

Mar a n-innstear íde an ċait, scéala an aonaiġ is ceannaċ na mbróg do Jimín

Tá peiḋre nua bróg agam ó lá an aonaiġ. Táid siad go gleóite deas agus táim ag tabairt an-aire ḋóiḃ. Táid siad anois go sciomarṫa glan os cionn na teine ar an loċta agus ċífeá tu féin insa scáil atá ionnta. Mam do ċuir anáirde annsan iad mar do ḃinn gaċ aon neomat 'á gcimilt leis an scuaib agus ag piocaḋ aon ruaine laiṫiġe ḃí idir na tairngí istiġ le blúire 'ċipín. Sí ċuir iaċall orm, leis, iad a ḃaint ḋíom ar fad i lár na báistiġe indé. Is aṁlaiḋ a ḃí log uisce, tá's agat, amuiċ sa ḃuaile agus ḃíos im' ṡeasaṁ 'na lár istiġ agus an t-uisce go haltaiḃ orm. Ḃíos ag triall na mbróg, 'dtuigeann tú, féaċaint an gcongoċaidís an t-uisce amuiċ. Aċ connaic Mam me tríd an ḃfuinneoig agus ṫána-sa 'maċ as an log uisce sin cuiḃeasaċ tapaiḋ, adeirim leat.

Níl aon réasún le Mam. Cad é an ṁait bróga nua a ċongoċaḋ uisce 'maċ mara mbeaḋ uisce timpall orta d'iarraiḋ dul isteaċ? Ní ḃfaġfá aon tsásaṁ as bróga mara mbeaḋ cead agat siuḃal tré lár an uisce leo.

Ní raiḃ ḟios agem' ṁáṫair indé ca' 'na ṫaoḃ go raiḃ mo stocaí ar fad fliuċ. Ḃí sí 'á ráḋ gur droċleaṫar a ḃí ins na bróga. Ní ḟeaca sí mise i n-ao' ċor d'iarraiḋ an mála ṫarrac isteaċ as Poll a' Lín ṫíos ar maidin le maide féaċaint cionnus a ḃí an cat a ċuireamair isteaċ ann iné roime sin. Ċuas ró ḟada 'maċ ar an ḃfaoḃar, a ḋuine, agus d'imiġ an ċos uaim agus ba ḋóbair dom-sa dul i n-éineaċt leis an gcat aċ go rug Micilín Eoin orm agus gur ṫairrig sé aníos me.

Nuair ṫugamair an cat isteaċ ḃí sé marḃ. Duḃairt Micilín go dtiocfaḋ an t-anam arís ann mar gurab 'in nós age cataiḃ—éirġe ón mbás naoi n-uaire. Sin é cúis a ḃáṫamair é, tá's agat—féaċaint an éireoċaḋ sé arís. Má ḟanann sé marḃ beiḋ murdal sa tiġ seo 'gainne, mar sé ár gcat-na é agus tá Mam tosnaiṫe ar ḃeiṫ ag cur a ṫuairisce. Duḃart-sa go fírinneaċ léi arḃú 'raer ná feaca ó ṁaidin a' lae sin marḃ ná beo é. Ní feaca, leis, go dtí maidin iné. Bím ag dul síos ċuige go minic ó ṡin féaċaint a' mbeaḋ aon ċorruiġe ann, aċ, dar fia, tá sé 'na stalca gan anam. Ċuireas bioráin ann agus duḃart "ḃuis, ḃuis, ḃuis!" leis aċ ní raiḃ gíog as. Féaċ, mara mbíonn sé 'na steilleḃeaṫaiḋ amáireaċ caiṫfiḋ Micilín a ċat féin a ċur sa ṁála agus é ḃáṫ' i bPoll a' Lín.

Aċ mar ġeall ar an aonaċ—ḃí ana-lá agam ann. Ḃí sé le fada geallta dom go leigfí ann me, agus ḃíos ag coimeád na bpingní 'na ċoṁair. D'éiriġeamair—me féin is Daiḋ—ar a cúig a ċlog agus ċuamair leis an ngealaiġ 'on Daingean. Ceiṫre cinn de ḃeiṫíġ a ḃí againn. Gaċ aon ḃearna a ḃí ar ṫaoḃ an ḃóṫair tugaidís fé dul isteaċ ann agus ḃíoḋ Daiḋ gaċ 'ra neomat 'á ráḋ liom "'Jimín, a ḃuaċaill, riṫ rómpa agus sáruiġ iad san"; nó "preab isteaċ, a ġarsúin, agus bagair amaċ í sin," nuair ḃíoḋ ceann aca tar éis dul i bpáirc éigin. Is minic a ḃíoḋ dá ċúrsa déag agam féin agus ag an mbeiṫíoċ tiompall na páirce istiġ sara riṫeaḋ sé 'na ceann gur ċeart di dul amaċ ar an mbóṫar arís.

Níorḃ aon ní áfaċ an bóṫar isteaċ go dtánamair ar an sráid agus ar páirc an aonaiġ. Ċeapas ná raiḃ oiread stuic i n-Éirinn! beiṫíġ agus buláin agus ba agus tarḃaí agus caoire agus iad go léir ag búirṫiġ agus ag méiliġ agus iad ag riṫ tré n-a ċéile. Ḃí fear ag gabáil lár an aonaiġ suas agus fiċe bulán aige i n-aon scata aṁáin agus triúr fear agus trí cinn de ṁadraí 'na ndiaiḋ agus "Haba-Haba" age sna fearaiḃ agus "Haba-aba" age sna madraí. Do scaipeadar rómpa

soir, siar. Ḃí seanduine ann is bó ar aḋastar aige. Riṫ scata beiṫíoċ isteaċ idir é féin agus an bó. B'éigean do scaoileaḋ léi; aċ ḃí sé ag eascainí agus ag loċtú daoine go mbíonn scata mór beiṫíoċ aca agus a ḃíonn d'iarraiḋ an duine boċt a ċaiṫeaṁ d'uaċtar na talṁan!

Scaipeaḋ na ceiṫre beiṫíġ orm féin is ar Ḋaiḋ trí huaire; agus ḃí iongna mo ċroiḋe orm uair aṁáin nuair a ċuir Daiḋ scaiṁ air féin ċun cleiṫire ṁóir ḟada go raiḃ maide 'na láiṁ aige, agus duḃairt leis, dar fia, go mbrisfeaḋ sé a ṁuineál. Ṁeasas ná marḃoċaḋ m'aṫair cat. D'imiġ an fear eile agus is maiṫ an ḃail air gur imiġ mar nuair a ḃí sé tamall suas an t-aonaċ sin é uair a ṫáinig an t-olc go léir ar Ḋaiḋ.

[Naċ ar Ṁam a ḃeaḋ an t-iongantas dá gcuireaḋ Daiḋ an scaiṁ sin air féin ċúiċi nuair ḃeaḋ sí ag gaḃáil do. Ní ḟeadar cad a tuitfeaḋ amaċ dá n-abraḋ sé léi go mbrisfeaḋ sé a muineál!]

Tiompall a hoċt a ċlog ṫáinig na ceannaṫóirí ar an aonaċ. Plubairí reaṁra b'eaḋ iad ar fad. Casóga móra orṫa, órlaċ de ḃonn fé sna bróga aca, bróga geanncaċa orṫa, géitéirí leaṫair go glúinib orṫa, ḃataí siuḃail ag gaċ fear agus rian a ċoda ar gaċ aonne 'ca. Ṫánadar ċugainne agus d'ḟiafruiġ gaċ duine aca dem' aṫair an mór a ṫógfaḋ sé ar na beiṫíġ. Ní "beiṫíġ" aduḃradar i n-ao' ċor aċ "ragaí" agus "creatlaċa" agus "básaċáin."

"Oċt bpúint déag an ceann," arsa Daiḋ.

Ara 'ṁic ó! sin é uair a deiniḋís an ċainnt. Ar dtúis ċeapas ón gcainnt a ḃí aca ná rugaḋ riaṁ leiṫéid mo Ḋaiḋ le spriúnlaiṫeaċt agus le nea'-réasún; agus i bpáirt na mbeiṫíoċ mboċt, do ḃeaḋ náire ort a aḋṁáil gur leat féin i n-ao' ċor iad. Ṫagaḋ olc ar Ḋaiḋ uaireannta agus d'ḟógruiġeaḋ sé síos go dtí an leac is teo agus is íoċtaraiġe tíos i n-Ifreann iad. Deireaḋ cuid aca san leis gur túisce go mór a ḃeaḋ sé féin ann agus deiriḋís leis na ceiṫre "básaċáin" a ḃreiṫ aḃaile leis agus gal tobac a taḃairt dóiḃ.

I gcionn tamaill eile ḃraiṫeas go raiḃ tairḃe éigin ionnta mar ṫairrig fear trí púint déag an ceann orṫa agus ċuir fear eile go dtí a ceiṫre púint déag iad; aċ ṫugaidís go léir “seanaḋ——l spriúnlaiṫe” ar Ḋaid nuair ná bogfaḋ sé ósna hoċt bpúint déag. Fé ḋeire ḃain sé anuas deiċ sgillinge agus nuair a ċuaiḋ na ceannaṫóirí go dtí cúig púint déag do ċait Daid anuas deiċ sgillinge eile. Ḃíodar ag druidim i gcoṁgar dá ċéile mar sin go dtí ar deire ná raiḃ eatarṫa aċ leaṫ-ṡoḃrain. Do ċruaiḋ an scéal annsan arís. Ṫagaḋ fear aca Ḃuaileaḋ sé stiall ar ḃeiṫíoċ aca. “An mór iad so?” adeireaḋ sé.

“Sé púint déag deiċ a' ceann,” adeireaḋ Daid.

“Sín amaċ do láṁ,” adeireaḋ an ceannaṫóir agus ċaiteaḋ sé seile ar a ḃais féin agus ḃuaileaḋ sé buille den ḃais sin anuas ar ḃais m'aṫar.

“Taḃarfad na sé púint déag duit orṫa,” adeireaḋ sé. Ní ḃíoḋ Daid sásta agus d'imiġeaḋ an ceannaṫóir sin agus é ar straiḋn agus ċeapainn féin ná tiocfaḋ sé i ngiorraċt páirce dem' aṫair ar feaḋ a ṡaoġail arís. Aċ ṫagaḋ arís agus arís eile agus fé ḋeire deineaḋ an margaḋ nuair a ḃailiġ scata mór timpall orainn féin agus ar an gceannaṫóir agus gur ḋeineadar an deifriḋeaċt a scoltaḋ dá uair. Sé púint déag seaċt is réal a fuaireamair.

Nuair a ḃíomair ag dul go dtí an traen leo arsa mise lem' aṫair:

“Ca' 'na ṫaoḃ go raḃais ċoṁ dian 'á ndíol, a Ḋaid?”

D'ḟéaċ sé 'na ṫimpall ar eagla go mbeaḋ aonne ag éisteaċt.

“Do ṁáṫair, a ḃuaċaill,” ar seisean, “do ṁáṫair! Sé púint déag a' ceann aduḃairt sí liom a ḋ'ḟaġáil orṫa agus ní ḃeaḋ aon ġnó aḃaile 'gam gan an méid sin. Ḃeiḋ an ċuid eile 'gam féin, i gan ḟios di. Ná leig aon ní ort, agus taḃarfaiḋ mé scilling duit ar ball.” Agus do luiġ sé an tsúil ċlé orm agus ḋein sé gáire agus ṫug sunnc d'á uilinn dom! Insa scéal so ḃíog

ar ṫaoḃ mo Ḋaid—agus ní mar ġeall ar an scilling é.

Tar éis na beiṫíġ a ċur sa traen iseaḋ ṫánamair ar an sráid. Ċuaiḋ Daid ar lorg an airgid agus ċuas féin ag féaċaint ar gaċ aon rud. Áit anaṁór iseaḋ an Daingean agus tá mórán daoine ann. Siopaiṫe is mó atá aca, agus gaċ aon áit lán de pluda. Luċt tarta ar fad atá ann, ní foláir, mar deoċanna ar fad a ḃíd na siopaiṫe a ḋíol. Ní feadar cad a ċuireann an tart go léir ar ḋaoiniḃ nuair tagaid 'on Daingean. Ḃíonn taoscána móra cubránaċa de stuif éigin ġránna ḋuḃ 'á slugaḋ síos aca mar ḃeaḋ gaṁna ag ol bainne; agus ċífeá an súlaċ buiḋe tiompall a mbéil agus ar a bpus fé mar ḃíonn rian an ḃainne ar an "sucaí" gaṁna atá againne sa ḃaile.

Tar éis tamaill do ḃuail Daid arís liom. Ḃí sé féin agus beirt eile ag teaċt amaċ as tiġ agus ḃí sé ag triomú a ḃéil. Ċuireas i gcuiṁne ḋo mar ġeall ar an scilling úd agus fuaireas uaiḋ í. Ṫug an ḃeirt eile tuistiún dom nuair a fuaireadar amaċ gur mac le Daid me.

"Is maiṫ an garsún é, bail ó Ḋia air," aduḃairt duine aca.

"Ní fada go mbeiḋ sé sin ċun maiṫeasa agat, a Ṡéamais," arsan fear eile aca lem' aṫair—aċ d'imiġeas-sa liom ag ceannaċ uball agus misleán agus brioscaí. Ní fada i n-ao' ċor do ṡeasaiṁ an scilling dom—tá an donas le daoire ar gaċ aon rud agus níor ṁór duit mála pingní ċun aon tsúlaċ a ḃaint as lá sa Daingean.

I gcionn tamaill eile ċuas ar lorg m'aṫar agus cá ḃfaġainn é aċ ar aḋastar age Mam i lár na sráide ṫíos agus an ḃeirt aca am' lorg-sa. Ḃí sise 'á ráḋ go raiḃ an garsúinín boċt caillte nó tuitiṫe leis an ocras agus gur ċuma le n-a aṫair aċ beiṫ caiṫte istiġ i dtiġ óil 'á ṫéiḋeaṁ féin le puins. Ḃí Daid d'iarraiḋ a ċur 'na luiġe uirti gurab aṁlaiḋ ná fanfainn 'na teannta agus ná raiḃ aon ḃaoġal orm.

Ruġadar leo annsan me ag ceannaċ bróg dom. Ḃí

feiḋre stocaí age Mam a ṫug sí ón dtiġ. Ḃíomair i bfad ag ceannaċ na mbróg. Do triallaḋ fiċe feiḋre orm sara raḃamair go léir sásta. Ní dóiġ liom féin go raiḃ aonne sásta aċ Mam. Ní raḃas-sa ró ṡásta leis na bróga fuaireas mar ḃí tairngí ionnta. Ḃí feiḋre anaḋeas ann i mbosca agus leaṫar bog tanaiḋe ionnta agus iad ċoṁ héadtrom le sop. Aċ teastuiġ dá ṗúnt ó ḟear an tsiopa orṫa agus duḃairt Mam gur deas ḟéaċfainn ag siuḃal ṗludaiġ leo agus ag gaḃáil tré loganna uisce pé áit i bfaġainn log uisce ċun gaḃáil tríd.

Fuaireadar feiḋre breá láidir dom ar a seaċt fiċead is réal agus buaileaḋ orm iad. Ḃuaileas an doras amaċ leo, a ṁic ó, agus suas an tsráid agus me ag baint teine as cloċa na sráide leo. B'é céad duine ḃuail liom ná Micilín Eoin.

“Hanaman riaċ, a Ṁicilín!” arsa mise, “fan uaim amaċ nó sataloċad ort.”

D'ḟéaċ Micilín ar na bróga.

“Tánn tú ceangailte den dtalaṁ aca,” ar seisean.

Ḃíodar an-aindeis, leis, orm, a dtuigeann tú, aċ ní taḃarfainn mar ṡásaṁ do-san go n-adṁoċainn é; aċ díreaċ le n-a linn sin agus an ḃeirt againn ag siuḃal síos an tsráid i n-aice an Ḃainnc ċuireas mo ċos ar ċroiceann oráiste agus ar ṁ'anam gur tógaḋ liom agus síneaḋ ar mo ṡlait me. Ní hiad na bróga leag i n-ao' ċor me aċ an croiceann mallaiṫe; aċ ní hé sin aduḃairt gaċ aonne a ċonnaic me aċ gurab aṁlaiḋ ná raiḃ taiṫiġe ar ḃróga agam agus ḃí Micilín féin ag gáirí. Ḃíos ċun iarraċt den ḃróig a taḃairt do nuair ċuala dá raispín de ḃuaċaillí an Daingin ag gáirí fé'n gcáboig tuaite gur leag na bróga nua é. Ḃí olc agus crád croiḋe orm féin agus ṫugas dorn sa ṗus do ḋuine aca. Ṫug an ḃeirt aca-san fúm-sa aċ leag Micilín duine aca agus riṫ an duine eile 'ca uaim féin. Ḃíodar an ċuid eile den tráṫnóna ag faire orainn agus ag taḃairt “cábóg” agus rudaí eile orainn aċ ní ṫiocfaidís i ngiorraċt fiċe raṁan dinn, mar ḃíomair fara Daid agus mo ṁáṫair.

An Dreóilín

MAR Á n-INNSTEAR ÍDE AN ĊAIT

Ḃí sé déannaċ nuair ṫánamair aḃaile an oiḋċe sin. Ḃí Daiḋ ag aṁrán an bótar aníos agus ḃí Mam 'á ráḋ leis éisteaċt aċ ní tug sé aon tor' uirti. Ní ḟeaca riaṁ mar sin ċeana é. Nuair ṫánamair aḃaile ḃí sé d'iarraiḋ Mam a ṗógaḋ aċ ní leigfeaḋ sí ḋo é. Mar sin féin ní raiḃ aon olc uirṫi ċuige nuair a ḋein sé é. Ċuir sí iaċall air dul a ċodla agus gan é aċ a hoċt a ċlog.

Ṫugas misleáin agus uḃall go dtí Cáit agus ḃí ana-ṡaoġal againn 'á n-iṫe agus d'innseas di mar ġeall ar an aonaċ agus an Daingean agus na rudaí deasa ḃí ann. D'innseas di leis mar ġeall ar an seaċt is réal an ceann a ċongaiḃ m'aṫair as fiaċa na mbeiṫíoċ; aċ do ġeall sí gan é innsint do Ṁam.

(Táim tar éis dul síos go dtí an cat anois agus is baoġal go ḃfuil deire leis an saoġal so aige. Cad a ḋéanfad má ġeiḃeann Mam fios an scéil.)

Caibidiol V

Mar a n-innstear scéala na Nodlag is dúṫraċt Jimín don nGanndal

Caiṫfiḋ mé innsint mar ġeall ar an Nodlaig a ḃí againne. Ċuaiḋ Mam dtí an Daingean cúpla lá roim Nodlaig—í féin agus Daid—agus ṫugadar an capall leo agus cliaḃ agus bosca sa ċairt. Ḃí an t-airgead ag Mam. Rug sí léi dá ġé—ċun ceann aca ṫaḃairt do ḋoċtúir na mbeiṫioċ agus an ceann eile a ṫaḃairt d'fear a' ḃainne, mar sin é go ḃfuil airgead Ṁam ar fad aige, agus tá anaṁeas aici air.

Fad a ḃíodar sa Daingean ċuas féin go dtí Gleann Doiṁin agus an scian ṁór agam agus téadáinín agus ṫugas abaile liom tor mór cuilinn, agus fuaireas eiḋneán i ḃfoṫraiġ na Cille. Nuair a ḃíos a' gaḃáil ṫar doras aici ṫáinig Nell Ṁáire Aindí amaċ ċuġam ag bladar liom d'iarraiḋ go dtaḃarfainn roinnt cuilinn di. Ċeap sí go mbeinn-se im' amadáinín aici, agus ḃí sí am' ṁolaḋ agus ag taḃairt "buaċaillín maiṫ" orm agus 'á ráḋ go ḃfaġainn féirín uaiṫe i gcoṁair na Nodlag; aċ ní raḃas-sa ċoṁ simplí sin. Táim marḃ ó ġeallúintí ná tagann aon ní 'á mbarra.

[Mar sin féin, nuair scaoileas an beart sa ḃaile ṫugas cúpla craoḃ ċuilinn anonn ċúiċi. Táim anaṁór le Nell, tá's agat.]

Ḃí sceitimíní ar Ċáit nuair a ċonnaic sí an t-ualaċ mór a ḃí agam an doras isteaċ. "Ó!" ar sise, "beiḋ an tiġ go gleóite anois againn"; agus ḃí sí ag féaċaint ar na caora dearga a ḃí ar a' gcuileann agus í ag rinnce tiompall an úrláir. "Ó! náċ gleóite iad?" ar sise. "A' ḃfeacais riaṁ aon rud ċoṁ deas?" Mar sin a

bíonn Cáit i gcoṁnaiḋe, mara bḟeiceaḋ sí aċ neóinín nó pósaí bó bleaċt. Ċloisfeá na cailíní go léir mar sin, a ḋuine, leis gaċ aon tsórt ní.

Ḃí ocras orm féin. "Cait uait na céapars san," arsa mise, "agus tr'om rud éigin le n-iṫe."

"Ó! mo ḋearṁad!" arsa Cáit, agus ṫug sí cogar dom. "Ní ċuirfeá amaċ cad tá agam duit?"

"Cad é?" arsa mise.

Do ġáir sí. "Ní 'neósad duit é," ar sise, "mar do scéiḋfeá orm le Mam."

"Ar ṁ'anam ná scéiḋfead, a Ċáit!" arsa mise.

"Marḃoċaiḋ sí mé i dtaoḃ an tsiúicre!" arsa Cáit.

"Cad é an siúicre, arú?" arsa mise.

"Agus mar ġeall ar an uaċtar!" ar sise.

"Hanaman diucs! a Ċáit, an cístí mísle atá déanta agat?"

"Ó, ní 'neósad duit! ní 'neósad duit!" ar sise, agus ḃí sí ag gáiriḋe agus ag léimriġ ar an úrlár. Annsan ċuaiḋ sí dtí an dresser agus ṫóg sí anuas dá ċupán le cur ar an mbórd.

"Áh, hanamain! a Ċáit," arsa mise, "innis dúinn cad tá agat."

"Ní 'neósad, ní 'neósad," ar sise, agus do ġáir sí agus ḃí sí ag rinnce agus ag caiṫeaṁ a cos agus n'ḟeaca sí an t-eiḋneán ar an úrlár gur leag sé í, agus slán mar a n-innstear é! baineaḋ píosa mór as cliatán cupa aca. Rug Cáit ar an bpíosa agus ḃí sí ar crit ag iarraiḋ an píosa do ċur isteaċ 'na áit féin arís féaċaint a' bḟanfaḋ sé istiġ. Annsan ċrom sí ar ġol agus, a ḋuine, ḃí sí ag iarraiḋ a ṁileán do ċur orm-sa. Ċuireas i n-iúl di naċ me fé ndeara é aċ í féin agus a cuid léimriġe; aċ níorḃ aon ṁaiṫ ḃeiṫ ag cainnt léi. Ní ḋéanfaḋ sí aċ gol. Ṫáinig truaġ agam féin di sa deire.

"Tr'om é a Ċáit," arsa mise, "agus ní ḃeiḋ ḟios age Mam go deó é."

Ṫugas an cupa briste go dtí an dresser agus ċuireas síos fé dá ċupa eile é agus an taoḃ briste isteaċ.

"Ó! a ṁuiricín! cad a ḋéanfad i n-ao' ċor má ċionn Mam é?" arsa Cáit.

Annsan ḋeineamair té—muga an duine againn. Sin é an uair a ṫairrig Cáit amaċ na rudaí aduḃairt sí ḃí déanta aici—cistí beaga uaċtair agus crústa siúicre orra. Fuaireamair im sa ċurpad agus ċonnac-sa próca mór de ṡuḃ a ḃí ann agus clúdaċ páipéir ceangailte go daingean ar a ḃarra. Ġearras an ceangal go haiclíḋe agus deirim-se leat gur ḃaineamair súlaċ as na rudaí ar fad. Fé mar iṫimís greim aráin ṫógaimís lán spiúnóige den tsuḃ. Nuair a ḃí ár ndóṫain iṫte againn ḃí an suḃ i ḃfad síos ins a' próca aċ ċeanglas an páipéar go haiclíḋe arís air agus ċuireas ṫar n-ais ins a' ċurpad é mar ḃí sé ċeana. Is mór a' truaġ ná bíonn Mam sa Daingean gaċ aon lá.

Fuaireas féin casúr annsan agus tairngí beaga agus ḃí Cáit ag síneaḋ eiḋneáin agus cuilinn ċuġam. Do ċuireamair tiompall na ḃfuinneóg é agus ar ḃarr an dresser agus os cionn na teine. Ḃíoḋ sé deacair é ċeangal i n-áit ná bíoḋ adṁad agus ċaiṫinn tairngí móra do ṫiomáint sa ḃfalla agus ṫuiteaḋ scailpeanna den ṁoirtéal anuas uaireannta. Nuair a ḃí an tiġ críoċnaiṫe againn rugamair ar "Sailor"—sin é an madra, tá's agat—agus ċlúduiġeamair ó ċeann go hearball é le cuileann agus ḃí anaspórt againn air. Nuair a ṫáinig an tráṫnóna lasamair an lampa agus ḃí cuma aeraċ ar an dtiġ.

Ḃí an oiḋċe ann nuair a ṫáinig Mam is Daid aḃaile. Nuair a ṫáinig sí isteaċ ṁeasamair go mbeaḋ an-áṫas uirṫi, aċ is aṁlaiḋ do ḋein sí raic, a ṁic ó, nuair a ċonnaic sí na scailpeanna moirtéil imiṫe den ḃfalla. Ḃí sí gan aon ċiall, a ḋuine, agus b'éigean dom féin teiċeaḋ go dtáinig sí ċun suainis.

Cáit d'innis dom lá'r na ṁáireaċ cad a ṫug Mam ón nDaingean. Ṫug sí naoi gcoinnle móra fada léi agus iad 'na seasaṁ sa ċliaḃ, agus ḃí trí cinn aca dearg. Ḃíodar ċoṁ hárd leis an ḃfuinneóig, a ḋuine, agus ṫug

sí lán a' ḃosca de rísíní agus de ṡiúicre agus de ṫé léi, agus bairġín mór breac ón siopa, agus ḃí buidéil ann—buidéil go raiḃ deoċ ḃuiḋe ionnta agus buidéil eile go raiḃ rud éigin gormḋearg ionnta agus crúsca mór lán de rud éigin duḃ. Ḃí cnapán mór feóla, leis, aici. Ċuala go dtug sí úḃla, leis, léi, aċ ní ḃfaġaimís-ne an oiḋċe sin aon ċeann aca toisc a raiḃ de ḋíoḃáil déanta againn leis na tairngí. Ċuir sí iad go léir isteaċ sa ċurpad agus ċuir sí an glas air.

Lá'r na ṁáireaċ ṁairḃ Mam gé agus laċa le sciain. Is aṁlaiḋ do ġearruiġ sí cúl an ġé leis an sciain agus ċongaiḃ sí greim uirṫi agus an gé a' scréaċaiġ agus an ḟuil ag imeaċt aisti. Nuair do ċaiṫ sí uaiṫe ar an dtalaṁ í ḃí an gé ag léimriġ agus ag criṫ. Ní ḟanfaḋ Cáit ag féaċaint uirṫi 'á marḃú i n-ao' ċor aċ riṫ sí isteaċ agus a méireanna 'na cluasa aici. Nuair ḃí an gé fuar ċuir Mam páipéar tiompall ar a ceann agus ḃain sí na cleiṫí ḋi agus ċuir sí ar croċaḋ ar ċúl a' dorais í.

Oiḋċe Nodlag ḃí anaṡaoġal againn! Fuaireas féin agus Cáit ḋá turnap ṁóra agus ḃaineamair a leaṫ ḋíoḃ agus annsan ċuireamair poll síos ionnta ċun na gcoinnle ċur 'na seasaṁ ionnta. Annsan ṡáṫamair craoḃa beaga cuilinn i ngaċ turnap aca agus ċuir Cáit páipéar tiompall orṫa. Ḃíodar go gleóite, a ḋuine, agus lasamair iad sar a dtáinig an oiḋċe i n-ao' ċor; aċ ṁúċ Mam arís iad.

Istoiḋċe ċuir mo Ṁam prátaí is iasc ar an mbórd ċuġainn aċ am' baisce nár iṫeas féin ná Cáit aon ṗioc de mar ḃí ḟios againn go raiḃ rudaí eile ag teaċt. I gcionn tamaill tairrig Mam amaċ an císte mór breac agus do ġearruiġ sí ḋúinn é agus ḋein sí té, agus fuaireamair ḋá uḃall uaiṫe.

Nuair a ḃí aṫair Ṁicilín ag dul ṫar doras ṫug Mam isteaċ é agus ṫug sí braon as buidéal do—buidéal go raiḃ trí réilṫíní air—agus ṫug sí braon beag do Ḋaiḋ agus fuair sí féin braon as buidéal eile agus duḃradar go léir “go mbeirimíd beo ar an dtráṫ so arís!”—

pé brí a ḃí aca leis. Ṫáinig Ḃeit Ṁór agus Máire Aindí isteaċ agus ċuir mo ṁáṫair braon as a' mbuidéal buiḋe i dá ngloine agus annsan ċuir sí siúicre agus uisce beiriṫe ionnta agus ċorruiġ sí le spiúnóig iad. Ċeapas ná hólfaidís sin i n-ao' ċor ar dtúis é. Duḃairt Máire Aindí: "Ó! go marḃuiġiḋ sé mé má ḃlaisim aon ḃraon de!" aċ, mar sin féin, d'ól sí é go léir, agus níor ṁairḃ sé leis í. Ṫáinig a lán eile isteaċ i rit na hoiḋċe—buaċaillí óga agus is as an gcrúsca mór a ṫug Mam an deoċ dóiḃ sin.

An riaċ! a ṁic ó! nuair a ċonnac iad go léir ag ól ṫáinig dúil ṁallaiṫe agam féin ann agus nuair a ċuaiḋ Daiḋ amaċ le haṫair Ṁicilín agus ḃí Mam ag cainnt leis na mná i n-aice na teine, ṫógas féin slug as an gcrúsca, a ḋuine. Aċ is láidir nár ṁairḃ sé mé leis an mblas a ḃí air. Ní ḟéadfainn é scaoileaḋ siar agus ḃeaḋ eagla orm é ċaiṫeaṁ as mo ḃéal ar an úrlár, agus seo liom ag baint an dorais amaċ agus mo ḃéal lán. Ċonnaic mo ṁáṫair ag dul amaċ mé.

"Cá raġair anois, a Jimín," ar sise, aċ ar m'anam ná duḃart aon focal aċ an doras d'oscailt agus cur díom. Lean sí 'maċ mé agus nuair a ċonnaic sí mé ag casaċtaiġ agus ag caiṫeaṁ seilí amaċ:

"Ha, ha, há!" ar sise, "a ċlaḋaire, ní ḋéanfainn daḃt do ṁac t'aṫar. Masmus go gcuiriḋ sé ort!"

Ba ġránna an riaċ ruda é.

N'ḟeadar cad ċuige duḃairt Mam an focal san "mac t'aṫar" liom?

Ḃí sé déannaċ nuair do ċuamair a ċodla an oiḋċe sin mar ḃí Mam ag ullmú an ġé i gcoṁair Lae Nodlag. Do ḃain sí amaċ a raiḃ istiġ innti agus do niġ agus do ġlan í agus annsan do líon sí arís í le prátaí brúiġte agus inniúin agus piobar agus im agus salann agus rudaí eile agus do ḋein sí é ḋingeaḋ isteaċ innti. Annsan fuair sí snáṫaḋ agus d'ḟuaiġ sí í. Ḃíos féin is Cáit ag faire uirti.

Maidin Lae Nodlag ċuaiḋ Cáit 's mo ṁáṫair 'dtí an

ċéad Aifreann. Ḃíos féin agus Daid i mbun an tiġe. Faid a ḃí Daid ag crú na mbó ḋeineas-sa foġail ar an gcurpad. Ġoideas úball agus líonas póca liom de rísíní agus ḃí smut den ḃairġin breac ann gearrṫa—ċuireas ċugam é sin, leis. Nuair a ḃíos ag dúnaḋ an ċurpaid arís, do ḃuail smaoineaṁ mé, rugas ar a' mbuidéal buiḋe agus do leaṫlíonas cupán as. Ḃlaiseas é, aċ ar m'anam, dá olcas é an stuif duḃ ba ṡeaċt measa an rud buiḋe. Ḋóġfaḋ sé tú, a ḋuine! Annsan n'ḟeadar cad a ḋéanfainn leis. Ġlaoḋas ar an madra agus ċuireas fé n-a ṗus an cupán, aċ ní ḟéaċfaḋ sé air, a ṁic ó. Níor ḋein sé aċ sraoṫ a ċur as.

Annsan ċuiṁniġeas ar ṡeift eile. Fuaireas dorn mine buiḋe agus do ḟliuċas leis an stuif as an mbuidéal é agus ċuireas sa ḃuaile amuiċ é ar pláta. Siúd ċuige an gannḋal mór agus d'alp sé a raiḃ ann. Níor ḃraiṫeas faic air go ceann tamaill. Annsan ċrom sé ar ġogalaiġ. I gcionn tamaill d'éiriġ sé as san agus ċrom sé ar ṡiuḃal tiompall agus leaṫċeann air. Fáinne ḃí sé a ḋéanaṁ agus é ag siuḃal. Annsan stad sé agus leaṫ sé a dá ċois amaċ ó 'ċéile agus ḃí sé 'á ṡuataḋ féin anonn 's anall. Ċuirfeaḋ sé na cait ag gáiriḋe. Annsan do luiġ sé agus ḋún sé na súile agus ní ḟeaca aon oiġre riaṁ aċ é ar ṡeana-Ḋiarmaid ċríona annso amuiċ nuair a ḃíonn sé ag tuitim dá ċodla sa ċataoir ṁóir os coṁair na teine agus é 'míogarnaiġ. Annsan luiġ sé ar fad anuas ar a' dtalaṁ, do ṡín sé a ṗíopán uaiḋ amaċ agus do leaṫ sé a dá sciaṫán agus níor ḟan anam ná brí ann aċ ċoṁ beag agus dá mbeaḋ sé marḃ. Ambaiste ḃíos ag breiṫ ċugam ar eagla go gcaillfí é agus ní ḟeadar cad a ḋéanfainn. Ċuala Daid ag teaċt ó ċró na mbó agus ċuireas díom isteaċ. Nuair a ċonnaic Daid an gannḋal do stad sé agus ḃí sé ag cainnt leis féin.

“An diaḃal mé aċ go ḃfuil sé 'na ‘ċocsti’!” ar seisean. “A Jimín,” ar seisean ag glaoḋaċ. Ḃíos-sa ag scuabaḋ an úrláir ar séirse.

"Cad tá ort," arsa mise.

"Marḃoċaiḋ do ṁáṫair sinn," arsa Daid. "Tá an ganndal mór ar na croití deiriḋ."

"Cad do ḋeinis leis?" arsa mise.

"Cad do ḋeinis-se leis?" arsa Daid.

Ḃíos ag iarraiḋ é ċur ar Ḋaid agus ḃí Daid ag iarraiḋ é ċur orm-sa.

"Gearánfad leo' ṁáṫair ṫú, a ḃligeáird!" arsa Daid.

"B'ḟearra ḋuit éisteaċt," arsa mise, "nó 'neósad-sa ḋi mar ġeall ar an seaċt is raol a ḃainis as fiaċa na mbeiṫíoċ."

"Seaḋ! agus 'neósad-sa ḋi cé ṁairḃ an cat," ar seisean.

Ar ṁ'anam, gur ḃain Daid stad asam. Ṁeasas ná raiḃ ḟios ag aonne beirṫe é. Aċ níorḃ é sin an ċuid ba ṁeasa den scéal aċ go raiḃ Mam ag éisteaċt leis a' gcainnt go léir mar ṫáinig sí isteaċ i gan ḟios dúinn. Ċrom sí ar an mbeirt againn, a ṁic ó! agus níorḃ ḟiú trí leaṫpingní sinn nuair a ḃí deire ráiḋte aici. Mise agus Daid boċt! is cruaiḋ an saoġal atá againn! Níor ḟan focal im' Ḋaid aċ ḋ'éaluiġ sé leis 'dtí an t-Aifreann agus ḃíos-sa trí fiċid slat 'na ḋiaiḋ aniar an bóṫar síos agus gan focal as aonne 'gainn.

Nuair a ṫána aḃaile ón Aifreann ḃí an ganndal i n-aice na teine age Mam agus an t-anam ag teaċt arís ann. Ní ḟuair Mam amaċ riaṁ cad d'imiġ air mar nuair ṫáinig Daid aḃaile ḃí sí ag baint sásaiṁ de i dtaoḃ gur ól sé ḋá ġloine fuiscí as an mbuidéal a ḃí sa ċurpad. Duḃairt Daid, "ambaiste," nár ól agus go raiḃ sí ag cur éiṫiġ air; aċ d'áiṫiṁ sí air gurḃ é a ḋ'ól é. Ní raḃadar buiḋeaċ dá ċéile an ċuid eile den tráṫnóna. Ḃí truaġ agam-sa do Ḋaid; aċ, dar fia! ba ṁeasa liom mé féin agus ní duḃart aon focal.

Caibidiol VI

Lá an Dreóilín

Ní mór an sásaṁ a fuaireas féin ná Daid ’nár ndinnéar tar éis teaċt ón Aifreann Lá Nodlag toisc a déine ḃí Mam ag plé linn i dtaoḃ scéil an ġanndail agus na scéalta eile a ḃí scéiḋte orainn tar éis na maidne. Ṫug Daid iarraċt nó dó ar a ráḋ nárḃ é féin a dein aon ní leis an nganndal. Duḃairt sise go searḃ gur dóċa nárḃ é a d’ól an dá ġloine fuisci, aċ oiread. Ḃí sé ar barra mo ṫeangan agam-sa a ráḋ nárḃ é a dein, aċ ṫuigeas i n-am dá dtéiġeaḋ an focal tar mo ḃéal go gcaiṫfinn cúntas a ṫaḃairt sa ḃfuisci úd. Dá ḃrí sin d’ḟágas an scéal mar a ḃí cé go raiḃ trua agam dom’ aṫair. Níor ḃe’ liom a raiḃ im’ ċoinniḃ féin ċeana.

Ḃí an ganndal i n-aice na teine agus é ag teaċt ċuige féin. Nuair ḟéaċainn air ní ḟéadainn gan ġáire déanaṁ nuair a ċuiṁniġinn ar an rud a ḋ’imiġ air. Ċonnaic Mam me uair agus ṫóg sí os cionn talṁan me le clabta baise. Deirim leat gur ċuireas an doras amaċ díom tapaiḋ go maiṫ gan aon ġáire eile déanaṁ. Ṫuigeas nuair a ḃí sé ró ḋéannaċ gur dearṁad dom gáire déanaṁ faid a ḃeaḋ fearg ar Ṁam. Ṫuig Daid ó ṫúis é agus ḃí a rian air—ní ṫug Mam aon ċlabta baise do; is aṁlaiḋ a ċuaiḋ sé féin amaċ ’on stábla agus do ṡuiḋ ar an mainnséar ann ag caiteaṁ tobac, agus ní raiḃ focal as. Deineann sé mar sin go minic nuair a ḃíonn Mam ag deargaḋ bear air, is ní ṫuigim ca’ ’na ṫaoḃ. Dá mbuaileaḋ sí é mar deineann sí liom-sa déarfainn go mbeaḋ cúis aige aċ ní ḃuaileann ċoiḋċe. Scaoileann sí le Daid i gcoṁnaiḋe. Dá ḃfanaḋ sí an ċainnt liom-sa is me ná beaḋ duairc.

Nuair ná raiḃ an dream sa ḃaile i ḃfonn ċun coiḋriṁ ċuas ar lorg Ṁicilín Eoin. Tugamair tamall ag caiṫeaṁ caiḋtí agus tamall eile ag caiṫeaṁ tobac as píp a fuair Micilín ag dul amú i bpóca a aṫar.

Nuair a ḃí an tobac caiṫte againn ḃíomair ag iarraiḋ cuiṁneaṁ ar cad a ḋéanfaimís.

“An dian!” arsa mise, “beirimís ar asal Ṫaiḋg Ṁóir agus ar asal Ṁáire Aindi agus ceanglaimís a ḋá n-eirball!”

“Tá asal Ṁáire istiġ ó ṁaidin aici,” arsa Micilín.

“Ná féadfaimís éalú amaċ as an stábla leis?” arsa mise.

“N’ḟéadfaimís,” arsa Micilín. “Ná feiceann tú Nell agus Taḋg Óg sa ḃóiṫrín.”

“Go dtagaiḋ fuaċt ins na cosa aca, ná téiġeann isteaċ aḃaile!” arsa mise. “’Ḃfuil aon ní eile ḋéanfaimís? Ná fuil do ċat-sa fós gan báṫaḋ ’gainn?”

“Tá,” arsa Micilín, “aċ tá piscíní ó iné aici.”

“Ó, hanaman diucs! báṫaimís na piscíní, a Ṁicilín.”

“Ní ḃáṫfam, a ḃuaċaill; teastuiġeann ceann óm’ aintín agus ceann ó Nell Ṁáire Aindí.”

“Oċ a ḋe!” arsa mise.

Ḃíomair i ḃfad ag cuiṁneaṁ ar ruḋaí aċ an riaċ ceann a ḃí ċun ár sásaiṁ. Sa deire d’éistiomair ar fad. Sin é an uair a riṫ an rud im’ aigne féin.

“Hanaman scian, a Ṁicilín!” arsa mise, “’Ḃfuil fios agat cad é?”

“Cad é?” arsa Micilín.

“Bíoḋ Dreóilín amáireaċ againn!” arsa mise.

“Hanaman diucs, bíoḋ!” arsa Micilín, agus an dá ṡúil ag dul amaċ as a ċeann. “Agus bead-sa im’ amadán.” [Sin é an fear go mbíonn an loṁnán gaoiṫe aige sa Dreóilín, tá’s agat, agus é ag bualaḋ gaċ aonne leis.]

“Bead-sa im’ captaen,” arsa mise.

“Agus cé ḃeiḋ ’na óinsiġ?” arsan fear eile.

B’in ceist ċruaiḋ le réiḋteaċ. Cuiṁníomair ar Ċáit

seo 'ġainne agus ċuamair ċun an scéal a ċur fé n-a bráid; aċ, a ḋuine, do spriúċ sí.

"Is mór an náire ḋíḃ é!" ar sise, "an dreóilín boċt a ṁarḃú agus beiṫ ag siuḃal pludaiġ na dúṫaiġe ag lorg airgid 'á ċionn."

"Naċ é scéiḋ ar ár Slánaṫóir," arsa mise; "agus naċ maiṫ atá sé tuillte aige é ṁarḃú."

"Má seaḋ ní hé an dreóilín a ḃeiḋ agaiḃ-se a scéiḋ air," arsa Cáit.

"Mararḃ' é, ṁuise!" arsa mise, "b'é a ḋaid críona ḋein é, agus aonne 'ṁáin iad."

Aċ níorḃ aon ṁaiṫeas ḃeiṫ ag gaḃáil do Ċáit. Duḃairt sí linn imeaċt le n-ár seana-Ḋreóilín gan ṁaiṫ. Ná déanfaḋ gearrċailí i n-ao' ċor na rudaí gránna a ḋeineann buaċaillí. Ní raġaḋ sí i n-aon Dreóilín.

Ní ḃíonn aon ṁaiṫ ins na seanaċailíní sin.

Ḃíos féin is Micilín i gcruaċás. Ní ḃeaḋ aon ṁaiṫ i n-ár nDreóilín ċeal óinsiġe. Ṫriallamair cailíní an ḃaile ar fad aċ ní ṫiocfaḋ aonne 'ca linn.

"Caiṫfimíd éirġe ar fad as," arsa Micilín.

"Ní éireoċaimíd," arsa mise, "cuirfimíd éadaċ óinsiġe ar ḃuaċaill éigin."

Leis sin ġlaomair ċuġainn ar na leaideanna eile agus d'innseamair dóiḃ an rud a ḃí beartaiṫe againn i gcoṁair an lae amáiriġ. Ḃí sceitimíní áṫais orṫa go léir.

"Caiṫfiḋ cuid agaiḃ éadaċ ban a ḃeiṫ oraiḃ," arsa mise.

Níor ḃraiṫeas aon ḃreis áṫais orṫa 'na ṫaoḃ san.

"Ní raġad-sa i n-aon éadaċ mná," arsa Taḋg Learaí Ḃig.

"Aonne ná fuil sásta déanaṁ mar adeirim-se leis imiġeaḋ sé as an nDreóilín ar a' hap," arsa mise.

D'éisṫ Taḋg Learaí Ḃig.

"Cá ḃfaġam éadaiġe ban?" arsa Smulc, "agus cé hiad go mbeiḋ siad orṫa?"

"Taḋg Learaí Ḃig agus tusa, a Smuilc, ġeoḃaiḋ siḃ

iad agus cuiriḋ oraiḃ iad agus bíḋ 'nḃúr ḋá n-óinsiġ."

"Níl aon ḃean 'nár dtiġ-ne," arsa Taḋg, "aċ mo ṁáṫair agus is mó is mór a cuid éadaiġ sin doṁ-sa."

Ċuir san i dteannta me. Ḃí'os agam gur ċeap sé go raiḃ buaiḋte aige orm. Ṫáinig coċal orm ċuige.

"Ná bac san, a Ṫaiḋg," arsa mise. "Ní fál go haer é. Ġeoḃam culait óinsiġe duit-se ná bíoḋ eagal ort. Ḃíḋ go léir annso ar a hoċt ar maidin gan teip. Agus anois téiġimís ar lorg dreóilín."

Fuaireamair go léir maidí agus cloċa agus níor fágamair tor ná claiḋe ná bóiṫrín gan ċuardaċ féaċ an ḃfaġaimís dreóilín le marḃú; aċ an riaċ dreóilín a ḃí i n-aon áit aca. Duḃairt Smulc gur dóċa gurḃ aṁlaiḋ a ḃíodar go léir imiṫe aḃaile i gcoṁair na Nodlag; aċ is dóiġ liom-sa gurḃ aṁlaiḋ a ḃí fios aca go raiḃ lá an dreóilín ag teaċt agus go ndeaċadar go léir i ḃfolaċ ar eagla go marḃoċaimís iad.

Ḃ'éigean dúinn sa deire dul aḃaile gan aon dreóilín. Ṫeastuiġ ó Ṁicilín arís go n-éireoċaimís as an scéal toisc gan an t-éan beag a ḃeiṫ againn; aċ duḃart-sa go leigfimís orainn go raiḃ sé istiġ i nead i lár an tuir ċuilinn againn agus ná leigfimís d'aonne féaċaint air. Ní raiḃ Micilín sásta ar fad, cé gur ġéill sé.

Ḃí hata cruaiḋ agus casóg eirbaill istiġ i gcurpad mór sa baile. Lem' Ḋaid Críona dob' eaḋ iad sarar cailleaḋ é, fad' ó riaṁ. Ċuireas i gan ḟios iad amaċ ar loċta an stábla. Ḃíos ar lorg bróg, leis, le cur orm, aċ ní raiḃ aon ḟeiḋre sa tiġ ná tuitfeaḋ dem' ċosa aċ feiḋre de ḃróga deasa 'leaistic le Mam a ḃí os cionn an iarta ar ċlár aici. Ċuireas mo ṡúil orta san, aċ d'ḟágas mar a raḃadar go maidin iad ar eagla go mbraiṫfeaḋ Mam an droċḟuadar. Ḋeineas aġaiḋ feitil as bib le Cáit agus ṫógas a raiḃ de ribíní sa ḃoiscín aici agus ċuireas ar an hata iad. Fuaireas píce agus ċeangluiġeas tor cuilinn ar a ḃarra agus nead istiġ 'na lár, de ċaonaċ.

Ó ba ċaptaen mise, dar ndóiġ, níor ṁór dom

claiḋeaṁ. Ní raiḃ aon ċlaiḋeaṁ sa tiġ riaṁ againne ná ag aonne ar an mbaile—ná gnó aca ḋe—agus d'ḟág san mise i dtaoiḃ le claiḋeaṁ adṁaid a ḋeineas de ċláirín. Ṫáirneálas píosa beag sé n-órlaċ treasna air i n-aice mo láiṁe.

Nuair a ḃí mo ċuid féin facta agam ċuas ar lorg culaiṫ óinsiġe do Ṫaḋg Learaí Ḃig. Ní raiḃ aon ní oiriúnaċ le faġáil aċ éadaċ le Cáit, agus ḃíos i gcás idir ḋá ċoṁairle cad a ḋéanfainn. Ċuarduiġeas seomra Mam aċ ní raiḃ aon rud ann go ḃféadfaḋ Taḋg é ċaiteaṁ. Ḃí an scéal ag déanaṁ tinnis dom agus sinn ag dul a ċodla. Nuair a ḃí an Ċoróin Ṁuire 'á ráḋ againn tug Mam greasáil eile dom mar ná dubart-sa aċ seaċt gcinn den deiċniúr. Ní ḟeadar-sa an ndubart nó ná dubart i gceart iad mar naċ orṫa ḃíos ag cuiṁneaṁ aċ ar ċulaiṫ do Ṫaḋg Learaí Ḃig.

D'éiriġeas-sa roimis an gcuid eile den tiġ ar maidin. Ḃuaileas na bróga leaistic féin' ascail. Annsan ċuas go dtí seomra Ċáit is ċuarduiġeas arís do ċulaiṫ i gcoṁair Ṫaiḋg. Do ṗrioc an t-Áiḃirseoir me sa deire agus ṫugas liom gúna agus rudaí eile le Cáit agus amaċ tríd an ḃfuinneóig liom go dtí an stábla. Ċuireas orm mo ċulaiṫ Dreóilín—na bróga leaistic agus an ċasóg eirbaill agus an hata caroline agus ribíní Ċáit ar sileaḋ leis. Ḃuaileas orm an aġaiḋ feidil annsan agus mo ċrios agus mo ċlaiḋeaṁ, agus deirim-se leat, a ḃriṫeáir, go raiḃ cuma captaen Dreóilín orm má ḃí sé ar aonne riaṁ. D'imiġeas annsan ar lorg na coda eile. Ḃíodar ag teaċt, duine ar ḋuine, agus an riaċ duine aca d'aiṫin me, a ṁic ó! gur ḃaineas an aġaiḋ feidil díom.

Ṫugamar tamall maiṫ ag feistiú a ċéile sara raḃamair ullaṁ. Nuair ṫáinig Taḋg Learaí Ḃig ċromas ar éadaċ Ċáit a ċur air. Aċ ḃí ceataiġe sa scéal—ní raġaḋ éadaċ Ċáit ar Ṫaḋg gan Taḋg do ḃaint a ċoda féin de—rud nár taiṫn i n-ao' ċor leis. Níor ḟan dá ċuid féin air aċ a léine; aċ nuair a ḃí an gúna air agus caiḃp ḃioraċ páipéir ar a ċeann ḃí sé 'na ġearrċaile deas go

leor. Do scéiḋ na bróga air, áfaċ. Feiḋre le n'aṫair ab eaḋ iad agus iad ró ṁór do. Is aṁlaiḋ a ḃíoḋ sé á dtarrang 'na ḋiaiḋ agus gaċ aon plup-flap aca.

Ceaṫrar de luċt ceoil do ḃí againn. Ṫugas féin orgán béil liom a fuair Cáit óm' Aintín. Ag Tumaisín Ḃán a ḃí sé 'á ṡeinm i riṫ an lae. Ḃí trúmpa stáin ag Micilín a ṫug sé do Smulc. Ṫug duine eile mias ṁór stáin leis agus do ḃí ag gaḃáil de ṁaide air agus ḃí bucaed stáin ar sileaḋ le muineál duine eile agus ḃídís a gceaṫrar ag séideaḋ is ag bualaḋ is ag greadaḋ i dteannta céile agus ḋeinidís ceól breá.

Ṫugas an tor cuilinn le hiompar do Ṗeats Ṁicilín Dan agus ḃí loiṁnán gaoiṫe ag Micilín Eoin a fuaireamair ó Ṫadg Óg nuair ṁarḃíodar an ṁuc roim Nodlaig agus ḃíoḋ sé ag bualaḋ gaċ aonne leis. Ḃí málaí ar ċuid aca agus léinte fear ar a tuille agus seanasciorta le n-a ṁáṫair ar foṫduine. Ḃí blús gorm le Nell Ṁáire Aindí ar Ṁicilín Eoin agus an riaċ pioc di d'aiṫin i n-ao' ċor air é gur ċuiṁniġ sí uirṫi féin lá'r na ṁáireaċ.

Tiġ Ḃeit Móire an ċéad áit a ċuamair. Ḃí mo ċlaiḋeaṁ ar tarrang agam féin nuair ṁáirseálamair an doras isteaċ ċúiċi. Ḃuaileamair suas ceol di agus ḋeineamair rinnce ar an úrlár. Ḋeineamair fáinne tiompall ar Ḃeit agus sinn ag daṁas. Ċrom Beit ar rinnce í féin, istiġ i lár an ḟáinne agus b'in é an t-iongantas: promsáil Ḃeit a ḋ'ḟeiscint. Ḃí giorr-anáil uirṫi nuair a stad sí agus b'éigean di suiḋe.

“Ara ṁuise, is tréan na buaċaillí siḃ,” ar sise.

“Cait ċuġainn dorn airgid,” arsa sinne, mar b'in é b'ḟearr linn ná aon plámás.

“Airgead ab eaḋ?” ar sise. “Oċ, maran siḃ na rógairí agam!” Agus ḃí sí ag gáirí ag dul go dtí an dresser. Tá Beit anaḃeaṫaiṫe agus nuair a ġáireann sí bíonn sí ar fad ag criṫ agus annsan ní ḟéadfá féin gan beit ag gáiriḋe leis.

Ṫóg sí seanaṁuga den dresser agus fuair sí dá ċuistiún rua ann agus tug sí ḋúinn é. Ḋeineamair greas

Ar Seaċrán Fairrge

eile ceoil annsan dí agus baḃta rinnce agus d'imiomair. Ċuamair go tiġ Ṁicilín Eoin agus fuaireamair réal ann. As san linn go tiġ Ṫaiḋg Óig. Ḃí Taḋg Óg istiġ agus ḃí sé ag magaḋ fúinn agus 'á ráḋ ná raiḃ ceol ná rinnce againn; aċ nuair a ḃíomair ag imeaċt tug sé scilling dúinn agus tug bean a ḋriṫeár réal dúinn.

Nuair ṫánamair go Tiġ Ṁáire Aindí ḃí anaġeóin againn. Úrlár leac a ḃí ann, tá's agat, agus ḋeineamair cnagarnaċ ḃreá air ag rinnce. Nuair a ċualaiḋ an madra mór atá aca an ceol ṡuiḋ sé ar a ċorragiob agus ċuir sé a ṡrón san aer agus d'oscail a ḃéal agus ḃí ag cur glamanna móra brónaċa ceoil as i dtreo is go gceapfá go raiḃ gaċ madra riaṁ a ḃain leis marḃ. Ḃí Nell d'iarraiḋ sinn d'aiṫint. Ċait a máṫair aṁras láiṫreaċ orm féin.

"Muise, slán beo le seana-Ṫaḋg," ar sise, "agus ní hé sin críċ ba ṁaiṫ leis ar a ċasóig ġreanta."

"Ara! ní hí an ċasóg atá ag déanaṁ tinnis anois do," arsa mise. "Ná fuil sé deiċ mbliana sa ċré."

"Marḃoċaiḋ do ṁáṫair tu," arsa Máire Aindí.

"Ná bí ag tarrac mo ṁáṫar ċugam," arsa mise, "aċ tr'om scilling don Dreóilín."

Ġáir Máire.

"Féaċ, a Nell," ar sise, "geoḃaiḋ tú réal sa sparán san tíos agus taḃair dosna buaċaillí í."

Ċuaiḋ Nell go dtí an sparán aċ ní réal a tug sí dúinn aċ scilling. Annsan tug sí stráice aráin an duine dúinn agus ḃí risíní ann. Is maiṫ liom féin Nell.

Ṫugamair turus ar na tiġṫe eile sa baile i ndiaiḋ a céile aċ d'ḟágas ár dtiġ-ne ar deire. An rud aduḃairt Máire Aindí i dtaoḃ culaiṫ mo Ḋaid Ċríona agus i dtaoḃ na feirge ḃeaḋ ar Ṁam—sin é ċongaiḃ ón dtiġ me. Ní baoġal ná go n-aiṫneoċaḋ Mam an ċasóg eirbaill agus an hata agus d'ḟágfaḋ san an Dreóilín gan ċaptaen. Sé deineas sa deire ná an ċuid eile a ċur go dtí an tiġ agus fanúint me féin sa ḃóiṫrín. Ḃí seans go ḃfaġaidís scilling ó Ṁam mara ḃfeiceaḋ sí mise 'na dteannta.

Ḋuel! a ḋriṫeáir, is maiṫ a scaras leis is gan ḋul leo. Ċonnac iad go léir ag ḋul an doras isteaċ agus na gléiseanna ceoil ar siuḃal aca. Níorḃ' ḟada, áfaċ, gur stad an ceol go hobann agus ċonnac ag brú a ċéile sa doras arís iad d'iarraiḋ teaċt amaċ. Stadadar taoḃ amuiċ agus ḃíodar ag féaċaint an doras isteaċ ar rud éigin a ḃí ar siuḃal istiġ aċ ní leoṁfaḋ aonne 'ca ḋul róġairid don doras. "Mam arís, déarfainn," arsa mise agus ṫugas mo ḃuiḋeaċas do Ḋia gur ḟanas ó n-a crúcaí.

Ní fada dom go ḃfeaca mo ḋuine Taḋg Learaí Ḃig ag teaċt an doras amaċ ċun na coda eile agus ba ḋóḃair go dtuitfinn nuair ċonnac an íde ḃí air. Ní raiḃ d'éadaċ ná de ċulaiṫ an Dreóilín air aċ an méid nár le Cáit seo 'gainne. Aon lá dá ċuiṁne ní ṫáinig dom agus me ag cura na coda eile go dtí an tiġ, go n-aiṫneoċaḋ Mam gún Ċáit ar Ṫaḋg.

Ḃí Taḋg ag pusíl ġuil agus a láṁ treasna a ṡúl aige leis an náire. Ḃí trua agam do aċ, ar ṁ'ḟalaing, nuair ċonnac a' ḃreill a ḃí air agus an dá ḃróig ṁóra 'á dtarrang 'na ḋiaiḋ aige ag teaċt ċuġam sa ḃóiṫrín níor ḟéadas gan gáiriḋe. Nuair ċonnaic Taḋg me ag gáiriḋe ṫáinig an goṁ air.

"Léan ort," ar seisean, "is tusa fé ndeara é," agus ḃí an gol agus an ḟearg 'á ṫaċtaḋ. Rug sé ar na cloċa sa ḃóiṫrín agus ḃí sé a' rúscaḋ liom agus gaċ aon liú guil aige. Ṗléascamair go léir ag gáiriḋe. "Ní-ú, cosa buiḋe árda!" arsa mise. Ḋein san an donas ar fad ar Ṫaḋg. "Bú hú!" ar seisean agus as go bráṫ leis aḃaile tré sna garraiṫe.

Aċ dá ṁéid an greann a ḃí againn ar Ṫaḋg ní raḃas-sa i n-ao' ċor istiġ liom féin. Ḃí fearg mo ṁáṫar mar do ḃeaḋ scamall os mo ċionn.

D'imiġ an Dreóilín ar fad soir ċun na ceardṫan agus ċun na dtiġṫe i n-aice leis, aċ ní ḟuaireas aon spórt insa Dreóilín a tuille. Nuair a ċuamair go tiġ Ṗeats Teaimí ní ṫaḃarfaḋ sé aon ní ḋúinn. Duḃairt sé gur "paca bligeárd" sinn agus ċuir sé an madra linn; aċ

d'éiriġ an madra as an scéal nuair a ḃuaileas-sa isteaċ sa ċliaṫán le cloiċ é. Riṫ Peats im' ḋiaiḋ le n-a ṁaide aċ ḃí fuar aige ḃeiṫ ag iarraiḋ breiṫ orm-sa agus na bróga leaistic orm!

Ḃíomair tuirseaċ den Dreóilín féin dtráṫ san agus duḃramair go n-éireoċaimís as. Ḃí ocras ag teaċt, leis, orainn. Dó ḋéag is seaċt bpingne ḃí againn agus roinneamair idir an deiċniúr a ḃí sa Dreóilín é—scilling is leaṫréal an duine. Ṫugamair an pinginn breise do Ṫaḋg Learaí Ḃig toisc an sceiṁle fuair sé ó Ṁam. Micilín a tug aḃaile ċuige é. Annsan tug gaċ aonne aġaiḋ ar a tiġ féin agus fuadar ocrais fé.

Aċ, a' dtuigeann tú, ní raiḃ aon ḟuadar fúmsa ċun an tiġe. Ḃí droċionntaoiḃ agam as an bḟáilte a cuirḟí roṁam. Ṫugas fuaṫ don mbaile. Ṫuigeas, tá's agat, go raiḃ Mam ag feiteaṁ liom ann agus go mbeaḋ sásaṁ uaite i ngúna Ċáit agus i gcasóig mo Ḋaid Ċríona agus sa hata ċaroline agus duḃart liom féin gurḃ é mo leas Mam a ṡeaċaint i láṫair na huaire sin agus b'ḟéidir le himeaċt aimsire go dtiocfaḋ sí ċun bladair liom arís.

Suas go dtí tiġ Ṁáire Aindí ċuas. Ní féadfainn fanúint amuiċ agus an ċulaiṫ ṁallaite úd orm, agus ḃí an lá fós ann i slí ná féadfainn dul i gan ḟios go dtí an stábla ċun mo ċuid éadaiġ féin d'ḟaġáil. Ḃí an t-ocras ag gaḃáil díom go géar agus ḃí súil agam, tá's agat, go ḃfaġainn píosa de ċíste Nodlag ó Nell. D'íosainn píosa mór de ċíste an uair céadna.

Ḃí Nell istiġ agus Máire Aindí agus Taḋg Óg. Nuair ċonnaic Taḋg an ċulaiṫ fós orm ṫáinig fonn magaiḋ air.

"Déanfaiḋ sé seo Dreóilín go hoiḋċe do," ar seisean.

"Naċ agat atá an cion ar ḃalcaisí do Ḋaid Ċríona?" arsa Máire Aindí agus ḃí sí ag gáiriḋe.

Rug Nell ar an hata agus do ċuir ar a ceann é. Dar fia! níor oir sé go holc i n-ao' ċor di.

"Tr'om an casóg leis," ar sise agus bain sí díom í agus bí 'á cur uirtí.

"Ara! bain díot iad agus ná bí ag déanam Máire Ní Ógáin díot féin," arsa Máire Aintí.

Níor dein Nell ac gáire agus d'féac sí síos uirtí féin.

"Ná fuilim go deas?" ar sise.

"Ó! go gleóite!" arsa Tadg.

Ní dubairt Máire aon ní.

"Cad dubairt do Mam leat nuair a connaic sí tu?" arsa Nell.

"N'feaca sí fós me," arsa mise, "mar ná rabas sa baile cuige."

"Agus ab' amlaid atá eagla ort dul?" arsa Nell.

"Ba mait an ceart do," arsa Tadg, agus d'innis sé dóib cad d'imig ar Tadg Learaí Óig. "Agus dá méid an néal a bí uirtí nuair connaic sí gúna Cáit ar Tadg beag táinig an gom ar fad uirtí nuair brait sí casóg agus hata a hatar imite!" arsa Tadg Óg.

Bí 'fios agam féin gur mar sin a bead, leis, gan Tadg Óg 'á innsint dom i n-ao' cor. Braiteas mo croiceann greadaite, scólta ceana féin ón mbualad a bíteas cun a tabairt dom.

"Ní gád dí i n-ao' cor beit com cruaid ar buacaill boct," arsa Nell.

"B'féidir nár itis aon dinnéar inniu, leis," ar sise.

Tuigeas go raib Nell tuisceannac agus go mbead sí ag tatant orm go gcaitinn rud éigin.

"Ó!" arsa mise, "níl aon ocras orm." Bí, a' dtuigeann tú, ac ní leigfead náire dom é rád.

"Mara bfuil féin b'féidir go n-íosfá píosa de císte Nodlag."

Bíos i gcás cruaid—ní féadfainn a rád go n-íosainn agus níor mait liom a rád ná híosainn. Ac bí Nell tuisceannac. Cuaid sí agus tug sí cugam canta mór de bairgin breac agus muga bainne. Nuair a bíos 'á d'ite dubart liom féin gurb í Nell an duine ba tuisceannaige dár buail riam liom.

Nuair ḃí an béile iṫte agam ḃraiṫeas feaḃas mór ar gaċ aon scéal agus ḃíoḋ cuiṁne Ṁam ag imeaċt uaim go ḃféaċainn i gcoṁnaiḋe ar an gcasóig eirḃaill. Do réir mar ḃí sé ag dul i nḋéannaiġe, áfaċ, agus gur ṁiṫiḋ dom ḃeiṫ ag dul aḃaile ní raḃas i n-ao' ċor istiġ liom féin. Ḃí a cuiṁne ag teaċt tar n-ais ċuġam go hana-ṡoiléir ar fad. Níor ṡaṁluiġeas aon ní léi an uair sin aċ sceiṁle ṁór an luain go mbíonn Ḃeiṫ Ṁór ag tráċt air go minic, pé rud é. Aċ ní raiḃ aon dul uaiḋ agam, ṫuigeas, agus d'éiriġeas ċun dul aḃaile.

"Aḃaile taoi ag dul?" arsa Nell.

"Sead," arsa mise, "agus ba ḃreá ḃeiṫ ag dul 'on croiċ seaċas é."

Do ġáireadar go léir. D'ḟéaċas anonn ar Nell.

"Ṁuise, beannaċt Dé ort! agus téanam ort im' ṫeannta féaċaint a' ḃféadfá faoḃar mo ṁátar a ċur díom."

Is dóċa gur ṫuig sí an cás cruaiḋ a ḃí orm. Do ṗreab sí.

"Ṁuise im' briaṫar go raġad," ar sise.

Ṫáinig oiread bó de ċroiḋe dom, a ḋuine. Ḃí Máire Ainḋí ag gáiriḋe fén scéal.

Nuair a ḃíomair ag imeaċt, arsa Taḋg Óg: "Arḃ aon ċaḃair mise dul 'nḃur dteannta?" agus d'ḟéaċ sé ar Nell. Do stad gáire Ṁáire Ainḋí agus ṫáinig cuma míċéadtaċ uirṫi nuair ḟéaċ sí sa ċúinne ar lorg rud' éigin. Le n-a linn sin d'ḟéaċ Nell ar Ṫaḋg agus do ḃagair a ceann ċun an dorais.

"Téanam ort," arsa mise, agus ṫáinig.

Ba ṁór an misneaċ orm é an ḃeirt a ḃeiṫ faram agus me ag dul go dtí an tiġ. Ġaiḃeamair an bóiṫrín—mise ar tosaċ agus iad-san im' ḋiaiḋ agus láṁ Nell i láiṁ Ṫaiḋg, toisc an oiḋċe ḃeiṫ ann is dóċa. D'ḟanadar i ndoras an stábla faid a ḃíos-sa ag dul ar an loċta ar lorg mo ċuid éadaiġ féin agus 'á ċur orm.

Nuair ṫána arís ċúċa ġluaiseamair ċun an tiġe. Ní mise ḃí ar tosaċ an babta so am baic! Is i gcoinniḃ mo ċos a ḃíos ag dul ann, a ḋuine.

"Ná bíoḋ aon ḋroċṁisneaċ ort, a ḃuaċaill," arsa Nell liom. "Siuḃail leat."

"Ní leigfiḋ tú ḋí me ṁarḃú ar fad, a Nell," arsa mise.

"Ní leigfead," arsa Nell. "Croiċ suas tu féin."

Ṫugas me féin suas do Ḋia agus do Ṁuire agus rugas greim ar ġúna Nell agus ċuas tar doras isteaċ 'na diaiḋ. Ḃí Mam 'na suiḋe ag ceann an ḃúird agus Daid le hais na teine agus Cáit imiṫe a ċodla, is dóċa. Nuair ċuas isteaċ d'ḟéaċ Mam orm. Ċloisfeá biorán dá dtuitead. Do stad mo ċroiḋe agus m'anál agus ċrom rud éigin i gcolpaí mo ċos ar ċriṫ agus ṁeasas go dtuitfinn.

"Ṫáinis," ar sise.

Ar ṁ'ḟalaing nár laḃras! D'éiriġ Mam agus ṫóg sí anuas an tslat den ċlár os cionn na teine mar a mbíoḋ sé i gcoṁnaiḋe aici.

"Tar i leiṫ ċugam," ar sise.

Ó ṁuiricín! Ḃíos ag cur uaim. Leis an scannra bíos ag bogaḋ de ġúna Nell ċun dul ċun na slaite nuair ċuir Nell taoḃ tiar di me.

"Ní ḃuailfiḋ tú barra méire ar an mbuaċaill," ar sise le Mam. Mo ċeol í Nell.

"Buailfiḋ me agus bainfiḋ me an croiceann anuas do, mar is é atá tuillte aige," arsa Mam.

Ḃí scaiṁ uirṫi 'á ráḋ, a ḋuine.

"Á faire, a Ṁam! ná dein," arsa Nell. "Ḋein an garsún boċt dearṁad agus tá aiṫreaċas anois air."

"Aiṫriġe ṫóirniġe," arsa Mam. "Scaoil i leiṫ ċugam é agus múinfead-sa ḋo . . . ."

"Aċ beiḋ sé 'na ḃuaċaill maiṫ gaċ aon uair eile," arsa Nell.

Ḃí Nell ar a ḋíċeall.

"Ḃeiḋ, nuair ḃead-sa críoċnaiṫe leis," arsa Mam, agus ṫug sí foġa tiompall ar Nell ċun beirṫe orm. Léim Nell eadrainn ċun me ċosaint aċ is baoġal go dteipfead uirṫi agus go mbeaḋ deire le Jimín mara

mbeaḋ gur ḋein Taḋg Óg fóiriṫint orm. Ní ḋearṁadfad go bráṫ dó é. Rug sé ar láiṁ ar Ṁam agus ḃain sé an tslat di. Ó 'ḋuine! ba ṁór an fuascailt é. Ḃí Mam ar buile aċ do ḋeineadar cainnt ḃreá ḃog léi 'á ciúnú: gur buaċaill boċt óg me agus ná raiḃ aon ċiall agam—ná bíonn ceann críonna ar ċolainn óig—ná tagann ciall roim aois—gur fearr go hanamúil aeraċ me ná ḃeiṫ im' ruidín militeaċ cois na teine aici—go ndéanfainn fear maiṫ ciallṁar fós, le congnaṁ Dé—agus naċ minic a ċuala sí na seandaoine 'á ráḋ gur "duine óg diagaiṫe aḋḃar diaḃail seanduine"; agus a lán eile cainnte mar sin gur ċuaiḋ sí ċun suainis.

Annsan tarraing Taḋg scéal eile anuas—go raiḃ cúig ṗúint a cúig déag ar ḃanḃaí oċt seaċtaine ar ṡráid an Daingin Satarn na Nodlag agus ḃréagadar Mam mar sin ó ḃeiṫ ag cotú fala im' ċoinniḃ-se. Faid a ḃíodar ag cainnt d'éaluiġeas féin ċun súsa agus me go buiḋeaċ tré a ḟeaḋas a ċuas as. Ní haon néal ċodlata ṫuit orm, áfaċ, go gcuala Nell agus Taḋg ag imeaċt abaile agus níor stad mo ċroiḋe de ḃualaḋ go gcuala Mam ag dul d'á seomra féin. Is sia ċuiṁniġ sí ar ṁíġníoṁ lae sin an Dreóilín im' ċoinniḃ ná aon rud eile ḃí déanta le fada agam. Gaċ aon ṁaidean Doṁnaiġ nuair a ċíoḋ sí gúna Ċáit agus an rian duḃ a d'fan air i ndiaiḋ an lae ṁí-áiḋ sin ní ḟéadfaḋ sí gan é ċur i gcuiṁne dom. Dá mbuailead Dia aon tseans i dtreo Ċáit go ḃfaġaṫ sí gúna nua ba ṁór an suaineas dom é.

CAIBIDIOL VII

MAR ḂRISEAḊ CLEAṀNAS ṖEATS TEAIMÍ

Táim le fada ag faire ar Nell Ṁáire Aindí agus ar Ṫadg Óg. Go dtí coigtíos ó ṡin bíoḋ an beirt aca sa bóiṫrín gaċ aon tráṫnóna. Is mó tamall a ṫugas ag faire orṫa. A leiṫéid de ċogarnaiġ is a bíoḋ aca, a ḋuine! D'éaluiġeas-sa taoḃ ṫiar de'n ċlaiḋe oiḋċe ag éisteaċt leo féaċaint cad a ḃí ar siuḃal aca. Ní raḃadar buiḋeaċ dá ċéile. Is aṁlaiḋ a ḃí si sin ag tabairt greadaḋ ḋo i dtaoḃ go raiḃ sé ag rinnce le cailín ó Ḃaile na hÁḃann. Ṫug Tadg na seaċt leaḃair déag ná raiḃ aon tor' aire ar an gcailín ó Ḃaile na hÁḃann ná ar aon ċailín dá rugaḋ riaṁ aċ uirṫi féin. N'ḟeadar ar ċreid sí é, nó nár ċreid. Is dóċa nár ċreid mar nuair ṫug sé iarraċt ar í ṗógaḋ buail si clabṫa baise sa leaṫċeann air. Is minic a ḃíḋís mar sin sa bóiṫrín.

Tráṫnóna tiompall coigṫíse ó ṡin ṫáinig Máire Aindí isteaċ go dtí mo ṁáṫair agus bíodar ag cogarnaiġ agus ṫuigeas go raiḃ scéal mór éigin ar siuḃal aca. Ċuireas-sa mo ċuid leaḃar ar ċeann an búird le hais leo ċun beiṫ ag foġluim mo ċuid ceaċt, mar a ḋéanfaḋ buaċaill maiṫ, aċ duḃairt Mam liom dul d'iarraiḋ gaḃál móna. Nuair a ḃí sé sin istiġ agam ċuir sí amaċ mé d'iarraiḋ uisce. Ṫugas liom an t-uisce, agus annsan duḃairt sí liom dul ar lorg na ngéanna. Ḃí fios agam-sa go maiṫ cad ċuige a ḃí sí am' ċur amaċ, aċ dá ḟeaḃas í, fuaireas amaċ cad do ḃí ar siuḃal aca. D'éaluiġeas isteaċ trí ḟuinneóig an tseomra agus bíos ag éisteaċt ag poll na heoċraċ. Máire Aindí a ḃí ag cainnt.

"N'ḟeadar-sa cad é an saoġal atá anois ann ná deineann an dream atá suas mar do ḋein a muinntir rómpa—a ḃeiṫ sásta leis an té a ġeoḃaḋ a n-aṫair nó a máṫair dóiḃ."

"Tá aṫarú tagaiṫe ar an saoġal ó ḃíos-sa is tusa óg agus ní hé an meón céadna atá age daoine," arsa Mam. "B'ḟéidir go ḃfuil an ceart ag an gcailín. Mara ḃfuil sí sásta é siúd do ṗósaḋ, b'ḟéidir nać ceart duit-se iaċall a ċur uirti é ḋéanaṁ."

"Cumá ná beaḋ sí sásta leis?" arsa Máire. "Ná fuil díol aon ċailín d'ḟear ann? Agus cad é an táċt má tá blianta beaga aoise aige uirṫi? Nać fearr é ná an glaigín gan éifeaċt san go ḃfuil sí ag cur na súl amaċ ag gol mar ġeall air ó táinig an scéala cleaṁnais ó Ṗeats Teaimí?"

Sin é aduḃairt Máire.

"An mór an spré a tairrig Peats duit, a Ṁáire?" arsa Mam.

"Ṫairrig, a ċroiḋe," arsa Máire, "cúig céad púnt slán, agus nać orainn a ḃeaḋ an seans an méid sin airgid do ḃualaḋ an doras isteaċ ċugainn. Ní ċuirfinn a ċatú go bráṫ díom dá scaoilinn uaim é."

Ní duḃairt Mam aon ní go ceann tamaillín.

"Tá sé anaċríona, a Ṁáire," ar sise fé ḋeire.

"Ní mó ná deiċ mbliana is daċad d'aois é. Is mó lá oibre fós ann," arsa Máire.

"Níl Nell aċ ceiṫre bliana fiċead," arsa Mam.

"Arú, nać ag dul i n-aois a ḃeiḋ sí?" arsa Máire.

"Cad deir sí i dtaoḃ an ċleaṁnais?"

"Arú, is mó rud a deir sí, aċ tiocfaiḋ ciall di ar ball. Mara mbeaḋ Taḋg Óg san, níor ġáḋ dom ḃeiṫ ag taṫant i n-ao' ċor uirṫi. An raiḃ a leiṫéid d'ingin riaṁ ag aoinne? Fear breá, ciallṁar, aici 'á ḋ'ḟaġáil, agus gan aon tor' aici air."

"Féaċ, a Ṁáire," arsa Mam, "b'ḟéidir go ḃfuil an ceart ag an gcailín, má tá éileaṁ aici ar Ṫaḋg Óg, is dóċa gur ḋeacair léi an sean-Peats Teaimí do ṗósaḋ . . . ."

"Tse! éileaṁ aici ar Ṫaḋg Óg! Agus má tá féin, cad a ḃaineann san leis an scéal? Ní ḃíonn san éileaṁ san aċ caiteaṁ aimsire; aċ ní haon ċaiteaṁ aimsire pósaḋ."

"Cad é an loċt atá agat ar Ṫaḋg Óg?" arsa Mam.

"Arú, ná bí ag cainnt liom ar Ṫaḋg Óg," ar sise, "níl aon ḋeáraṁ leis, é féin agus a trí ċéad-go-leiṫ púnt is go ḃfuil an doras 'á ċur isteaċ orm gaċ aon lá age daoine ag teaċt ag tatant ceiṫre céad agus ceiṫre céad-go-leiṫ orm, agus naċ ṡin cúig céad 'á tarraċ ḋom age Peats Teaimí."

"An t-aos, a Ṁáire, an t-aos," arsa Mam, "b'ḟéidir ná mairfeaḋ sé sin deiċ mbliana eile."

"Arú, mara mairiḋ sé, féin, ná beiḋ sí 'na bean óg an uair sin, agus ġeoḃaiḋ sí fear eile agus, dá n-abrainn é, spré."

Ḃíodar tamall eile ag cainnt mar sin, aċ tuigeas mar do ḃí an scéal, agus d'éaluiġeas liom amaċ arís tríd an ḃfuinneóig. Tiġ Ṁáire Aindí ḃaineas ar dtúis amaċ. Ní raiḃ aonne istiġ aċ Nell agus rian an ġuil uirti.

"Arú, ná bí ag gol i n-ao' ċor!" arsa mise, "ar ndóiġ ní ṁairfiḋ sé sin deiċ mbliana eile."

"Cé hé?" ar sise.

"Peats Teaimí," arsa mise, "agus beiḋ tú id' bean óg an uair sin." Ṫáinig dá ṡúil di agus do las sí go bun a cluas.

"Ḃfuil éileaṁ agat ar Ṫaḋg Óg?" arsa mise. "Dubairt Mam go raiḃ."

Ní dubairt sí aon ní, aċ ḃí sí ar bruaċ ġuil.

"Agus duḃairt do ṁáṫair ná raiḃ annsan aċ caiteaṁ aimsire, agus go gcaiṫfeá Peats agus a ċúig céad púnt a pósaḋ. Ḃíos ag éisteaċt leo trí poll na heocraċ."

"Cad dubradar?" ar sise.

"Dubairt mo Ṁam gur mór an náire tú pósaḋ le seanduine," arsa mise. "agus bíonn an ceart age Mam. Féaċ, a Nell, ná pós Peats san i n-ao' ċor, agus caḃróċad-sa leat."

Do ġáir sí tríd an ngol.

"Dá ḟeabas tú, ṁaise, a Jimín," ar sise, "raġaiḋ ded' ḋíċeall mé ċosaint ar Ṁam agus ar an seana-ċníopaire sin go bfuil cúig céad púnt aige."

"Fan bog, ṁuise," arsa mise, agus siúd liom an doras amaċ.

Nuair a ḃíos ag gaḃáil síos tar tiġ Ṫaiḋg Óig, ḃí Taḋg san iotlainn agus é ag gearraḋ turnpaí. Aċ ní ag gearraḋ a ḃí sé i n-ao' ċor, mar is aṁlaiḋ a ḃí a uile anuas ar an meaisín aige, agus a láṁ fé n-a leatċeann, agus níor ḋóiġ leat air go raiḃ aon anaṁisneaċ air.

"Cad é an fuadar atá anois fút, a Jimín?" ar seisean.

"Fuadar cleaṁnais, dar fia!" arsa mé féin. Ní ḟéadfainn gan é leigint amaċ.

"Arú, cé do?"

"D'inġin Ṁáire Aindí," arsa mise.

Ṁeas sé gur ag magaḋ fé a ḃíos. "Tá stócaċ aici ṁuise," ar seisean.

"Is fearr mé ná tusa pé scéal é, agus dá mbeaḋ aon ṁaiṫ ionnat, ní hannsan do ḃeifeá, aċ ṡuas aici. Tá sí 'na haonar agus í ag gol," arsa mise, "agus ní fiú tú ḃeiṫ ag gol mar ġeall ort." N'ḟéadfainn é ċongáil istiġ.

Ċaiṫ sé turnap liom.

"Níl aonne 'na teannta," arsa mise, agus as go bráṫ liom.

Tá Peats Teaimí 'na ċoṁnaiḋe dá ṁíle siar uainn. Nuair tána ann, ní raiḃ sé istiġ. Duḃairt duine éigin liom go raiḃ sé sa ċeardċain. Ċuas annsan. Ḃí an oiḋċe tuitte, agus a lán daoine istiġ ann ag caiṫeaṁ tobac. Ḃí an gaḃa ag baint sranntarnaiġe as na builg. Nuair do ċonnaic sé mise, do stad sé.

"Seaḋ, a ḃuaċaill ḃig," ar seisean, "cad tá uait-se?"

"Tá Peats Teaimí," arsa mise, "ḃfuil sé annso?"

"Sin é 'na ṡuiḋe ar ċeann an ḃinnse é," ar seisean.

"An é an seanaleaid maol é?" arsa mise.

Ní duḃairt aonne faic leis sin, aċ do ġáir slibire do ġarsún fada do ḃí ann. Ḃí a lán des na fearaiḃ, áfaċ, a tug súnnc uileann dá ċéile. Ṫáinig lasaḋ sa ḃfear maol.

"An tusa Peats Teaimí?" arsa mise leis.

"Cad dob áil leat díom?" ar seisean.

"Ṫána i leiṫ," arsa mise, "ó ingin Ṁáire Aindí ċun a ráḋ leat ná pósfaḋ sí i n-ao' ċor tú, mar gur seana-ċníopaire tú; agus deir Mam go ḃfuil an ceart aici; aċ deir Máire Aindí naċ mór an díoḃáil a ḃeiḋ déanta má pósann tú Nell, mar naċ fada ṁairfir agus go mbeiḋ Nell 'na bean óg id' ḋiaiḋ, agus go ḃfaġaiḋ sí fear eile, agus beiḋ de ċúig céad-sa aca."

Faid a ḃíos ag cainnt ḃí meanga gáire ag teaċt ar ċuid des na fearaiḃ agus sara raiḃ deire ráiḋte agam ḃí clab ar an gcuid ba ṁó aca ag gáirí. An riaċ, a ṁic ó, aċ go dtáinig straiḋn ar Peats Teaimí ċugam. Pread sé anuas den mbinnse agus é ar buile le feirg.

"Don diaċ a ḃeirim Máire Aindí agus a toice ingine!" ar seisean. "Abair leo gur maiṫ liom ḃeiṫ scarṫa leo mar gurḃ olc an íde ṫug an tseanaḃean ar an ḃfear a ḃí aici féin nuair a ċuir sí sa ċré go hóg é. Sin é an íde a ṁeas sí a ṫaḃairt orm-sa leis, is doċa, tar éis mo ċuid a ṡlad uaim. Ḃeirim-se an fial! ná ḃead-sa am' amadán aca. Fág mo raḋarc, a ċoileáin!" ar seisean liom-sa.

Ċuir a ċuid cainnte olc orm. "Ḃú," arsa mise, "a ṡeanaplaitín scúite."

Ḃíos anaḋroċṁúinte adṁuigim, aċ n'ḟéadfainn a' "fear maiṫ" ḟágaint aige.

Ṫairrig sé iarraċt de ċic orm, a ṁic ó, aċ ní mé do ḃuail sé aċ madra an ġaḃa agus ṫóg sé os cionn talṁan é. Duḃairt an gaḃa leis go mbrisfeaḋ sé a pus. N'ḟeadar-sa cad a ṫárla 'na ḋiaiḋ san mar ḃaineas an doras amaċ.

Ḃí an oiḋċe ḋorċa agam ag teaċt abaile agus níor stadas aċ ag riṫ ċun ná beireaḋ na púcaí orm. Ní rugadar. Go dtí tiġ Ṁáire Aindí ċuas ar dtúis. Ḃí

Nell ar fuaid na cistineaċ. Ḃí Máire Aindí agus Beit Ṁór agus beirt nó triúr eile ban timpall na teine agus iad ag cainnt i dtaoḃ an ċleaṁnais.

"Is dóċa go mbeiḋ siḃ ag dul 'on Daingean Dé Saṫairn ċun páipéir an ċleaṁnais a ḋ'ḟáġail ón atúrnae?" arsa Beit Ṁór agus mé ag teaċt an doras isteaċ.

"Ní beid," arsa mise, "tá an cleaṁnas briste."

D'ḟéaċadar go léir orm.

"Tá sé briste," arsa mise.

"Cé duḃairt san leat, a ḃligeáird?" arsa Máire Aindí.

"Peats Teaimí," arsa mise. "Ḃíos ar an gceardċain anois agus ḃí Peats ann agus d'ḟógair sé 'on diaḃal tusa agus do ṫoice ingine agus duḃairt sé liom é ráḋ leat ná beaḋ a ċuid airgid agat-sa ná ná cuirfeaḋ siḃ 'on ċré é mar do ċuiris-se t'ḟear féin; agus ḃí an goṁ air 'á ráḋ."

Arú, a ṁic ó! n'ḟeacaís riaṁ aċ an preab a ḃaineas asta. Ċuaiḋ Máire Aindí i laige agus ḃíodar ag caiṫeaṁ uisce uirṫi go dtáinig an t-anam arís innti. Annsan ċrom sí ar ġol agus ḃí na mná go léir 'na timpall d'iarraiḋ í ċur ar a suaineas. Ní raiḃ Nell ag gol i n-ao' ċor. Ḃí Beit Ṁór ag cáineaḋ Peats Teaimí.

"Léan air, an ruidín súiġ!" ar sise, "b'olc an díol air é ṫaḃairt isteaċ ar do ṫeinteán. Is maiṫ do scarais leis, a ċroiḋe." Ba ḋóiġ leat ar Ḃeit Ṁór gurḃ í Máire Aindí féin a ḃí 'á pósaḋ leis.

Ḃí Nell timpall a máṫar a ḃí ag gol. "Á! 'Ṁamaí, éist," ar sise, "nár imiġiḋ uainn aċ é. Níl ann aċ bodaċ."

"Níl, a ċroiḋe," arsan ṁáṫair. "Bodaċ gan ṁeas air féin, a leanḃ, agus b'ḟéidir ná raiḃ an ceart agam-sa nuair a ḃíos ag taṫant ort-sa tú féin a ċeangal le bastún dá leiṫéid." Nuair a ċuala-sa ag bladar le na ċéile mar sin iad, ċuireas díom amaċ. Ní maiṫ liom suainseán ban.

CAIBIDIOL VIII

PÓSAḊ ṪAIḊG ÓIG AGUS NELL ṀÁIRE AINDÍ

Nuair a ḃíos ag dul aḃaile ó ṫiġ Ṁáire Aindí tar éis ċleaṁnais Ṗeats Teaimí do ḃriseaḋ do Nell, do ġaibeas an bóiṫrín agus cé ḃuailfeaḋ liom féin dtor aċ Taḋg Óg.

"Ní gáḋ ḋuit a ḃeiṫ annsan," arsa mise, "mar ná tiocfaiḋ sí anoċt ċuġat. Tá siad go mór tré n-a ċéile ṫuas, tá cleaṁnas Ṗeats Teaimí briste. Imiġ leat suas. 'Is olc an ġaoṫ ná séideann do ḋuine éigin.' N'ḟeadrais ná go mbeaḋ fáilte roṁat. Tá olc ar Ṁáire ċuig Ṗeats Teaimí."

Ċuireas díom annsan.

Ḃí Mam ar na craoḃaċa roṁam. Ba ḋóbair di mé d'iṫe, a ḋuine, toisc ḃeiṫ ċoṁ fada amuiċ, aċ leigeas di ḃeiṫ ag cur aisti. Ní 'neósainn di cá raḃas, bíoḋ gur ċeistiġ sí go cruaiḋ mé. Níor ḟéadas, áfaċ, gan ḃeiṫ ag gáirí, nuair do ċuiṁniġeas ar Ṗeats Teaimí, agus do ċuir san an ciocras ar fad ar Ṁam ċun fios scéil d'ḟaġáil. Ar feaḋ na hoiḋċe n'ḟéadainn staidéar a ḋéanaṁ ar aon ċeaċt aċ me ag gáirí agus Mam am' ċeistiú coitianta. Ċuaiḋ an scéal ó smaċt sa deire orm agus ċuireas liú mór gáirí asam nuair do ċuiṁniġeas ar an gcic do ḃuail Ṗeats ar an madra. Ḃí mo ṁáṫair ḃoċt 'á snaoi leis an ḃfiosraċt. Rug sí orm agus ċuir sí im' ṡuiḋe ar ċeann an ḃúirḋ me agus mo ċosa ar sileaḋ. B'éigean dom an scéal go léir d'innsint, a ṁic ó. Ḃí sí ag leigint uirṫi go raiḃ olc uirṫi ċuġam aċ ċonnac-sa go maiṫ gur ṫaiṫniġ an scéal léi agus ṫugas fé ndeara go raiḃ sí ag gáirí ċúiċi féin. I gcionn tamaill ṫug sí uḃall dom a ḃí i ḃfolaċ aici i n-áit éigin

ná raiḃ ḟios agam-sa. Ṫugas cuid den uḃall do Ċáit. Annsan ċuamair a ċodlaḋ; aċ ní a ċodlaḋ ċuaiḋ Mam aċ suas go tiġ Ṁáire Aindí agus is dóċa gur ag cadráil ṫugadar cuid ṁaiṫ den oiḋċe.

Preabas as an leabaiḋ nuair ċuala ag teaċt í agus ḃíos leaṫslí síos an staiġre nuair ṫáinig sí isteaċ.

“Cad deir Máire Aindí anois le Taḋg Óg, a Ṁam?” arsa mise.

“Téire ’on leabaiḋ,” ar sise, “agus ná bí id’ ġeilt annsan.”

“Á, ’Ṁaimí, innis dom é,” arsa mise, “an raiḃ Taḋg Óg ṫuas faraiḃ?”

“Ḃí,” ar sise.

“Raiḃ sé féin agus Máire go mór le céile?”

“Ḃíodar,” ar sise.

“Nurú!” arsa me féin, agus riṫeas isteaċ go dtí seomra Ċáit agus rugas ar ṡróin uirṫi agus ḋúisiġeas í.

“Cad tá ort arú?” ar sise.

“Píosam, pósam,” arsa mise, “prátaí rósta, bainne do ḃó-sa is bainne mo ḃó-sa, tátaoi pósta, imiġiḋ an bóṫar! Nurú! Ní-ú!” arsa mise. Aċ ċuala Mam ag teaċt agus b’éigean dom riṫ.

“Tánn tú ait,” arsa Cáit, agus ċuir sí osna codlataċ aiste.

Ar maidin nuair a ḃíos ag dul ar scoil ḃí Neill Ṁáire Aindí ar an mbóṫar ag bun an ḃaile. Ġlaoiḋ sí orm, agus, a ṁic ó, sara raiḃ ḟios agam faic, rug sí orm agus ṫug sí fámaire de ṗóig dom. Ba ċuma liom, aċ ḃí Micilín Eoin díreaċ ag gaḃáil anuas an casán agus ċonnaic sé í. Ṫáinig olc orm ċúiċi. Ṗiú! póganna! Ḃíonn cailíní i gcoṁnaiḋe ag pógaḋ daoine agus ċuirfidís déistin ort. Scríobas an ṗóg dem’ agaiḋ lem’ ṁuinirtle agus d’imiġeas. Ḃíomair leaṫslí ar scoil nuair ċuireas láṁ im’ póca agus cad do ġeoḃainn ann aċ leaṫċoróin. Ḋearṁadas an tseanaṗóg, deirim-se leat. Ċeannuiġeamair bosca toitíní ag an dTobar agus ḃíomair ag féaċaint ciaca ’gainn araon d’ḟéadfaḋ an

gal do ċur amaċ tré n-a ṡróin. Ḃí Micilín ċoṁ maiṫ liom-sa ċuige sin. Annsan tugamair tamall eile d'iarraiḋ an gal do ṡlugaḋ. Ḃí Micilín breóite ag an dtobac agus ṫáinig daṫ glasḃuiḋe air. Nuair a ṫánamair araon ar scoil fuair an Máiġistir bolaṫ an tobac uainn aċ ní ḟuair sé aon toitín 'nár bpócaí mar ḃíodar go léir caiṫte againn. Fuaireamair léasaḋ mar sin féin, aċ ṫáinig scannraḋ ar an Máiġistir nuair do ḃreóitiġ Micilín tar éis é ḃualaḋ agus d'ḟág sé le hais na teine feaḋ an lae é.

Nuair a ḃíomair amuiċ lár an lae ċonnac féin an Máiġistir ag caiṫeaṁ toitíní agus é ag bladar leis na cailíní atá ag múineaḋ sa scoil eile.

Ḃíodar anaṁór tré ċéile i dtiġ Ṁáire Aindí go dtáinig lá an pósta. Ḃíoḋ na mná go léir istiġ ann gaċ oiḋċe agus ċuala Cáit 'á ráḋ go raiḃ gúna gleóite age Nell agus hata istiġ i mbosca agus cleite mór bán air. Ḃí sceitimíní ar Ċáit mar ġeall ar na rudaí a ḃí aici. 'Sé rud a ḃí ag cur tinnis ar na fearaiḃ ná "an lá" a ḃeaḋ aca. Ba ċuma leo-san i dtaoḃ an hata. Nuair a ċídís mise, ḃídís am' ċeistiú mar ġeall ar mo ṫurus go dtí Peats Teaimí. Ġeiḃidís anaṡult sa scéal, a ḋuine. "Agus cad duḃairt sé annsan, a Jimín?" adeiridís.

D'innsinn dóiḃ agus ċuiridís liú gáirí asta. Is dóiġ liom go raiḃ Peats 'na ċoiliċín paor ag an ndúṫaiġ. Duḃradar liom go raiḃ sé 'á ḃagairt go marḃóċaḋ sé mise; aċ duḃairt Taḋg Óg go gcosnóċaḋ sé féin me. Fear mór láidir iseaḋ Taḋg.

Ḃí rí-rá mór ar an mbaile maidin an pósta. Ḃí a ċulaiṫ Doṁnaiġ ar gaċ aonne aċ ar Ḋaid. Ċongaiḃ Mam sa baile é sin. Ṫáinig dá ġluaisteán ón nDaingean ċun luċt an pósta a ḃreiṫ go dtí an séipéal. Ċuaiḋ luċt an baile ann ar ċóistí agus ar ṫrucaillí. Ní ḃeaḋ Nell sásta gan mise dul léi 'na gluaisteán féin. Ḃí sí go deas, a ḋuine, agus ḃí a súile agus a béal ag gáiri. N'ḟeadar connus a deineann na cailíní iad féin ċoṁ

deas? Nuair a ċonnac ċugam í ṁeasas go raiḃ sí ċun me ṗósaḋ arís agus ḃíos ag cúlaḋ uaiṫi.

"Caiṫfir-se teaċt liom-sa sa ġluaisteán," ar sise.

"Raġad, am baic!" arsa mise, "má ṫugann tú geallúint dom."

"Arú, cad é?" ar sise.

"Gan mé ṗósaḋ," arsa mise.

Do ġáir gaċ aonne agus ḃí Nell ag gáirí leis.

"Ó, táim sásta," ar sise, "téanam ort!"

Arú! is breá an rud mótar. Ḃain an suiḋeaċán preab asam, a ḋuine, nuair a ṡuiḋeas anuas de ṗreib air. Is láidir nár ċaiṫ sé i n-áirde san aer me, ḃí sé ċoṁ bog san. Nuair a ṡuiḋ úncail Nell im' aice ḃain an suiḋeaċán preab as san leis, mar d'imiġ sé i ḃfad síos fé, gan ċoinne. "Ó ḋe, an diabal me!" ar seisean, leis féin, agus annsan do ġáireamair araon.

Annsan ḃain an tiománaiḋe casaḋ as rud éigin i dtosaċ an ġluaisteáin agus tosnuiġ glór uafásaċ éigin istiġ i mbolg an ṁótair. Ṁeasas féin gur tinneas a ḃí air. Ṡuiḋ an tiománaiḋe isteaċ agus as go bráṫ linn. Ḃí mo ċroiḋe im' béal agam-sa go ceann tamaill mar ṁeasainn go raġaimís i n-áirde ar an gclaiḋe; aċ ba ḋóiġ leat go raiḃ ciall ag an ngluaisteán an tslí ṡeaċnuiġeaḋ sé gaċ aon rud.

Ba ṁór a' spórt beiṫ ag féaċaint ar ṡeanaṁná agus asail aca ag baint an ċlaiḋe amaċ nuair a ḃraiṫidís ċúċa sinn; agus níor leigeas-sa don aḋairc ar feaḋ na haimsire aċ 'á séideaḋ.

Nuair a ṫánamair go dtí an séipéal ḃí a lán de ṁuinntir an ḃaile ann agus ċuamair isteaċ. Ċuir an sagart Nell agus Taḋg ar a ḋá nglúin agus léiġ sé rud éigin as leaḃar agus duḃairt sé leo rud éigin a ráḋ 'na ḋiaiḋ agus duḃradar, aċ is ar éigean a ċloisfá Nell i n-ao' ċor. Ḃí sí támáilte, tá ḟios agat. Annsan do ċuir Taḋg fáinne ar a méir agus b' in pósta iad. Ní raiḃ a ṫuille ann. N'ḟeadar-sa cad ċuige a ḃíonn an gleo go léir i dtaoḃ pósta i n-ao' ċor.

Annsan seadh d'éirigh an chainnt. Bhí gach aonne ag teacht chun na beirte agus ag crothadh lámh leo agus ag rádh, "go mairir a bhfuil nua agat!" agus bhíodh mná ag pógadh Nell go dtáinig olc orm féin chúcha agus d'imigheas ar fuaid na sráide. Chuadar go léir isteach i dtigh óil annsan agus bhíodar ag rinnce agus ag ól agus ag amhrán. Ag déanamh siar ar an trathnóna b'ait leat cuid de sna fearaibh. Bhídís ag amhrán agus greim lámh aca ar a chéile agus cainnt gan aon chiall ar siubhal aca; agus dá bhfeicteá na pleidci ag iarraidh a chéile a phógadh, agus an pórtar ag tuitim as an ngloine bhíodh 'na lámhaibh. Chuirfidís muca i gcuimhne duit. Bhí na daoine óga ar fad sa chistin ag rinnce agus mileóidsinn ag srannatarnaigh agus ag casachtaigh mar cheol aca.

Tráthnóna d'imigh Nell is Tadhg sa mhótar go dtí an traen agus thugadar mise leo go bun an bhóithrín age baile. Im' shuidhe i n-aice an tiománaidhe a bhíos, agus mé ag faire ar gach aon rud a bhíodh sé a dhéanamh. D'fhéachas taram siar aon uair amháin agus is amhlaidh a bhí Tadhg ag pógadh Nell; agus ní thug sí aon chlabhta baise dho mar thug sí an oidhche úd sa bhóithrín. Baineadh anaphreab as Nell nuair a chonnaic sí mé ag féachaint orthu agus chlúduigh sí a haghaidh le n-a dhá láimh agus bhí sí chomh dearg leis an dteine. Bhí catú orm gur fhéachas i n-ao' chor.

Nuair d'imigheadar uaim ag bun an bhóithrín, an riach ná go dtáinig uaigneas orm féin agus bhíos i reachtaibh guil, a mhic ó! cé go raibh Tadhg taréis leathchoróin a thabhairt dom. Nuair a chuas isteach abhaile b'éigean dom an scéal go léir d'innsint do Cháit. Bhí anashuim aici ann.

Tháinig Nell agus Tadhg abhaile aréir—oidhche Máirt Inide tá fios agat, agus caitheann gach aonne beith sa bhaile roimis an gCarrghas. Go tigh Nell a chuadar agus is ann a bheidh Tadhg feasta adeir Mam, mar tá sé 'na chliamhain isteach age Máire Aindí. D'fhiafruigheas de Mham an mbeidís sa bhóithrín aon oidhche eile ach is amhlaidh do bhuail sí mé agus dubhairt—"bhfuil do cheacht agat?"

Nuair a ḃíos ag dul ar scoil indiu cé ċífinn im' ċoinniḃ sa ḃóṫar aċ Peats Teaimí. Ḃí eagla orm gabáil ṫairis agus léimeas isteaċ ṫar claiḋe. Nuair d'aiṫniġ sé mé ḃagair sé a dorn orm. "Ha, há! má ḃeirim-se ort!" ar seisean.

"Hí—ú!" arsa mise, "connus do ṫaiṫniġ do ṫurus 'on Sceilg leat." Ṫáinig néal air annsan agus ċait sé bolán mór cloiċe im' ḋiaiḋ.

Caibidiol IX

Mar do-ċuaiḋ Jimín ar seaċrán fairrge

Níor éiriġ idir me féin agus Mam ar feaḋ abḟad. Ḃíos im' ḃuaċaill maiṫ, tá's agat! nó ċeap Mam go raḃas, agus ḃ'é an dá ṁar a ċéile é. Nuair ṫagainn isteaċ istoiḋċe deirinn léi gur ṫuas i dtiġ Ṁáire Aindí a ḃínn, ag tarraċ uisce agus ag breiṫ ṁóna isteaċ do Nell. Deireaḋ mo ṁáṫair go mb'ḟearra ḋom fuireaċ ar fad aca. Ag magaḋ fúm a ḃíoḋ sí, ṫuiginn; aċ deirinn-se léi ná fágfainn mo Ṁaimí féin ar aonne. Ar ṁ'anam ná feadar ciaca ag magaḋ ḃínn féin nó nárḃ eaḋ. Is aṁlaiḋ atá an scéal idir me féin agus Mam: go mbímíd mór le ċéile uair umáseaċ agus aṁrasaċ ar a ċéile urṁór ár saoġail agus mise boċt i mbroid is i mórḃrón an ċuid eile den aimsir.

Aimsir na broide atá anois tagaiṫe orm. Táim féin is Mam i gcogaḋ dearg le n-a ċéile. Ḃ'ḟéidir naċ mar sin is ceart dom cur síos air, mar is í sin atá i gcogaḋ liom-sa agus mise ag díol as go cráite agus go dóite. Is mór an tubaist d'aon ḃuaċaill boċt a ṁáṫair do ċur scaiṁe an uilc uirti féin ċuige. Níorḃ ḟiú trí leaṫpingní do ṡaoġal aici, a ċroiḋe, nuair a ḃeaḋ an faoḃar uirti ċuġat. Sin é duḃairt Daid, leis.

Tá Mam le seaċtain ag gaḃáil steallaḋ orm-sa agus ní ḟeudaim í ṡásaṁ. Tá seaċt ḃfiċid céad buicéad uisce beirṫe isteaċ agam ċúiċi ó ṫuit sí amaċ liom, agus fiċe céad míle miliún gaḃál móna; agus tá mo ċroiḋe is m'ae ag riṫ ar a ċéile agam ón gcosanáirde ag dul ar ṫeaċtaireaċtaí ḋi; aċ goḋé'n ṁaiṫ sin? ní ḟaġaim tar éis na mbeart aċ droċíde. Uair d'á raiḃ gaḃál móna agam ag teaċt, ṫugas gaḃál mór liom

d'ḟonn a buiḋeaċas a tuilleaṁ; aċ tuit caḃrán sa doras agus ṁairḃ sé sicín beag dá lá agus ṁairḃ Mam mise.

Ní ḟéadaim aon rud a ḋéanaṁ go ceart. Imiġeann aindeise éigin ar gaċ aon ní. Ċuir mo ṁáṫair me ag caḃrú le Cáit ċun na gceaċt.

“A hoċt fé ċeaṫair,” arsa mise.

“A hoċt is daċad,” ars an gligín.

“Léan id' ċeann cipín!” arsa mise. (Sin é deir an Máiġistir ar scoil linne. Is maiṫ an ḃail air ná fuil mo ṁáṫair ar scoil aige.) Nuair a ċualaiḋ Mam cad dubart le Cáit, ṫáinig olc uirṫi ċugam. Rug sí ar scoiṫ cinn orm agus deirim-se leat nár ḟág sí aon teasbaċ orm. “Múinfiḋ san fios do ḃéas duit,” arsa Mam agus rop sí síos sa tseomra mé.

Tá gaċ aon rud im' ċoinniḃ agus ní haon ṁaiṫ dom beiṫ ag iarraiḋ buaċaill maiṫ a ḋéanaṁ díom féin. Ní leigfear dom beiṫ go maiṫ. Ní beaḋ Mam sásta, ceapaim, gan í beiṫ 'á ráḋ gaċ aon uair a ċluig gur bligeárd me. Ḃí mo ċroiḋe scólta nuair cuireaḋ sa tseomra me. Ḃí olc orm ċun gaċ aonne. Ḋeineas picciúir de Ṁam ar an úrlár le smut de ċailc a ġoideas ón Máiġistir. Annsan do rinnceas ar picciúir Ṁam agus ba ṁór an sásaṁ dom' ċroiḋe é sin. Ḋeineas picciúir annsan de ṡeanabáḋ Ṫaiḋg Nelli agus rinnceas mo ṡásaṁ uirṫi sin, leis. Ḃí an goṁ orm ċúiċi sin mar sin í ṫairrig an miáḋ so go léir anuas orm.

Mar seo do tuit an scéal amaċ, tá's agat. Ní raiḃ “caid” ná liaṫróid coise agam féin ná ag Micilín Eoin. An seana-ċeann a ḃí againn d'imiġ sé 'na stráicí. Ní raiḃ ceann nua le faġáil gan a deiċ scillinge agus tar éis beiṫ ag goid uḃ ar feaḋ coigṫíse ní raiḃ againn aċ a ceaṫair agus tuistiún. Goideas féin na huibe ón gcirc a ḃí deiċ lá ar gor age Ḃeit Ṁóir! Fuair Micilín dá scilling orṫa i siopa an Tobair. Ṁeallas réal a ḃí age Cáit uaiṫe. Ḃí Cáit ag gol, aċ bagruiġeas uirṫi go 'neosainn do Ṁam cé doirt an beiste bainne go raiḃ

an murdal 'na ṫaoḃ cúpla lá roime sin. D'éist Cáit im ḃaic!

Nuair nárḃ ḟéidir linn dul ṫar an gceaṫair is tuistiún b'éigean dúinn slí éigin eile tarrac ċugainn. Ḃíomair i ḃfad ag cuiṁneaṁ agus ag smaoineaṁ agus isé rud a ḃeartuiġeamair sa deire a ḋéanaṁ ná gleamaiġ a ġoid agus a ḋíol; agus ċeapamair maidean Doṁnaiġ ċuige sin. Ḃí a lán cogarnaiġe ar siuḃal aġe beirt againn. Ḃí sé socair againn ná tógfaimís aċ ceiṫre cinn de ġleamaiġ nó b'ḟéidir cúig cinn. Ní raġaimís ṫar cúig cinn. Ċuirfimís i gcliaḃ iad agus feamnaċ tiompall orṫa agus ḃéarfaimís 'on Daingean ar ṡlí éigin iad. Ḃeaḋ an "ċaid" ag teaċt aḃaile againn. Ní leigfimís d'aon duine eile barra bróige ḃualaḋ uirṫi sin—aċ Cáit b'ḟéidir. Ḃeinn-se is Micilín 'nár máiġistrí ar an gcaid. Ḃeaḋ sí oiḋċe agam-sa agus an tarna hoiḋċe aġe Micilín. Ní ḃeaḋ cead ag aonne 'gainn an loṁnán a ḃaint amaċ aiste ċun a ḃeiṫ 'á ṡéide.

Istoiḋċe Dia Satairn tógamair an dá ṁaide ráṁa ó ḃinn tiġe Ṫaiḋg Nelli agus ċuireamair i ḃfolaċ i nḋíg sceaċ iad. Ḃí an báḋ ar snáṁ i gCuas na Ḃáistiġe agus ḃí 's againn go mbeaḋ sí ann ar maidin. Nuair ḃí gaċ aonne ag dul ċun an Aifrinn lárnaṁáireaċ do ġluaiseamair-na leo ċoṁ fada le Páirc a' Leasa. D'éaluiġeamair isteaċ sa lios annsan agus scaoileamair na daoine go léir ṫarainn. Nuair ḃíodar gaḃṫa ṫarainn, ċuamair ón lios go dtí an báḋ ag éalú cois claṫaċ. Rugamair na maidí linn agus ċuamair sa ḃáḋ. Seanaṗota salaċ iseaḋ í a ḃíonn aiġe ag baint iascán, agus bíonn bolaṫ loḃṫa istiġ innte.

Ḃí an ġaoṫ ón dtalaṁ agus ḃogamair linn soir le hais na gcloċ insa ḃfuiṫin. Ḃuail corc linn agus rugamair air agus ḃíomair ag tarrac agus ár dteanga amuiċ againn go dtáinig an pota gliomaċ aníos go dtí taoḃ an ḃáid. Ní raiḃ faic ann. Ní haon ṁisneaċ a ċuir san orainn, dar fia! Ṫánamair go dtí pota eile. Partán dearg a ḃí annsan agus a ḋá ċrúb ar leaṫaḋ

d'iarraiḋ beirte orainn. Scaoileamair uainn an pota. Níor ḟan aon ṁisneaċ mór annsan againn agus duḃairt Micilín ná faġaimís gliomaċ an lá san i dtaoḃ ná raḃamair ar aon Aifreann. Duḃart-sa leis paidir a ráḋ agus ḃí leaṫ "Ár n-Aṫair atá ar Neaṁ" ráiḋte aige nuair a ċuiṁniġ sé gur ag goid ġliomaċ a ḃíomair agus ṫáinig stad ann. Níor ṁaiṫ leis, a' dtuigeann tú, a iarraiḋ ar Ḋia caḃrú leis ċuige sin.

Ṫánamair go dtí an tríú pota agus, ambasa, ḃí fámaire de ġliomaċ ann. Nuair a ċuireamair ar tóin an ḃáid é, ḃí gaċ aon ċnag aige le n-a eirball. Ċuarduiġeamair cúig ṗotaí eile agus ḃí trí gleamaiġ againn, aċ má seaḋ, ḃíomair i ḃfad soir agus sinn ag druidim amaċ go dtí Goḃ an Ġéaráin. Ní ró ṁaiṫ is cuiṁin liom cad a ṫuit amaċ nuair ṫánamair go dtí an Goḃ. Ḃí an fairrge anaṡuaiṫte ann díreaċ taoḃ amuiċ de agus nuair ṫáinig an scannra orainn agus ċasamair ċun teaċt isteaċ, rug an ġaoṫ ón dtalaṁ, agus an taoide, ar an mbád agus beireaḋ amaċ fén ḃfairrge ṁóir sinn. Do réir mar ḃíomair ag dul amaċ iseaḋ ba treise ḃí an ġaoṫ agus iseaḋ ba ṁó a ḃí an scannra ag teaċt 'nár gcroiḋe. Do ċrom Micilín ar ḃéiciġ agus ar ġlaoḋaċ ar a ṁáṫair agus annsan ṫáinig daṫ glasliaṫ air agus ċrom sé ar úrlucan. Ċaiṫeas féin, is cuiṁin liom, na trí gleamaiġ i ḃfairrge féaċaint an gcuirfeaḋ san fearg Dé ḋinn. Aċ níor ċuir.

Amaċ a ḃíomair ag imeaċt i gcóiṁnaiḋe agus ón ḃfuadar a ḃí fúinn ṁeasas féin naċ fada na laeṫeannta ḃainfeaḋ sé ḋinn dul go Meirice. Uaireannta d'éiriġeaḋ buile orm agus ḃinn go cráite agus ḃuailinn toċta an ḃáid lem' ḋorn agus ḃuailinn Micilín agus deirinn leis breiṫ ar an maide. Aċ téiġeaḋ an ráṁaiḋeaċt 'nár gcoinniḃ mar ḃí an fairrge ró ġarḃ agus leagaḋ an maide ar ár gcúl anuas den toċta sinn. Annsan tugainn tamall ag gol, agus b'in é an gol croiḋeḃriste. Ċuiṁniġinn ar Mam agus ar Ḋaid agus ar Ċáit; agus glaoḋainn ar Mam ċun teaċt agus a buaċaillín féin a ṡaoraḋ.

Agus deirinn léi go ḃféadfaḋ sí me ḃualaḋ go mbeaḋ sí sásta agus go mbeinn im' ḃuaċaill maiṫ gaċ aon uair eile, go deo agus go bráṫ. Annsan ḋúisiġeaḋ Micilín agus deireaḋ sé liom paidir a ráḋ agus téiġimís ar ár nglúine gaċ taoḃ den toċta agus deirimís "Ár n-Aṫair atá ar Neaṁ," agus d'iarraimís ar Ḋia agus ar Ṁuire agus ar Ṗádraig agus ar na Naoiṁ go léir teaċt i gcaḃair dúinn. Ḃí 's againn ná raiḃ Dia ró ṁór linn toisc a raiḃ de ṡladaiḋeaċt déanta againn d'iarraiḋ na caide a ċeannaċ, aċ ṁeasamair go mbogfaḋ an dream eile a ċroiḋe má ḃí Sé i n-earraid linn. Ġeallamair go prínsiopálta ná goidfimís uiḃe guir ná gliomaċ faid a ṁairfimís beo. Tuigeamair go mbogfaḋ san aon Dia a ċífeaḋ an uair sin sinn ar ár nglúiniḃ agus greim ar toċta báid againn agus an bád 'á ċaiṫeaṁ síos suas, soir siar, ag an riaċ fairrge ná fanfaḋ socair. Ní ró ċruinn atá na rudaí sin im' aigne i n-ao' ċor. Is geall im' ċuiṁne iad leis an dtromluiġe a ḃí orm bliain ó ṡin nuair ċeapas go raiḃ tarḃ mór Ṁicí Ṫomáis im' ḋiaiḋ an cnoc anuas.

Ṫáinig codla nó mairḃitiġe éigin orm fé ḋeire, agus sé an ċéad rud eile is cuiṁin liom i dtaoḃ an ḃáid ná Taḋg Óg a ḃeiṫ am' ċroṫaḋ, agus nuair a ḋúisiġeas ṫugas fé ndeara go raiḃ cúig cinn de naoṁóga tiompall orainn agus greim ag naoṁóig aca ar an mbád. Ḃí Mam innti sin. Do ġeal mo ċroiḋe nuair ċuir Taḋg isteaċ sa naoṁóig me agus ċonnac í. Ní ḟéadfainn focal a ráḋ léi aċ cromaḋ ar gol. Ní raiḃ aon ḟocal as Mam, aċ ṫóg sí 'na huċt me agus d'ḟáisc sí isteaċ léi me agus ċuir sí a brat im' ṫiompall. Ḃraiṫeas uirṫi go raiḃ toċt uirṫi aċ ní toċt é ċuir aon eagla orm roimpe agus ṫuit mo ċodla orm agus níor ḋúisiġeas go raḃas istiġ sa ḃaile.

Do hullṁuiġeaḋ dabaċ mór d'uisce te agus cuireaḋ síos ann me agus tugaḋ deoċa teo dom agus casaḋ i bplainíncí me agus baineaḋ allus asam agus ní leigfí dom dul as an leabaiḋ go ceann dá lá. Ḃíteas am'

ṗotḃiaṫaḋ an faid sin, aċ nuair éiriġeas agus gur ḃraṫadar nár ḃaoġal dom—sin é an uair a fuair Jimín an rud a ḃí ag teaċt ċuige. Níor ḃuail sí i n-ao' ċor an uair sin me, aċ b'ḟearr liom go mór an bualaḋ ná an tslí ḃíonn sí ag féaċaint orm. Níor ġáir sí ċuġam le seaċtain, ná ní duḃairt sí "maiṫ an buaċaill" liom.

Is dóċa gur droċṡaġas me agus gur bligeárd me—sin é an ainm a tug sí orm an lá d'éiriġeas—aċ má's bligeárd me dar ndóiġ ní mise fé ndeara é. Ḃím ar mo ḋíċeall d'iarraiḋ a ḃeiṫ go maiṫ aċ teipeann orm. Táim gan aon loċt le seaċtain, agus féaċ! ní ḋéanfaḋ Mam gáire ná bladar liom. Cad a ḋéanfad i n-ao' ċor má ḋ'ḟanann sí mar seo. Ḃeiḋ mo ċroiḋe briste. Tá sí ró ḋian ar fad ar ḃuaċaill boċt.

Tá's agam-sa cad a ḋéanfad léi. Imeoċad uaiṫe. Éalóċaiḋ me amaċ an doras agus suas an cnoc—suas, suas, suas ameasc na ḃfaillte agus raġad isteaċ i bpluais ann agus bead go brónaċ agus go huaigneaċ agus tiocfaiḋ Mam am' lorg agus beiḋ sí ag glaoḋaċ orm agus ní taḃarfad aon ḟreagra uirṫi agus imeoċaiḋ sí go brónaċ ag gol agus í ag lorg Jimín ḃig ṁaiṫ. Agus beiḋ me gaċ aon oiḋċe ag féaċaint síos ar an solas i n-ár ḃfuinneóig-na agus beiḋ ḟios agam go mbeiḋ Mam ag gol i n-aice na teine nó 'na seasaṁ sa doras féaċaint an mbeinn-se ag teaċt; aċ fanfad-sa sa ṗluais ar an gcnoc agus mo ċroiḋe lán de ḃrón agus beiḋ an bás ag teaċt ċuġam gaċ aon lá agus annsan tógfad amaċ an smut cailce seo im' póca agus scríḃfad ar taoḃ na lice beiḋ im' aice:

> "Siad so cnáṁa Jimín do fuair bás
> ins an áit seo agus a ċroiḋe briste
> toisc ná labarfaḋ Mam leis,"

agus taréis bliana ġeoḃaiḋ siad mo ċnáṁa agus taḃarfaid abaile iad go dtí Mam agus beiḋ Mam ag gol

agus ag bualadh a bas agus déarfaidh sí: "Ó maise! cad na taobh nár labhras lem' Jimín beag féin agus gan a chroidhe a bhriseadh? Ochón! Ochón!" Sin é an tslí chun sásamh a bheit agam as Mam. B'féidir annsan go mbeadh cathú uirthi agus go mb'fhearr léi go mbeadh sí go deas le Jimín bocht.

Caibidiol X

Mar do ċuir Jimín spiaire i dteannta

Fuspar i leiṫ, ná hinnis d'aonne 'á rugaḋ é. Táim-se im' ṡaiġdiúir! Ar ṁ'anam ná fuil aon ḃréag ann. I n-arm na hÉireann atáim agus me ag foġluim na saiġdiúireaċta go tiuġ. Ḃím ag iompó deiseal agus ag iompó clé agus ag iompó ar ais agus ag bualaḋ mo ṡál le n-a ċéile. Taḋg Óg a ṁúin na focail órdaiṫe ḋom. Sé Taḋg an captaen atá annso ar na buaċaillí móra, tá's agat. Sin é ḋein saiġdiúir díom-sa agus a ṫaisbeáin dom cionnus geáitsí an tsaiġdiúra a ḋéanaṁ. Aċ ní faġaim aon blas orṫa gan na bróga beiṫ orm, mar ná deineann mo ċosa aon ġlór, tá's agat. Ḃain Mam na bróga ḋíom oiḋċe nuair rug sí orm i dtiġ an ḃainne agus iad orm agus mé ag máirseáil tiompall agus ag iompó agus ag casaḋ agus ag cnagaḋ mo ṡál. Ḃíos ag bualaḋ mo ċos fúm go breá láidir. "Ar deis!" arsa mise liom féin fé mar ċuala Taḋg Óg 'á ráḋ leis na buaċaillí.

"Deas agus clé, a ḃioránaiġ," arsa Mam ag teaċt an doras isteaċ ċuġam agus am' ḃualaḋ le dá ċlabta, deas agus clé. Annsan rug sí orm agus ḃí sí am' ċrotaḋ gur tuit na bróga ḋíom. Ní raḃadar fáiscṫe i n-ao' ċor, tá's agat; agus ní raiḃ aon stoca orm.

Is olc an sás mo ṁáṫair ċun misneaċ a ċur ar aonne a ḃeiṫ 'na ṡaiġdiúir ar son na hÉireann—is olc san, agus tá na seanaṁná go léir mar sin, mar nuair a ḃíd siad bailiṫe tiompall na teine ins na tiġṫe, ní ṫéiġeann aon lagaḋ orṫa aċ ag cáineaḋ na ndaoine atá ag cur isteaċ ar an ngoḃermint "atá ċoṁ láidir, a ċroiḋe," agus "b'éidir gurab aṁlaiḋ a stopfaí an pinsiun uaṫa

féin, agus "ná fuil aon tseans go deo go mbogfaḋ an Sasannaċ a ġreim i nÉirinn." Sin é saġas cainnte ḃíonn aca san. Aċ b'ḟearr scaoileaḋ leo—níl fios a ṁalairt age sna ruḋaí boċta. Táid siad dall, mo ġraiḋn iad!

Nuair ná raiḃ aon duine dem' ċóṁaois im' ṫeannta d'iarras ar Ṫaḋg Óg cead a ṫaḃairt do Ṁicilín Eoin, leis, ḃeiṫ 'na ṡaiġdiúir. Ṫug, agus is é gnó ṫug sé do ḃeirt againn ḃeiṫ ag faire agus ag éisteaċt, agus ag breiṫ eolais ċuige féin i dtaoḃ aonne ḃeaḋ ar tí na mbuaċaillí san áit. Ġearánas na seanaṁná ar fad leis aċ is aṁlaiḋ a ġáir sé fé'n méid sin. Spiairí agus daoine ḃeaḋ ag breiṫ scéalta ċun na naṁad—eolas orṫa san a ḃí uaiḋ, aduḃairt sé.

As san amaċ ní raiḃ stad le Micilín ná liom féin aċ ag cuardaċ do spiairí. Ḃímís laistiġ des na clataċa istoiḋċe ag éisteaċt leis gaċ aonne ġaiḃeaḋ an bóṫar. Ċualamair Taḋg Mór 'á ráḋ le n-a ḃean, agus iad araon i dteannta ċéile ag teaċt ón nDaingean go raiḃ "gob ċun cainnte uirṫi." Duḃairt sí sin nár ṁór di faoḃar a ċur uirṫi féin mar go raiḃ smisde amadáin d'ḟear aici. Ċonncamair Flúirsín ag imeaċt, oiḋċe eile, le cliaḃ móna as cruaiċ Ḃeiṫ Móire, aċ tuit an t-anam as, naċ mór, nuair ḃéiceamair air é ċur tar n-ais. Ċuir—go tapaiḋ.

D'éaluiġeamair oiḋċe eile treasna dá ṗáirc ċun teaċt ar ċúl Ṫomáisín Nellí agus Ṁáirín Ḋonnċa a ḃí ag cadráil le n-a ċéile age lúib an ḃóṫair. Dar fia! ní raiḃ aon ruḋ le héisteaċt 'á ráḋ aca, aċ cainnt gan ċiall! Ċaiteamair scraiṫín leo agus d'imiġeamair. Ar an slí sin fuaireamair fios deiscréideaċ ar gaċ aon ruḋ a ḃí ar siuḃal sa ṗaróiste agus is mór na ruḋaí a ḃí ar siuḃal ann i gan fios, fé ċlúid na hoiḋċe. Tar éis ár ndíċill, áfaċ, ní fuaireamair aon spiaire sa ṗaróiste, agus b'orainn a ḃí an míoṡásaṁ.

Nuair a ṫeip muinntir an ṗaróiste orainn ċeapamair go mb'éidir go mbuailfeaḋ seans éigin linn dá ḃfairimís

stróinséirí ḃíoḋ ag teaċt is ag imeaċt. Bacaiġ is mó ṫagaḋ, agus a gcuid ban. Is mó uair a ċluig a ṫugaimís 'á ḃfaireaḋ agus ár gcroiḋe go cráite toisc gur daoine macánta iad go léir. Ṫáinig fear ón nDaingean lá agus cosa cama fé agus asal aige, aċ níorḃ iad Éire ná Sasanna a ḃí ag cur tinnis air sin. Ṫáinig fear eile ar leaṫċois go raiḃ dá ṁaide croise aige. Ní ċreidfeaḋ Micilín nár spiaire é i gcló bacaiġ agus d'ḟaireamair é féaċaint an gcuirfeaḋ sé an tarna cos fé, aċ níor ċuir.

Annsan ṫug tincéir fiarṡúileaċ rua turus ar an mbaile, agus a ḃean agus scata mór de ṫincéirí beaga fairis. Ċuarduiġeadar gaċ aon tiġ ar feaḋ an lae agus tráṫnóna d'imiġeadar soir go dtí an crosaire—iad féin agus asal agus cairt a ḃí aca—agus ċuireadar fúta ann i gcóir na hoiḋċe. Ḃí droċḟuadar fúta, dar linn, agus iad d'ḟanaċt annsan. Ḃeartuiġ an ḃeirt againn éalú amaċ taréis ár muinntire a ḋul a ċodla ċun an tincéir agus a ḃean a ḋ'ḟaireaḋ.

Amaċ tríd an ḃfuinneóig a ċuas féin le smut de ṫéadán a ḃí ceangailte agam de ċois na leabtan. (Is minic a ċuas amaċ mar sin i gan ḟios do Ṁam, tá's agat.) Ḃuail Micilín liom sa ḃuaile agus ċuaiḋ an ḃeirt againn soir tré sna páirceanna go dtí an Ċrois. Ḃí na tincéirí fós ann agus teine ar lasaḋ aca agus rud éigin aca 'á róstaḋ. Fuaireas amaċ ó ṡin gurḃ é bárdal Ṁáire Aindí a ḃí aca. Nuair a ḃí sé róstaiṫe d'iṫeadar láiṫreaċ é agus ṫugadar na cnáṁa do sna leanḃaí beaga le cogaint. Ḃíodar go léir ag dul a ċodla annsan aċ an t-aṫair. Rug sé sin an t-asal leis agus ċuir sé isteaċ i móinéar Peats Teaimí é agus i n-ionaḋ dul a ċodla i dteannta na coda eile is aṁlaiḋ a ṫug sé aġaiḋ siar ar na tiġṫe arís. Ḃain san preab asainn agus beirt againn i ndíg ag faireaḋ air.

“Nanaman riaċ, a Ṁicilín,” arsa mise, “spiaire!”

Ċloisfeá croiḋe Ṁicilín ag bualaḋ agus a anál 'á ḃaint de. Siúd linn 'na ḋiaiḋ ag éalú.

Nuair ṫáinig an tincéir i n-aice tiġe Ṁáire Aindí

Ċuaiḋ sé ar éalú cois an ċlaiḋe agus é ag stad agus cluas air gaċ 'ra nóimeat. Ḃí aḋarc ḃeag den ġealaiġ ann an oiḋċe sin.

"Ag spiaireaċt ar Ṫaḋg Óg atá sé," arsa mise i gcogar le Micilín, nuair ċonnac an biṫiúnaċ ag dul isteaċ ameasc na dtiġṫe i mbuaile Ṁáire Aindí. Ḃí mo ċroiḋe féin im' ḃéal agus allus orm agus mo láṁa ar criṫ agus ná feadar cad a ḋéanfainn. Ḃa ṁeasa Micilín ná mé féin agus ḃí aġaiḋ ḃán air. Ċonnac an tincéir agus é ar a ċromaḋ ag éalú ó ṫiġ go tiġ sa ḃuaile agus rud éigin 'na ḃaclainn aige.

Duḃart le Micilín annsan riṫ leis go ciúin agus cuid de ċomrádaiṫe Ṫaiḋg Óig a ṁúscailt agus a ḃreiṫ leis ċun go mbeiridís ar an spiaire. Siúd le Micilín agus d'imiġeas féin ag laṁncán laistiar den dtiġ go dtána go dtí an seomra mar a mbíonn Taḋg 'na ċodla. Ḃí tairnge im' ṗóca agus ċromas ar an ngloine a scríobaḋ leis agus ní fada go dtáinig Nell ċuġam. Ḃagruiġeas uirṫi a béal d'éisteaċt. D'oscail sí an ḟuinneóg go ciúin agus duḃart léi annsan Taḋg a ṁúscailt go grod agus é ċur amaċ ċuġam. Ṁeasas ná beaḋ Taḋg múscailte go deo aici, aċ táinig sé go dtí an ḟuinneóg sa deire.

"Tar im' ḋiaiḋ," arsa mise, "tá spiaire agam," agus siúd liom ag laṁncán arís go dtí cúinne an tiġe. Nuair a ṫána annsan do stadas, mar fuaireas raḋarc ar mo ḃioránaċ arís ag éalú ameasc na dtiġṫe agus a hata anuas ar a ṡúiliḃ aige ag féaċaint gaċ 'ra coiscéim ar an dtiġ cóṁnaiṫe agus rud éigin mór 'na ḃaclainn.

Ċuaiḋ sé go ciúin go doras tiġe an ḃainne agus do ḃain an lúb den doras agus d'éaluiġ isteaċ agus do ḋruid an doras amaċ 'na ḋiaiḋ. Ṗreabas féin anonn agus ċuireas an lúb arís ar an ndoras ón dtaoḃ amuiċ.

"Seaḋ, a ḃuaċaill, ceap do ṡuaimneas annsan duit féin," arsa mise.

Le n-a linn sin táinig Taḋg Óg, agus ċonnac ċuġam

anuas Micilín agus ceaṫrar des na buaċaillí agus gan a gcuid éadaiġ i gceart ar aonne 'ca.

Ċromas láiṫreaċ ar a ċur i n-iúl dóiḃ go raiḃ spiaire fé ġlas agam i dtiġ an ḃainne, go raḃamair ar feaḋ na hoiḋċe ar a ṫóir agus go gcaiṫfí é láṁaċ nó é ċroċaḋ. Ní raiḃ fios as an mbioránaċ a ḃí fé ġlas. Is dóċa go raiḃ sé ag breiṫ ċuige, an fear boċt! Ċromadar san am' ċeistiú-sa agus giorranáil orṫa leis an bpreab a ḃain an scéal asta, agus leis an iongantas; agus iad go léir ag cainnt ós íseal. Ḃíos féin agus Micilín d'iarraiḋ an scéal a ċur i dtuiscint dóiḃ agus giorranáil orainne, leis, agus ḃíomair i bfaḋ sar ar ḟéadamair brí an scéil a ċur 'na luiġe orṫa.

I lár na cainnte istiġ, cad a ḃraiṫfimís ċuġainn i leiṫ an bóṫar aċ trucaill mór gluaisteáin agus solus mór, geal, ar a ṫosaċ. Do stadamair le hiongantas ag féaċaint air agus gan aon ḟocal asainn. Ḃí sé ag gluaiseaċt go dtáinig sé go bun an ḃaile. Annsan do stad sé agus léim gasra mór fear amaċ—saiġdiúirí agus póilíní!

Ċonncamair ag teaċt aníos iad go léir fé déin tiġe Ṁáire Aindí.

"Droċḟuadar!" arsa Taḋg Óg. "Ní fearr beiṫ annso ná ṫuas i mbóṫar an ċnuic."

D'éaluiġeamair linn suas gan iad 'ár bfeiscint agus nuair stadadar san ag an dtiġ, stadamair-ne ag féaċaint síos orṫa.

Ċuarduiġeadar an tiġ ar lorg Ṫaiḋg, aċ ní raiḃ aon Taḋg ann dóiḃ. Nuair ná raiḃ sé le fáġáil istiġ aca seo leo ag cuardaċ na dtiġṫe amuiċ. Nuair ċuadar i dtiġ an ḃainne agus ḃuail an tincéir leo ḃí gleo mór agus glaoḋṫí ar siuḃal aca agus cainnt ṁór láidir ag an dtincéir. Ní ċreidfidís nárḃ é Taḋg Óg a ḃí aca. D'árduiġeadar leo é agus na ceangail air.

Nuair a ṫánamair-ne anuas ċun na dtiġṫe arís ḃí an baile go léir 'na suiḋe agus gaċ tiġ aca ar lorg a duine

féin. Ḃí Máire Aindí ag dul i ḃfanntaisí agus ḃí Nell ag gol agus Taḋg 'á cur ar a suaineas. Níl aon réasún le mnáiḃ!

Ċuaiḋ Taḋg go tiġ an ḃainne ar maidin agus fuair sé mála an tincéara ann agus trí cinn déag de ċearca Ṁáire Aindí istiġ ann marḃ. Nuair d'innis sé ḋoṁsa é ṫuigeas an scéal. Ḃí déistin orm.

Caibidiol XI

Jimín is an ṁeiṫeall ag baint na móna

Tá cluig ar mo láṁa agus me buiḋe ón ngréin agus an croiceann dóiġte ag imeaċt dem' ṡróin mar beaḋ croiceann práta beaḋ ró beiriṫe. Agus tá mo ċnáṁa ċoṁ tinn sin naċ mait liom cor a ċur díom. Ar meiṫill na móna d'imiġ sé seo ar fad orm. Dar muige! má tá gaċ aonne ḃí ar an meiṫill ċoṁ tuirseaċ agus táim-se—ní foláir nó táid siad ag mallaċtú an té ċeap móin ar dtúis. Léan air, nár ċeap slí éigin eile ċun teine déanaṁ.

Againne ḃí an ṁeiṫeall, agus coimeádaḋ mise sa ḃaile ón scoil ċun an t-asal a ṫiomáint go dtí an portaċ leis an mbia. Ar feaḋ trí lá roime lá na móna ḃíomair ag ullṁú. Ḃí Mam ag déanaṁ císti aráin, agus ċongaiḃ sí ċeiṫre púint ime ar leiṫiliġ agus ċuir sí mise go tiġ Ḃeit Móire agus Ṁáire Aindí ċun an crúsca mór cré d'ḟaġáil ó Ḃeit agus crúsca mór stáin ó Ṁáire. Ḃí glór breá ag an gceann stáin nuair a ḃíos 'á bualaḋ le smut de ṁaide; agus leis an nglór ní ċuala Mam 'á ráḋ liom stad go dtáinig sí ar mo ċúl agus tug sí failp sa ċluais dom.

Mise a cuireaḋ, leis, ar fuaid an ḃaile ar lorg sleánta. Ṫugas Micilín Eoin liom agus níor ḟágamair aon tiġ i ngiorraċt míle dinn nár loirgíomair sleán ann do Ṁam. B'ṡin tar éis scéal an ċeaintín, tá's agat, agus ḃíos beartaiṫe mo díċeall a déanaṁ ag soláṫar sleán di ċun í ṡásaṁ. Fuaireamair naoi gcinn aca dí.

B'é ár ndíċeall iad d'iompar aḃaile. Ḃí ár dteanga amuiċ againn agus ḃíoḋ sleán ag tuitim uainn anois is arís. Aċ níorḃ aon táċt é sin seaċas Mam nuair a

ċonnaic sí an t-ualaċ sleán an ḃuaile aníos ċúiċe. Ṁeasas go dtairriceoċ' sí an baile orm leis an néal a ḃí uirṫi. Ṫug sí "amadáinín" is fiċe orm. Ḃ'ṡin é mo ḃuiḋeaċas tar éis mo ḋíċill. Tá Mam gan aon réasún agus is dóċa gurab é sin fé ndeara domsa ḃeiṫ im' amadáinín.

[I dtaoḃ na sleán san, tá aċrann mór ar siuḃal. Níor ċuiṁin liom-sa cad é an tiġ go ḃfuaireas aon ċeann aca agus nuair cuireaḋ aḃaile iad ní raiḃ a ċeann féin ag aonne. Ní raiḃ aon leiġeas agam-sa air sin, aċ aonne ḋeineaḋ gearán nárḃ é a ṡleán féin a cuireaḋ aḃaile ċuige—mise ḋíolaḋ as. Léan orṫa mar sleánta!]

Ar maidin sé céad rud a ċuala ná mo ṁáṫair ag glaoḋaċ go hárd is go géar ar Ḋaiḋ. Duḃairt sí go raiḃ an ṁaidean caiṫte. Ċeapas, am baic! ón gcainnt a ḃí aici, go raiḃ sé tar éis a deiċ nó mar sin. Preabas síos 'on ċistin aċ ní raiḃ sé aċ leaṫuair tar éis a cúig! Ṫiomáin sí Daiḋ d'iarraiḋ an ċapaill agus me féin d'iarraiḋ na mbó. Ḃí an citeal beiriṫe nuair a ṫána, agus ḃí cuid de ṁuinntir an ḃaile ag teaċt. Ṫáinig Taḋg Óg, leis. Ḃí pící aca ar fad. Ċeangail m'aṫair na pící ar fad agus trí sleána treasna ar ṡáilíní na cairte agus ċuir sé beart d'ḟéar glas as an móinéar isteaċ innti. D'iṫeadar go léir bricfeast—ní raiḃ slí tiompall an ḃúird i n-ao' ċor dóiḃ. Gaḃaḋ an capall annsan agus as go bráṫ leo agus iad caiṫte i dtoll a ċéile sa ċairt agus na pící agus na sleánta ag gliogarnaiġ.

Nuair a ḃíodar imiṫe do ċuir Mam faoḃar uirṫi féin. B'éigean dom cliaḃ d'ḟaġáil di agus féar. Ċuir sí crúsca mór cré Ḃeit Ṁóire síos sa ċliaḃ agus féar fé agus tiompall air. Ḃí sé lán go smig de pórtar. Ḃlaiseas é, tá's agat, nuair a ḃí Mam d'iarraiṫ an ime. Ḃí blas gránna air agus scaoileas as mo ḃéal isteaċ sa teine é.

Ċuir mo Ṁam an citeal isteaċ i mbosca, agus stán an ġleoiḋ Ṁáire Ainḋí agus é lán de leaṁnaċt, agus an t-im agus sceana agus cúpla spiúnóg agus oċt gcinn

de ṡáspain, agus púnt de ṫé agus laḋar siúicre; agus ṫug sí ḋom ocṫ n-únsaí tobac do sna fearaiḃ a ḃí sa ṁeiṫill. Ċuir sí an t-arán go léir i mála agus do ḃuail isteaċ sa trucaill é.

"Seaḋ' 'nois," ar sise, "ná bíoḋ sé den riaċ ort aon rud a ċailliúint ar an mbóṫar; agus ná caiṫ an lá ar an mbóṫar nó marḃoċaiḋ na fir tu. Seaḋ, suiḋ isteaċ anois."

Ṡuiḋeas. Ḃuaileas flíp ar an asal. Ṫug sé léim, agus, ar ṁ'anam! siúd lem' ċuid sáspan amaċ ar an mbóṫar. Ċuaiḋ an t-asal i ḃfad sarar ḟéadas é stop. Sin cleas aige. Ḃeaḋ sé ag imeaċt leis agus tusa ag tarrac air agus lúb 'na ṁuineál aige agus a pus ċoṁ fada siar le n-a eirball aige leis an straiḋn agus ní stadfaḋ Éire é go mbuailfeaḋ sé i gcoinniḃ claiḋe nó rud éigin. Níorḃ aon ṁaiṫ "baoi" a ráḋ leis.

Ṫáinig Mam suas liom leis na sáspain agus duḃairt sí liom go raiḃ ḟios aici go maiṫ go gcaillfinn na sáspain. Sin é deir sí le gaċ rud—go raiḃ ḟios aici féin go maiṫ é. Tá Mam anasmeartálta.

Ḃ'áil le Dia gur ḃaineas amaċ an portaċ gan aon óspairt eile. Nuair a ṫána ann ḃíodar ag gaḃáil díom i dtaoḃ a ḃeiṫ fada ag teaċt. Ní raḃas fada ag teaċt, aċ is aṁlaiḋ a ḃí an iomad den dúil aca féin insa rud duḃ a ḃí sa ṗróca mór cré. Ní túisce ḃíos tagaiṫe ná ṫógadar as an gcliaḃ é agus fuair gaċ duine aca taoscán sáspain de, aċ Taḋg Óg. Ní ólfaḋ Taḋg Óg i n-ao' ċor é. Duḃradar go léir gurḃ olc an rud, leis, ḃeiṫ ag ól agus go mbeaḋ daoine ċoṁ maiṫ gan é ḃac; agus do ġuiḋeadar go ḃfágfaḋ Dia Taḋg i ḃfad gan dúil san ól aige; agus annsan ċuiridís féin an sáspan pórtar ar a gceann arís agus d'ólaidís go dríodar é.

Ṫugas fé ndeara na daoine is mó d'ól an pórtar go mbrisidís a lán des na fóid. Ḃris Daid cuid ṁaiṫ fód. Ḃí Taḋg Óg ar an sleán an lá go léir agus ceaṫrar ag píceáil 'na ḋiaiḋ agus iad ag caiṫeaṁ na ḃfód ó ḋuine go duine.

Mise ba ċócaire. Ḃailiġeas cipíní giúise agus caḋráin ṫrioma agus d'aduiġeas teine i lár an portaiġ. Líonas an citeal as poll uisce ḃí i n-aice liom aċ is láidir nár ṁarḃíodar me mar ġeall air. Ḃ'éigean dom é ċaiteaṁ as arís agus dul go dtí srután i ḃfad suas ċun uisce d'ḟaġáil.

Duḃradar liom an ceaintín bainne ċur síos i bpoll móna ċun ná géaruiġeaḋ sé leis an dteas. Rugas ar eascúin ṁóir fada ḃí sa poll agus ar ċeann des na froganna ḃí, leis, ann. Ḃí an frog im' póca agam agus nuair a ḃí Taḋg Mór ag ól sáspain pórtair ċuireas an frog isteaċ ann i gan ḟios do. 'Á ṁeas a ḃíos go sloigfeaḋ sé an frog, mar ba ṁaiṫ liom Taḋg a ḋ'ḟeiscint nuair a ḃeaḋ an frog ag léimriġ istiġ ann. Aċ nuair a ċuir sé an sáspan ar a ċeann táinig an frog aníos ċuige agus ċuir Taḋg béic as agus ċaiṫ sé uaiḋ an sáspan.

Ċaiṫ sé aṁras láiṫreaċ ar Ḋoinnicín Eoin—gurḃ é ċuir an frog ċuige—agus ḃí sé ċun é ṡáṫ' le pice mara mbeaḋ go rug Taḋg Óg air. Ḃí aiġneas mór ar feaḋ tamaill ann mar ḃí néal buille ar Ṫaḋg Mór agus ní éisteoċaḋ sé le haon réasún go ceann i ḃfad. Ḃíos féin ag breiṫ ċugam, am baic! agus ḋ'imiġ an frog de léim den bport síos i bpoll eile. I gcionn tamaill ċromadar go léir ar obair arís agus gan focal asta; aċ anois is arís ḃriseaḋ a ġáire amaċ ar ḋuine éigin agus ḃídís ag sciṫiril ċúċa féin. Ḃí Taḋg Mór anaḋúr an ċuid eile den ló.

Níor ṁór dom féin dul ag piceáil. Ḃí sé deas go leór ar feaḋ tamaill, aċ annsan ċuaiḋ na fóid i dtruime, ṁeasas, agus táinig teas ar mo ḃaisíní agus d'imiġ an spórt as an scéal dom. N'ḟéadfainn stad, mar ḃí na fóid ag teaċt ró ṫiuġ orm agus ċeanglioḋ cuid aca ar an bpice agus ní mór ná go leagaidís me. Ḃíos cráite scólta aca agus mo ḋá ḋearnain ar lasaḋ, agus gan faeseaṁ le fáġáil aċ na fóid mí-áiḋ 'á gcaiṫeaṁ ar fuaid na gcos agam. Ḃ'é toil Dé gur ċuiṁnig Taḋg Óg ar an gciteal.

"'Jimín," ar seisean, "féaċ a' ḃfuil an t-uisce beiriṫe." Ba ṁór an ḟuascailt í. D'imiġeas agus sé céad rud a ḋeineas mo ḋá láiṁ a ċur síos fé uisce i bpoll móna. Ba ḃreá an t-ionuaraḋ é. Ní ḟuaireas a leiṫéid de ṡásaiṁ as aon rud riaṁ.

Insa ċiteal a deineaḋ an té. Caiṫeaḋ té agus bainne agus siúicre isteaċ ann i dteannta céile. Níor ḃlaiseas riaṁ aon té ċoiṁ deas leis. Gearraḋ an t-arán go reaṁar agus cuireaḋ an t-im go reaṁar anuas air agus sinn suiḋte ar ḃlocanna giúise agus ar fóda móna ag iṫe agus na fir ar fad ag caint i dtaoḃ laeṫeannta móna agus gaisce le sleán. Ḃíodar ag cur barr-ḟód agus bun-ḟód agus méiṫ-ṁóin agus spairt tré n-a céile; aċ ní hag éisteaċt leo a ḃíos-sa aċ d'iarraiḋ gal a ċaiṫeaṁ as píp Ṫaiḋg Óig i gan fios dom' aṫair.

Ḋeineamair té arís tráṫnóna tiompall a cúig a ċlog agus d'óladar an ċuid deiriḋ den bpórtar an uair sin, leis. Ṡluigeadar an braon deirinneaċ de, mar ní raiḃ diúir ann nuair a ċuas-sa ag lorg na heascún a ċuireas isteaċ ann ar maidin. N'ḟeadar ón dtalaṁ cad é an ċríċ a d'imiġ ar an eascúin mboiċt. Ḃí sórt uaignis orm nuair ná ḟuaireas a tuairisc ó aonne. N'ḟeadar cá ḃfuil sí anois.

Ḃailiġeas le céile mo ċuid giúirléidí ar fad tar éis aimsire an té agus rugas ar an asal agus ḃíos ag cur díom aḃaile agus me ag aṁrán. Ṫugas lán an ċléiḃ de ġiúis tirm go dtí Mam agus ṫugas arc luaċra liom istiġ i bpáipéar go dtí Cáit. Duḃairt Mam "maiṫ an buaċaill," aċ nuair a ṫairrigíos an t-arc luaċra beag do Ċáit do scréaċ sí. Ḃíd na cailíní an-ait. Duḃairt sí an "sníoṁaiḋe snáṁaiḋe" ruda san a ċaiṫeaṁ as a raḋarc. Fan go mbeireaḋ-sa aon rud arís ċúiċe.

CAIBIDIOL XII

Púca Ḃeit Ṁóire ar ṫóir Jimín

An cuiṁin leat Ḃeit Ṁór go raḃas ag eaċtraiġe go minic uirṫi—í siúd a ḃí 'nár dtiġ-ne an oiḋċe fuarṫas mise sa ḃfeamnaiġ agus nár réiḋtiġ na mná eile le Máire Aindí i dtaoḃ ciaca le Mam nó le Daid ba ḋeá'rṫaċ me. Ḃuel, ní ḋéanfaiḋ sí spiorspear d'aon scéal eile. Tá a gnó déanta. Tá sí marḃ!

Ní ḟeadar 'n tsaoġal cad a ṁairḃ í. Ṁeasas go raiḃ sí ċoṁ láidir le capall. Ḃí, leis, agus nuair ṡuiḋeaḋ sí isteaċ i gcairt an asail ḃíoḋ lán na cairte innti, a ḋuine. Ní foláir nó is láidir an duine an bás agus tabairt i n-ao' ċor fé na leiṫéid.

Níor ċuiṁniġeas riaṁ i gceart ar an mbás gur leagaḋ Ḃeit Ṁór leis. Am baic, a ṁic ó! ní me an duine céadna ó ṡin. Táim teanntaiṫe ag an mbás mallaiṫe sin de ló agus d'oiḋċe. Aon rud a ċím sa ló bíonn aḋḃar mo ḃáis ann. B'ḟéidir go mbuailfeaḋ an capall speaċ orm nó go leagfaḋ an t-asal me nó go mbeaḋ fríḋíní galair san uisce—bímíd marḃ ag an Máiġistir ag tráċt orṫa san; agus ó cailleaḋ Ḃeit, an riaċ pioc díom a ċuaiḋ tar doras aon oiḋċe ar eagla go ḃfeicfinn a púca, a ḋuine. Ḃíonn scilimis im' ċroiḋe roimis na púcaí sin. Mara mbeaḋ iad do ḃeinn ar aor a' ṁaidrín ruaiḋ.

Is mór an éagcóir dos na daoine marḃa ná fanann socair dóiḃ féin is gan ḃeiṫ ag dul tiompall ins an oiḋċe ag cur eagla ar ḋaoine fé mar atá Ḃeit Ṁór anois. Duḃairt Taḋg Óg liom go ḃfeaca sé ṫíos sa ḃóiṫrín í an oiḋċe fé ḋeire agus bairrlín bán 'na tiompall agus í ar lorg Jimín Ṁáire Ṫaiḋg agus Ṁicilín Eoin. Ḃí olc aici ċuġainn, aduḃairt Taḋg, i dtaoḃ an dosaon uḃ a

ġoideamair ón gcirc a ḃí ar gor aici. Ar m'anam is ar mo ṡláinte gurab ṡin é aduḃairt Taḋg Óg, agus duḃairt sé rud eile—go raiḃ néal uirṫi i dtaoḃ gur ġoideamair oċt gcinn de ṗípeanna tórraiṁ an oiḋċe ḃí sí fé ċlár agus ná duḃramair paidir ná cré le n-a hanam.

Ní hag cuiṁneaṁ ar a hanam a ḃíomair, a' dtuigeann tu leat me, aċ sinn d'iarraiḋ na pípeanna tógaint i gan ḟios don scata ban a ḃí istiġ, agus ní raḃas féin go ró ṁait istiġ liom féin faid a ḃíomair 'á ḋéanaṁ, mar ċeapas gaċ 'na nóimeat go bpreabfaḋ Ḃeit féin aniar ċun me ġearán le Mam. Ḃ'in seanaḃéas aici riaṁ. Níor ṗreab an uair sin agus ṡaoileas gurḃ aṁlaiḋ ná feacaiḋ sí i n-ao' ċor sinn. Aċ féaċ ná raġaḋ 'oireaḋ uaiṫe!

Ní gáḋ ḋi, ar nós an scéil, ḃeit ċoṁ danarṫa i dtaoḃ na seanaṗípeanna. Nuair ċualamair go raiḃ sí sa ṁullaċ orainn mar ġeall ar an slí tógamair iad duḃramair paidir ar son gaċ píp riaṁ aca agus d'iarramair ar Dia an suaineas síorraiḋe a taḃairt d'á hanam.

Aċ tug Dia an ċluas ḃoḋar dúinn, mar ċonnaic Taḋg Óg an oiḋċe 'na ḋiaiḋ san arís í agus ní haon ṁaolú a ḃí tagaiṫe ar an bfeirg aici. Duḃairt sí leis ná sásoċaḋ aon ní í aċ sinn a ċur na bpípeanna i bpoll an ċlaiḋe fé'n dtor sa ḃóiṫrín.

Do ċuir san me féin is Micilín i bponnc. A' dtuigeann tú, ḃí cuid den dtobac a ḃí ionnta caiṫte agus ḃíomair tar éis ceann aca a ḋíol le Taiḋgín Neillí ar ḋá pinginn. Ḃ'éigean dúinn Taiḋgín a leagaḋ ċun na pípe ḃaint de—ḃí na pingní caiṫte 'gainn ar ṁisleáin, tá's agat. Ċuireamair brúscar móna i dtóin gaċ pípe aca a ḃí ólta againn agus cuid den tobac as na ceannaiḃ eile anuas ar a ḃarra. Ṁeasamair, tá's agat, ná taḃarfaḋ púca Ḃeit Móire fé ndeara an deifir.

Ċuireamair na pípeanna sa poll, leis an lá. Ní raiḃ oireaḋ leisce orm ag scarúint le haon rud riaṁ—pípeanna breáṫa 'á gcur i bpoll claiḋe don bpúca agus an t-uisce ó sna fiacla againn féin le dúil sa tobac!

Maidin lae ar na ṁáireaċ ċuas ós íseal go dtí an poll d'ḟéaċaint an dtáinig Beit d'iarraiḋ na bpípeanna. Dar fia, bí gaċ aon ċeann riaṁ aca imiṫe! Measas go dtuitfinn leis an bpreab a baineaḋ asam. Bí an lá gléigeal ann, aċ mar sin féin taḃarfainn an leaḃar go ḃfuaireas bolaiḋ an púca san áit. Táinig fuaṫ agam don dtor agus don mbóiṫrín agus fuaṫ speisialta do púca Beit Móire agus í ag imeaċt ar fuaid na dúṫaiġe i lár na hoiḋċe agus oċt gcinn de pípeanna tobac ar lasaḋ i n-éineaċt aici agus gal deataiġ ag éirġe as a béal.

Ní leigeaḋ an smaoineaṁ san dom aon néal ċolata a ḋéanaṁ ó d'inniṡ Taḋg Óg dom gur mar sin a bí sí oiḋċe a buail sí leis féin. Bí sí sásta go leor, dubairt sé, go dtáinig sí go dtí an brúscar móna fén [illegible] ac agus gur ḋóiġ san an carbal aici. Bí sí ag casaċtaiġ annsan agus ag eascaini agus dubairt sí, am baisce! ná maiṫfeaḋ sí ḋúinn i n-ao' ċor nó go gcuirfimís ċúiċe an dosaon uḃ a ṫógamair ón gcirc ġuir. Léan uirṫi! naċ maiṫ do ċuiṁniġ sí orṫa.

Bíomair teannṫaiṫe ar faḋ age sna huiḃe. Ḋíolamair iad-san faḋ ó riaṁ le bean a' Tobair i gcóṁair na caiḋe agus ní fios cad é an ċríċ a bí imiṫe orṫa—droċċríċ is dóċa mar bí sicíní ionnta nuair a ḋíolamair iad. Ar feaḋ trí n-oiḋċe níor ċodail aonne de ḃeirt againn aon néal aċ 'á ċeapaḋ gaċ aon nóimeat go mbeaḋ an púca ċugainn ag éileaṁ na n-uḃ agus ní taḃarfá trí leapiní orainn bíomair ċoṁ suaiṫte sin.

Bíomair i ngalar na gcás d'iarraiḋ uiḃe guir a ṡoláṫar. Boṫán cearc níor ḟágamair ar fuaid an ṗaróiste gan cuardaċ aċ ní raiḃ oireaḋ agus aon ċearc aṁáin ar gor ionnta. Fuaireamair dosaon uḃ saoráideaċ go leor agus má ċuireamair cearc aṁáin do ċuireamair cearc is fiċe 'na suiḋe orṫa; aċ an riaċ gor a ḋéanfaḋ aon ċeann aca! Ċeanglíomair ceann aca ar ċois sa nid, aċ nuair a bí sí tuirseaċ de ḃeiṫ 'na suiḋe do léim sí agus do ṫairriġ sí an baile uirṫi leis an ngleo a ḋein sí agus ruġ Máire Aintí na huiḃe léi. Bíomair cráiṫe,

agus duḃairt Taḋg Óg go raiḃ an goṁ ag teaċt ar an bpúca ċugainn toisc gan na huiḃe ḃeit faċta againn di. Go marḃ'íd siad í, gan olc dúinn!

Ḋeineas féin agus Micilín comairle annsan dosaon uḃ a ġoid agus iad a ċur ċúiċe agus litir 'na dteannta. Scríoḃamair an litir:

Go dtí Púca Ḃeit Móire.

A Ṗúca, a ġráḋ dil,

Seo ḋuit dosaon uḃ. Ní hiad na huiḃe céadna ḃí féd' ċirc-se iad mar d'imíodar san 'n Ḋaingean. Tá siad gan gor, leis, aċ b'ḟéidir go mbeaḋ cearc agat féin a ḋéanfaḋ duit é; agus má's é do toil é, a púca deas, ná bí dian orainn mar táimíd óg, agus ná bí 'ár ndiaiḋ insa ḃóiṫrín aon oiḋċe eile.

Mise Jimín agus
Mise Micilín Eoin.

Ċuireas Cáit go dtí an tor sa ḃóiṫrín agus ċuir sí na huiḃe sa poll agus an litir ar a mbarra. Níor ċodluiġeas néal an oiḋċe sin aċ 'á ċeapaḋ gaċ aon nóimeat go bfeicfinn an amailt isteaċ tré poll na heoċraċ ċuġam. Aċ am beire! ní ṫáinig sí i n-ao' ċor agus ní me ná raiḃ buiḋeaċ!

Ar maidin go moċ ċuaiḋ Cáit arís go dtí an poll. Ní raiḃ uḃ ná litir ann. I gcoinniḃ a cos a ċuaiḋ sí go dtí an poll i n-ao' ċor, aċ ar ṁ'anam, a ṁic ó, gur ḃain sí as na cosa go maiṫ é ag teaċt aḃaile arís, agus ḃí sí ag dul i laigi le heagla an púca; agus ċun na fírinne a ráḋ, ní raḃas féin istiġ liom féin.

. . . .

Ó scríoḃas an méid sin tá scéal tuitiṫe amaċ annso. Is suaraċ an scraiste Taḋg Óg. Táim tuitiṫe amaċ leis. Ċuala aréir é istiġ i dtiġ Máire Ainḋí 'á innsint

ḋóiḃ i dtaoḃ an sceiṁle fuaireas-sa ó Púca Ḃeit Ṁóire agus mar a ḋein sé féin smiste 'maḋáin ḋíom nuair duḃairt sé liom na pípeanna agus na huiḃe a ċur sa ṗoll i gcóir an ṗúca; agus duḃairt sé le Máire gur uaiṫe féin a ġoideas na huiḃe. Ní raiḃ oiread náire riaṁ orm. Ḃead-sa suas le Taḋg ar ṡlí éigin—bead san. Ní ḋéanfaḋ sé mar sin liom é an oiḋċe ḃriseas an cleaṁnas le Peats Teaimí do féin is do Nell. Léan uaiḋ, ní maiṫ an díol air aon ḃean a ṡoláṫar do—ní maiṫ san.

CAIBIDIOL XIII

RÁS NA NAOṀÓG I gCUAN AN DUILISC

Nuair a ḃead-sa mór bead im' ḟear naoṁóige agus bead ag rás agus ní ḃeiḋ aon naoṁóg i n-aon ċuan i gCiarraiġe a ṫiocfaiḋ i ngiorraċt scread asail dúinn agus beiḋ gaċ aonne ag liúiriġ agus ag ráḋ "Op Jimín!" agus ag ól ṗórtair fé ṫuairim mo ṡláinte, agus annsan crompaid siad ar ḃruiġinn agus bainfid siad fuil as a ċéile, aċ ní ḃeiḋ focal asam-sa aċ mé 'á leigint orm ná raiḃ aon ġaisce déanta agam, cé go mbead ag éisteaċt leo 'á ráḋ le n-a ċéile—"Sin é Jimín Ṁáire Ṫaiḋg—sin é an fear do ḃuaiḋ an rás!"—agus iad am' ṫaisbeáint dá ċéile. Sin mar ḃeiḋ nuair ḃead-sa mór.

A' dtuigeann tú, sin é do ċuaiḋ im' ċeann an lá do ḃí an rás mór naoṁóg i gCuan an Duilisc coiġċíos ó ṡin. Ana lá a b'eaḋ é, a ḋuine. Ċaiteas scilling is tuistiún ar ṁísleáin agus ar ubla. Ḃí Micilín Eoin i n-éineaċt liom agus ní raiḃ aige aċ scilling. Ní fada le dul scilling is tuistiún nuair do ċaiṫfeá tuistiún do ṫabairt ar uball go mbeaḋ focal 'na lár agus ní ċoimeádfaḋ scilling leat-uair a ċloig ag cogaint tú nuair a ṫabarfá ar ṁísleáin i. Is damanta an earraḋ iad le daoire. Ḃí fios agam ar maidin a ġiorraċt a raġaḋ an t-airgead, aċ ní leigfeaḋ scannraḋ dom aon ṗingin d'iarraiḋ ar Ṁam, mar ḃeaḋ fios aici cá mbeinn ag dul, agus annsan do ḃeaḋ laingcis liom, mar ní maiṫ le Mam ráiseanna naoṁóg. Ċongaiḃ sí Daid sa ḃaile aċ d'éaluiġeas-sa uaiti. Duḃart le Daid éalú, leis, aċ is aṁlaiḋ do ḃain an fear boċt croṫaḋ as a ċeann agus d'ḟéaċ sé go heaglaċ i dtreo Ṁam. Nuair ná raiḃ sí ag féaċaint tug sé trí pingine dom i gan fios di.

Níl Daiḋ boċt go holc dá mbeaḋ an coṫrom aige ċun maiṫeasa.

Doṁnaċ a b'eaḋ é, agus siúḋ liom féin agus le Micilín tar mám ar bogṡodar. D'ḟágamair na bróga fé ċoca féir i bpáirc le Micilín, mar ba ṁór linn mar ualaċ iad. I mbarra an ṁáma ḃuail asal linn agus ċuamair araon anáirde air aċ ní haon ḋeaḃaḋ a ḋeineamair dá ḃrí sin, mar ní ḃainfeaḋ cogaḋ na bpléar aon tsiuḃal as, agus nuair a ḃíos 'á ṗriocaḋ le tairnge is aṁlaiḋ do luiġ sé fúinn agus ní éireoċaḋ sé gur lasamair scoṫán aitinn fé n-a ḃolg. D'éiriġ sé annsan de ṗreib, agus do raid sé agus siúḋ leis ar cosanáirde uainn agus é ag raide agus gaċ aon "hí-há" aige. Ċuir an scoṫán aitinn giodam ann.

Ḃí an saoġal go léir ag féaċaint ar an ras—fir agus mná agus daoine beaga. Ní ċuala riaṁ oiread geónaċ, ná oiread cainnte, ná oiread argóna, ná n'ḟeaca riaṁ oiread tarta ar ḋaoine agus a ḃí; aċ má ḃí tart orta ḃí sás a ṁúċta ann go tiuġ, mar ċonnac a lán bairrlí ar fuaid na háite go léir agus daoine ag ól asta le sáspain. Ġeoḃtá taoscán den stuif duḃ do ḃí ins na bairrlí ar scilling. Ḃíos ag faire ar ċuid des na daoine agus ní ḃídís ċoiḋċe sásta le haon tsáspan aṁáin a ṡlugaḋ. Líontaí na sáspain go léir arís dóiḃ agus ḃídís 'á ḋiúgaḋ agus sobal ar a bpusa uaiḋ agus a súile ag leaṫaḋ orta agus a gcuid cainnte ag dul i nḋíṫ céille le gaċ sáspan d'á n-ólaidís. Ṫíos fé ḃun na haille ḃí cuid des na scribíní agus ins na páirceanna tiompall na tráġa, agus ċonnac beirt go raiḃ bairrlí istiġ i gcairt asail aca agus iad soir, siar ar feaḋ an ḃótair ar lorg daoine boċta go raiḃ tart gan múċaḋ orta. Ḃí srután mór uisce ann, aċ ní raiḃ aoinne ag ól aon ḃraon as san.

Ḃí mná ann, flúirseaċ, aċ ní ḃídís sin i n-ao' ċor tiompall na mbairrlí. Aċ má seaḋ níor ḟág san balḃ iad ná go mbídís ag cainnt—mná Ċuas a' Ṗortáin agus mná Ḃéal Cairrge ag áiteaṁ ar a ċéile agus ag molaḋ

a gcuid fear. Ḃídís go searḃ le n-a céile, a ḋuine, agus ba ḋóiġ leat gur scian gaċ aon focal a scaoilidís amaċ as a mbéal. Ċaiteas tamall ag éisteaċt le cuid aca féaċaint catain a liúrfaidís a céile. Aċ an diaċ liúraḋ, a ḋuine. Ní haon ṁait na mná san aċ ċun cainnte.

Ḃí luċt uball a ḋíol ann agus mísleán agus crúibíní muc. Ḃí bean a' duilisc ann leis, agus luċt aṁrán, agus fear go raiḃ trí cártaí aige agus é ag breit scillingí ó ḋaoine ċoṁ tiuġ le tiul. Ṫabarfaḋ sé coróin ḋen té aimseoċaḋ an t-aon muileat. Uair, ná raiḃ sé ag féaċaint ar na cártaí rug Donnċa Neans ar an aon muileat agus do lúb sé cúinne ḋe. Annsan ċuir Donnċa leatċoróin leis an bḟear go n-aimseoċaḋ sé féin an t-aon muileat. Ṡuait an fear arís iad agus nuair a ḋ'iompuiġ Donnċa an cárta go raiḃ an cúinne cam air cad do ḃeaḋ aige aċ an deiċ triuṫ.

Ṫáinig néal ar Ḋonnċa Neans. "Ḃeinis iad do ḃatú, a ḋiail boy!" ar seisean, agus ḃuail sé flip ar ḟear na gcártaí. Ṫóg seisean a ṁaide croise agus ḃuail sé Donnċa sa ḃatas. N'ḟeaca-sa ḋen spórt aċ an méid sin mar ċuaiḋ a lán eile sa ġráscar. Do ḃíodar go léir i n-aon tranglam aṁáin ag tnáṫaḋ a céile agus b'éigean doṁ-sa cur díom.

Seo liom síos mar a raiḃ na naoṁóga. Sin é an áit a raiḃ an suaṫaḋ agus an siosma agus gaċ aonne ag molaḋ a ċriú féin agus ag cáineaḋ gaċ aon ċriú eile. D'imiġeaḋ naoṁóg ar sciúird léi féin an cuan siar.

"Ó hanamain scian!" adeireaḋ fear, "naċ deas iad," agus ḃíoḋ rian an ṗórtair ar a smigín.

Labaraḋ fear eile 'á ḟreagairt:

"B'ḟéidir dá mbeaḋ naoṁóg eile suas le n-a gcliaṫán gur beag a' teasbaċ ḟágfaḋ sí orṫa."

"Ara, níor ċás dóiḃ—níl criú sa ċuan indiu a ḋéanfaḋ aon láṁ orṫa," adeireaḋ fear a' smigín smearṫa. "An iad muinntir Ċuas a' Ṗortáin arú? Ṁuise, cúis ġáire ċuġainn! Cad a ḋeineadar riaṁ?"

"Ḋeineadar, an rud a ḋéanfaiḋ siad indiu arís-an suae a ḃreiṫ leo ó Ḃéal Cairrge."

"Cuirfiḋ mé cúig ṗúint leat ná ḋéanfaid."

"Cuirfiḋ mé, agus fiċe púnt," arsa fear an ṗórtair agus ċuir sé láṁ 'na ṗóca. Ní dóiġ liom go raiḃ fiċe scilling ag an ḃfear céadna, mar ċonnac 'na ḋiaiḋ sin é, agus é a d'iarraiḋ leaṫċoróin a ḃaint d'á ṁnaoi ċun dul ag ól.

Ḃí luċt na naoṁóg ag baint díoḃ—níor ḟágadar caipín ná casóg ná ḃest orta ná triúḃsar. Ḃí gaċ aonne ag liúirig orta agus 'á molaḋ agus 'á gcoṁairliú agus 'á ngríosaḋ. Ċífeá fear agus sáspan pórtair 'na láiṁ aige agus é ag béicig ar naoṁóig aca. "Dar hanamain t'aṫar, a Ṁaiḋc, ná scaoil go bráṫ le Cuas a' Ṗortáin é;" agus an uair ċéadna ḃíoḋ streall den pórtar ag imeaċt mar seo agus streall mar siúd as an sáspan i dtreo go mbíoḋ a urṁór imiṫe uaiḋ nuair ċuireaḋ sé ċun a ḃéil é. Annsan deireaḋ sé le fear an scríbín: 'I n-ainm na maoṫaile tr'om taoscán eile do san."

Ní fada gur imiġ an dá naoṁóig agus cuḃrán bán fé n-a dtosaċ agus an dá ċeaṫrar ag iomraḋ ar a ndíċeall báis, siar 's aniar, siar 's aniar, gan stad, gan staonaḋ, agus na hoċt maidí ar coṁimeaċt. Ḃí na daoine i dtír ag dul ar mire agus iad ag riṫ feaḋ na tráġa agus ag liúirig agus ag bagairt a láṁ agus a ndorn ar na naoṁóga agus ag tabairt órdaiṫe dóiḃ agus ag ráḋ "Ṁuise mo ċeol siḃ!" agus gan luċt na naoṁóg 'á gclos i n-ao' ċor, aċ iad ag tarrac gur dóiġ leat go mbrisfeaḋ a gcroiḋe.

Annsan ḃris Maiḋc Mór dula.

"Ó, an dial!" arsa gaċ aonne mar ċeapadar go raiḃ an rás caillte 'á deascaiḃ. Aċ ċuir Maiḋc dula nua isteaċ agus tosnuiġ sé arís ar ḃuillí móra ráṁa.

"Ó my! is tréan an fear é," arsa gaċ aonne. Annsan do ḃris an fear tosaiġ sa naoṁóig eile maide ráṁa.

Rás na Naoḃóg

"Ó faire go deó," arsa na daoine, ach chuireadar go léir liú molta asta nuair thairrig sé chuige maide nua. "Fear diail," adubhradar.

Mar sin dóibh ar feadh dhá mhíle go dtánadar go dtí an tarna polla chun casadh abhaile. Ag gabháil tiompall ar an bpolla dóibh ní fhágfadh aon cheann aca slí dá chéile, agus slán mar a n-innstir é, chuaidh an dá naomhóig i n-achrann 'na chéile. D'éirigh Maidhc Mór agus d'árduigh sé maide rámha agus buail sé fear sa naomhóig eile leis. Annsan rug an dá chriú ar a chéile chun a chéile a bháth'. Níor bhátadar, áfach, mar bhailibh na naomhóga eile isteach orta agus stopadar iad. Ach bhí deire leis an rás.

Nuair a tháinig Maidhc Mór isteach dubhairt sé gurbh iad an mhuinntir eile a dein an feall. Dubhairt lucht na naomhóige eile gur d'aon ghnó do chuaidh muinntir Mhaidhc ceangailte ionnta féin nuair a bhíodar "béiteálta" aca. Chreid gach dream istigh a muinntir féin agus ba ghearr go raibh an sluagh go léir ag áiteamh ar a chéile.

"Op Maidhc Mór!" arsa plubaire amadáin a bhí ar bogmheisce.

"Nárab eadh," arsa gligín eile go raibh na cosa ag imeacht uaidh, "ach op Cuas a' Phortáin!"

Bhain an plubaire mór a chasóg de.

"Má tá meas fir agat ort féin," ar seisean, "anois an t-am agat."

Thug an beirt aca fé n-a chéile, ach ní bhuailfeadh aonne aca taobh tighe, mar bhíodar ar meisce. Rith gach aonne mar a raibh an gleo, agus ná raibh fios ag a leath cad chuige bhí an leath eile ag rith. Is ait an rud an duine mar sin—ar nós na gcaorach díreach.

Má bhí argóint ann roimis an rás níorbh aon ní é seachas an giotam a bhí ar siubhal 'na dhiaidh. Bhí na mná féin corraithe go mór agus ba dhóigh leat ar an gcainnt a bhí aca gurbh é a gcúram riamh beith ag tarrac naomhóige—gach bean aca ag lochtú builli rámha na bfear i naomhóig an té bhíodh ag cainnt léi agus í chomh húdarásach 'na cuid feasa agus a beadh Seana-Dhiarmaid Buidhe a chaith trí fichid

bliain dá ṡaoġal i dtóin naoṁóige. Sin é dálta na mban coiḋċe. Nuair a ḃíoḋ fir a' dul dian ar a céile san argóint d'éiriġidís as an gcainnt agus ḃainidís sásaṁ as a céile leis na dóirne.

N'ḟeadar an mbead-sa mar sin nuair a ḃead mór— ag ól pórtair mar do ḃeaḋ gaṁain agus annsan ag cainnt agus gan d'éifeaċt ins a' ċainnt aċ mar a ḃeaḋ i ngéimriġ bó.

Ca' na taoḃ go mbíonn daoine go hait? Ca' na taoḃ gur ċuaiḋ an dá naoṁóig ceangailte 'na céile? Ca' na taoḃ gur ḃuail Maiḋc Mór an fear eile leis an maide ráṁa? Cad é an paor a ḃí age Dia ar an nduine nár tug Sé ciall do mar tug Sé do ċapaill agus d'asail?

Dá mbeinn-se mór aon uair aṁáin agus mé i rás n' ḟeadar an mar sin do ḃeinn?

Caibidiol XIV

Oiḋċe Iascaiġ

Tráṫnóna Dé hAoine ḃíos ṫíos sa Ċuas ag féaċaint orṫa ag cur na líonta ins na naoṁóga. Ḃí iasc sa ċuan, tá's agat—mairciréil Fóṁair agus iad ag ráṫ'ioċt ar barra an uisge le dá lá roiṁe sin agus ṁealladar muinntir an ḃaile ċun dul 'na ndiaiḋ. Tógaḋ anuas láiṫreaċ seanalíonta ḃí le bliain ar na loċtaí agus ar na maidí snaḋmṫa agus deisiġeaḋ na mogail ḃriste ionnta agus cuireaḋ braiġdeáin leo ċun na gcloċ a ċeangal dá mbun ċun iad a súncáil. Mise ḃailiḃ na cloċa do Ṫaḋg Óg.

Trí naoṁóga atá sa ċuas so 'gainne, agus gaċ ceann aca páirteaċ idir ḃeirt nó triúr. Aṫair Ṁicilín atá páirteaċ le Taḋg Óg, agus ḃeireadar Donnċa Ṗeig leo 'na ṫriú duine. Ḃí an tráṫnóna go breá agus barra taoide ann nuair a ḃíomair ag bórdáil na líonta ṫíos age leac a' ḃáid. Mise ḃí ag congáil na naoṁóige do ċriú Ṫaiḋg Óig faid a ḃíodar san ag réiḋteaċ an lín agus ag ceangal na gcloċ i ngiorraċt gaċ aon ċúpla feaḋ dá ċéile agus 'á socrú i dtóin na naoṁóige i dtreo ná beaḋ aon ḃaoġal go raġaḋ an líon i n-aċrann nuair a ḃeidís 'á ċur i ḃfairrge. Ní fada ḃíos ṫíos nuair ċuala Mam ag glaoḋaċ orm. D'ísliġeas-sa síos sa naoṁóig agus ní ṫugas aon tor' uirṫi. Ḃí'os agam go maiṫ gur d'iarraiḋ na mbó ḃeaḋ sí am' ċur. Táim marḃ age sna ba céadna siar 's aniar gaċ aon lá. Ní ḟeacaiḋ Mam i n-ao' ċor me agus b'éigean di Cáit a ċur ċun iad a ḃagairt aḃaile. B'ḟearr liom-sa gurḃ é Daid a ċuirfeaḋ sí ann mar ḃí'os agam ná féadfaḋ Cáit an ċloċ a ċur sa ḃeárnain 'na diaiḋ agus go mbeaḋ asail an ḃaile ag

dul ar ár gcuid-ne agus nár ḋóiċiġe rud eile ná go mbeaḋ Mam am' ċur-sa 'na ndiaiḋ ċun iad a ruagairt. Aċ ní raiḃ Daid istiġ, is dóċa, ċun é ċur ann.

Ḃí Donnċa Peig ag gaḃáil dom i dtaoḃ nea'ṫor' a ṫaḃairt ar mo ṁáṫair.

"Mór an náire duit é ná déanfaḋ rud ar do ṁáṫair, a ḃligeáird ṁaiṫ," ar seisean.

"Níor iarr aonne ort-sa do ṡrón a ċur i n-ao' ċor ann," arsa mise.

Is dóċa go raḃas droċṁúinte, aċ cad 'na ṫaoḃ gur ṫug sé bligeárd orm.

D'ḟéaċ Donnċa Peig go feargaċ orm. "Um, bó," ar seisean, "a ḋroċḃreed! ar ḃiorán buiḋe ċaiṫfinn i ḃfairrge tu."

"B'ḟearra duit é triail," arsa mise agus rugas ar ṁaide ráṁa ċuige.

Do ġáir Taḋg Óg. "Ṁuise, mo ċroiḋe tu, a Jimín!" ar seisean. "Mairḃ ar fad an seanaċníopaire"; aċ níor ṁarḃuiġeas 'r a ṡon san.

Ṫug Donnċa Peig aġaiḋ ar Taḋg Óg annsan. "Is measa tusa tá ag séideaḋ fé. Níl sé droċṁúinte ó ḋóṫain ċeana is dóċa," arsa Donnċa.

Annsan d'imiġ Donnċa Peig aḃaile d'iarraiḋ treaḃsair agus lón bíḋ i gcóir na hoiḋċe. Ċaiṫ Taḋg Óg an seól isteaċ i dtosaċ na naoṁóige agus tar éis an naoṁóg a ċeangal den ḃfáinne iarainn d'imiġ sé féin agus aṫair Ṁicilín aḃaile d'iarraiḋ culaiṫ iascaiġ agus lóin.

Ḃí sórt leisge orm féin dul suas, tá's agat, ar eagla go ḃfeicfí sa ḃaile me agus go ḃfaġainn rud le déanaṁ ó Ṁam. Is maiṫ an sás ċuige sin í.

Ḃí an ġrian imiṫe síos agus dat an ċopair ar an spéir go léir ṫiar. Ḃí an ḟairrge ar nós ruda ḃeaḋ 'na suan agus a huaċtar mar a ḃeaḋ gloine le sleaṁaine. Ḃí gaċ aon rud ċoṁ ciúin sin go dtiocfaḋ saġas uaignis ort, aċ níorḃ aon uaigneas é gur ṁaiṫ leat dul uaiḋ, aċ is aṁlaiḋ d'ḟanfá id' ṫost gan ċorraiġe. Níor ċorruiġeas féin go ceann i ḃfad aċ ḃíos ag iarraiḋ a'

ḃfeicfinn Tír na nÓg ṫiar ar fad sa ḃfairrge, aċ ní ḟeaca. Taḋg Óg aduḃairt liom go ḃfuil sí ann agus gur ċaiṫ Oisín trí ċéad bliain innti gan aon lá aoise a teaċt air. Duḃairt Niaṁ Cinn Óir leis gan dul tar n-ais go hÉirinn níos mó, aċ ṗrioc an míḟoirtiún é go dtiocfaḋ sé ag féaċaint na seanaṁuinntire, agus ní túisge ċuir sé a ċos ar talaṁ na hÉireann ná dein seanduine ḋo agus cailleaḋ 'na ḋiaiḋ san é. Nárḃ é an t-amadán Oisín nár fan mar ḃí aige. Iomarca teaspaiġ, is dóċa.

"Né, Jimín," arsa Mam arís, agus í amuiċ ar an gclaiḋe am' lorg. Ruaig sí sin Tír na nÓg as mo ċeann agus ċuas isteaċ fén seól sa naoṁóig ċun ná feiceaḋ sí me. Le n-a linn sin ċuala na hiascairí ag teaċt ċun dul ar an ḃfairrge. Ċualadar Mam ag glaoḋaċ orm.

"N'ḟeadar," arsa Donnċa Ṗeig, "cá ḃfuil an diailín sin imiṫe. Ḃí sé annsan ó ċiainiḃ. Sid í a ṁáṫair fós 'á lorg."

"I n-áit éigin ċun toirmisc, bíoḋ geall," arsa aṫair Ṁicilín. "Níl a leiṫéid ar dá ċois."

"Scaoil an téad san agus bímís ag bogaḋ linn siar," arsa Taḋg Óg.

Faid a bíodar ag cainnt, a ḋuine, ṫáinig anaċuiṁneaṁ dom go raġainn féin ag iasgaċ leo an oiḋċe sin; agus ná raiḃ agam aċ fanúint socair mar a raḃas agus ná taḃarfaí fé ndeara me go mbeidís ró ḟada siar ċun filleaḋ abaile liom. Ṫáinig sé go léir im' ċeann mar imeoċaḋ pléar as guna.

Ní raiḃ gíog asam agus iad ag teaċt sa naoṁóig. Ḃraiṫeas ag cur na maidí amaċ iad, agus níorḃ ḟada gur ḃraiṫeas siuḃal ag teaċt fén naoṁóig. Nuair ḃog sí amaċ as an gcuas ḃraiṫeas í ag tuitim 's ag éiriġe le suataḋ na fairrge.

Ḃí míḟoiḋne orm teaċt amaċ ón seol agus preab a ḃaint asta; aċ ḃí eagla orm dá ndeininn ró luaṫ é go ḃfillfidís agus go gcuirfidís i dtír arís me. Ḃa ṡia liom gaċ neomat ná uair a' ċluig ag feiṫeaṁ. Níor

labair aon duine den triúr go ceann i bḟad aċ iad ag tarraċ leo go fada breá réiḋ. Annsan ċonnaic Atair Ṁicilín rud éigin sa bḟairrge.

“Ab’in tóiċín laistiġ dínn?” ar seisean. Do stad an rám’ioċt. I gcionn tamaill labair Taḋg Óg.

“Tá scol aca ann. Soir atáid siad ag gaḃailt. Ní haon droċċóṁarṫa ar iasc iad a ḃeiṫ ann.”

Ṫabarfainn an saoġal ar ċead a ḃeiṫ agam éiriġe ċun na muca mara d’ḟeiscint, aċ ċeapas, am baic! go mb’ḟearr mo ċeann a ċoimeád go híseal tamall eile.

Ḃíodar annsan ag cainnt ar an ndíoḃáil a ḋeinid na muca mara agus na cránta mara dos na líontaí agus an tslí itid na madraí éisc agus na cailleaċa breaca an t-iasc as an líon. Duḃairt Atair Ṁicilín go raiḃ trí ṁíle gaḃar insna líonta aca maidin aṁáin agus go raiḃ greim bainte as gaċ aon ċeann riaṁ aca age sna madraí. Ní dóċa gur tugadar féin fé ndeara i n-ao’ ċor é, aċ ní raiḃ aon ċainnt aca aċ ar ċoileaċa breaca agus ar ġabraiḃ agus ar ṁucaiḃ agus ar ainṁiḋṫe eile. Naċ ait go bḟuil gaċ aon ainṁiḋe riaṁ aca sa bḟairrge.

Ḃíos faid gaċ ’nḟaid fén seól agus sa deire ní ḟéadfainn foiḋneaṁ a ṫuille agus ċuireas amaċ mo ċeann. Ḃí sé naċ mór dorċa. Ḃí drom an trír liom agus b’é Donnċa Ṗeig ba ġiorra dom. Ḃíodar ag tarraċ leo ’s ag cainnt. Atair Ṁicilín a ḃí ’á innsint conus mar ḃí Taḋg Mór ar meisge oiḋċe aonaiġ agus ḋíriġ sé ar ṁuinntir a ṫiġe a léasaḋ. Do ṫeiċ a ḃean agus is i dtiġ a máṫar a ċaiṫ sí an oiḋċe. “Agus an d——l, a’ dtuigeann tú leat me? ḃí muinntir na mná ar buile agus teastuiġ uaṫa ná ragaḋ sí ṫar n-ais ċuige, aċ ṫáinig sé leasmuiċ de ḋoras aca le píce agus d’ḟógair sé ḋóiḃ a ḃean a ċur amaċ ċuige, agus ċuireadar—uṁal go leór!”

“Ṁuise mo ġraiḋn í, an ḃean ḃoċt!” arsa Donnċa. “Ní maoiḋte a saoġal uirti nuair a ḃíonn aon ḃraon istiġ ag an bḟear mór.” Ṫarraing Donnċa cúig ḃuille eile sarar labair sé arís. Annsan: “Ní ḟeicim-se aon

ḃean a ḃeaḋ maiṫ a ḋóṫain do-súḋ aċ Máire Ṫaiḋg. Sé an scrupall naċ í atá pósta leis. Deirim-se leat go ndíreoċaḋ sí sin Taḋg.”

“Ní ḟeadar an ndéanfaḋ,” arsa Taḋg Óg.

“Um, bó, sí ḋéanfaḋ,” arsa Donnċa agus do ṫarraing sé cúpla buille láidir. “Níl aon teora léi sin, a ḋuine. An feairín boċt lágaċ san atá aici—ná fuil a ċroiḋe ’s a ṁisneaċ briste sa duine boċt.”

Ṫáinig olc orm féin ón gcainnt sin. Pé rud a ṫuitfeaḋ amaċ eadrainn féin sa ḃaile ní leigfinn d’aonne Mam ná Daid do ċáineaḋ. D’éiriġeas amaċ ón seól.

“Ó ’ra, naċ fada go dtaċtann a’ t-éiteaċ tu!” arsa mis’. “Tá Daid . . . .”

Ḃíos ċun a ráḋ go raiḃ Daid gan aon ḃeann aige ar mo ṁátair, aċ, a ṁic ó! níor ċríoċnuiġeas an ċainnt ó ṡin. Ḃuel! mara mbeaḋ agat aċ aon ġáire aṁáin ċaitfeá é ḋéanaṁ fé Donnċa Peig. Ṫuit an dá ṁaide ráṁa uaiḋ agus ċuir sé béic as.

“I gcúntas Dé na ḃfeart!” ar seisean, agus annsan ċaiṫ sé é féin ar ḃior a ċinn siar fén dtoċta go raiḃ Atair Micilín ’na ṡuiḋe uirṫi. Stad an ḃeirt eile, leis, den ráṁ’ioċt. Ḃain Atair Micilín fíor na croise ḋe féin, agus d’éiriġ Taḋg Óg i ndeire na naoṁóige agus d’iompuiġ aniar féaċaint cad é an murdal a ḃí ar siuḃal i dtosaċ na naoṁóige. Nuair a ċonnaic sé mise ċuir sé sgarta gáire as. “Seaḋ, go ḃfaġaḋ bás den dtart,” ar seisean, “marab é Jimín féin atá ann.”

Ċaiṫ Atair Micilín a hata i dtóin na naoṁóige.

“Ḃuel, d’imiġ a’ dial ar sin!” ar seisean.

Ara, a ḋuine, ḃí anaspórt againn agus an naoṁóg ’na stad amuiċ i lár na fairrge. Ḃí Donnċa Peig anaḋúr, agus nuair a ḃíodar ag déanaṁ coṁairle le ċéile féaċaint cad ab’ ḟearr a ḋéanaṁ liom duḃairt sé gur ṁór an suaiṁneas ar ḋaoine é dá ndeintí cloċ a ċur lem’ ṁuineál agus me ċaiteaṁ go tóin puill, mar go raiḃ an diaḃal am’ ṗriocaḋ gaċ aon lá den mbliain. Duḃairt Atair Micilín ná bainfeaḋ Aristeaitil aon ċeart díom.

Ḃíoḋar tamall maiṫ ag argóint im' ṫaoḃ, agus sé an socrú a ḋeineaḋar sa ḋeire ná me a ċoimeáḋ sa naoṁóig n-éinḟeaċt leo go maiḋin, cé go raiḃ Donnċa Peig 'á ráḋ 'ḟeaḋ na haimsire gur ċeart me ċur aḃaile, mar dá n-imiġeaḋ aon ní orm go mbeaḋ mo ṁáṫair 'á dtaḃairt féin ċun cúntais.

Ġluaiseamair arís, agus i gceann leaṫ-uair an ċluig nó mar sin, ṫánamair go dtí áit an iascaiġ. D'éiriġ an ḃeirt ṫiar as an ráṁ'ioċt agus ċromadar ar an líon a ċaiṫeaṁ amaċ—duine aca ar na cuirc agus an fear eile ar na cloċa. Ḃí Donnċa Peig ag ainnliú na naoṁóige agus mé féin ag féaċaint ar an obair. Ṁeasas nuair ḃí na líonta amuiċ go ḃfágfaí mar sin iad go maiḋin agus go ḃfanfaimís feaḋ na hoiḋċe os a gcionn; aċ 'na ionaḋ san do tarraingeaḋ gaċ aon uair a' ċluig iad, go dtí 'na cúig a ċlog ar maiḋin.

Is iongantaċ an rud an ḟairrge istoiḋċe. Ḃí an oiḋċe anaḋorċa againn, agus ní feicfeá ḋen dtalaṁ aċ rud mór duḃ go gcloisfeá an tonn ag briseaḋ i gcoinniḃ na gcloċ ag á ḃun. Nuair a ḃíonn an dorċadas ann bíonn solus greannúr sa tsáile. Ċeapas go raiḃ an líon ar lasaḋ nuair ḃíodar 'á tarraċ isteaċ. "Ḃéirneáil" a ṫug Taḋg Óg ar an solus. Rugas air, féaċaint a' raiḃ sé te, aċ ní raiḃ.

An ċéad uair a ṫarraingeamair na líonta ní raiḃ ionnta aċ tiompall leaṫċéad mairciréal. D'aistríomair go dtí áit eile annsan agus ṫugamair cor eile. An dara tarraing ní raiḃ aċ trí ṁairciréil ionnta agus madra éisc. Nuair ḃí an madra istiġ i dtóin na naoṁóige againn ḃí gaċ aon sceaṁ aige go dtaḃarfá an leaḃar gur gaḋar a ḃí ann. Ḃain Aṫair Ṁicilín an t-eirball de le scian agus do ċaiṫ sé i ḃfairrge arís é.

"B'ḟéidir go múinfeaḋ san ciall do roinnt éigin aca gan teaċt 'ár ngoire," ar seisean.

Go dtí a ceaṫair a ċlog ar maiḋin níor ḃuail aon ní fónta linn. Ḃíomair ag druidim leis an mbaile gcoṁnaiḋe. Ar a ceaṫair duḃradar go dtaḃarfaidís

cor eile, agus go n-éireoċaidís as annsan. Ḃí an lá ann an uair ċéadna. An ċéad líon a tugaḋ isteaċ ḃí foṫ ḃreac ann. Ḃíodar ag dul i dtiuġa amaċ go dtí n-a deire. Fé mar ḃí an líon ag teaċt isteaċ ḃíodar ag piocaḋ an éisc as, aċ, dar fia, nuair a ṫáinig an tarna líon níor ḃacamair le haon ṗiocaḋ aċ líon agus iasc agus uile a ċaiteaṁ isteaċ sa naoṁóig. I n-áiteanna den líon ḃí mairciréil ar gaċ aon ṁogal, dar leat. Ḃí oiread san éisc ann gur ṡúncáil na líonta síos agus ḃí saoṫar ar na fearaiḃ d'iarraiḋ iad a ṫarrang aníos agus leaṫċeann ar an naoṁóig. Ó! ḃí obair ṁór orainn, aċ, ráinig linn sa deire iad go léir a ṫógaint isteaċ. Ḃí ualaċ sa naoṁóig, adeirim leat, agus ḃí a faoḃar síos i ngiorraċt sé n-órlaċ den uisge.

Ḃí iasc agus líonta ó n-a tosaċ go dtí n-a deire agus anáirde ar na toċtaí agus sinne 'nár suiḋe anuas orṫa. Duḃairt Taḋg Óg gur dóċa go raiḃ trí ṁíle éisc againn. Ḃí Donnċa Ṗeig féin sásta, agus dein sé gáire —an ċéad ġáire ón uair a ḃaineas-sa an ṗreab as. Aċ dá ḟeaḃas a ḃí an sgéal ní ḟéadfaḋ sé gan cnáiṁseán éigin a ḋéanaṁ. Ḃíoḋ sé ag eascainí ar na madraí nuair a ċíoḋ sé aon ṁairciréal agus greim bainte as a ḋrom ag ceann aca. Ní ḟéadfaḋ duine é ḋéanaṁ n b'ḟearr le sciain.

Ṫugamair aġaiḋ ar an mbaile annsan agus gan aon anaṡiuḃal fúinn toisc méid an ualaiġ. Ba ṁaiṫ an scéal go raiḃ an uain ċoṁ breá is a ḃí. Dá mbeaḋ aon ḃorraḋ ann ḃeimís báiṫte, aċ ḃíomair ag cur dínn, agus i gcionn tamaill ṁaiṫ ḃaineamair ár gcuas féin amaċ, fé ḃun na dtiġṫe.

Aċ fan bog, áfaċ, go 'neosaiḋ mé conus a ḃí an scéal sa ḃaile im' ḋiaiḋ ar feaḋ na hoiḋċe. Cáit d'innis doṁ-sa é faid a ḃí Mam ag crú na mbó an tráṫnóna san agus mise fé ġlas ins an tseomra im' ṗríosúnaċ. Trí ṗoll na heoċraċ a ḃí Cáit ag cainnt liom.

Do réir deá'raiṁ nuair a ḃí Mam ag glaoḋaċ orm-sa ċun dul d'iarraiḋ na mbó agus ná fuair sí aon tor' ní

mór an naṫ a ċuir sí ann. Ba ṁinic, slán beó sinn, ná faġaḋ sí tor' uaim-se. Ġlaoiḋ sí cúpla uair eile, leis, orm, aċ ní rabas-sa i mbun freagarṫa. Ní ṫáinig aon ana-imṡníoṁ uirṫi go dtí n-a deiċ a ċlog nuair ba ċeart doṁ-sa ḃeiṫ sa ḃaile nó am ċodla. Nuair ná rabas tagaiṫe ċuir sí mo ṫuairisc ar Ċáit agus ar Ḋaid, aċ ḃíodar-san dall ar cá rabas. Ċuir sí Daid go tiġ Ṁáire Aindí féaċaint an annsan a ḃeinn. Nuair a ṫáinig sé gan me ċuadar araon go dtí gaċ aon tiġ ar an mbaile, agus nuair ná fuair sí mo ṫuairisc i n-aon áit d'éiriġ a croiḋe uirṫi. Ruaigeaḋ as an leabaiḋ gaċ aon ḃuaċaill ar an mbaile agus ceistiġeaḋ iad. Cuarduiġeaḋ tiġṫe bó agus stáblaí agus ioṫalainṫí ar mo lorg; aċ an riaċ pioc de ṫuairisc Jimín a ḃí i n-aon áit. Tiomáineaḋ Daid leis an gcapall go tiġ m'aintín cúig míle ó ḃaile, féaċaint le h-aon tseans gur annsan a ḃeinn imiṫe. Ḃailiḃ mná an ḃaile tiompall ar Ṁam agus ḃíodar a ráḋ léi gan aon ḃuairt a ḃeiṫ uirṫi, náċ aon droċrud a ḃí imiṫe orm, agus go mbeinn ċúiċi lá'r na ṁáireaċ go seaḃraċ. Gaċ 'ra toċt uaignis agus feirge ṫagaḋ ar Ṁam. Ḃí sí 'á ráḋ gur dóċa go raiḃ deire le n-buaċaillín boċt gan ċiall an boḃta so, agus gur dóċa gurḃ é críċ a ḃí i ndán do é, mar ón lá ṫáinig siuḃal na slí ann nár scar an miáḋ riaṁ leis ná an t-imṡníoṁ léi féin. Duḃairt Cáit ná feaca sí riaṁ oireaḋ droċ-ṁisniġ ar Ṁam.

D'imiġeaḋ an toċt sin de Ṁam i gcionn tamaill agus ṫagaḋ toċt eile uirṫi. Deireaḋ sí go raiḃ a croiḋe scólta agam agus nuair a ġeoḃaḋ sí greim orm go ndíolfainn as. Cad é an crann a ḃí uirṫi féin anuas go mbeaḋ a leiṫéid de ṁac aici ná raiḃ fé mar ḃeaḋ aon ḃuaċaill eile ar an mbaile? Níorḃ aon rud léi garsún a ḃeiṫ crostálta uair umá seaċ, aċ naċ mar sin a ḃí ag a mac féin aċ ná rug aon lá gréine riaṁ air ná beaḋ a croiḋe 'na ḃéal aici, nó náire uirṫi i láṫair na gcoṁarsan, ag cuirḃteaċt nó ag di céille éigin a ḃeaḋ ar siuḃal agam. Aċ fan go ḃfaġaḋ sí féin fé n-a hiongain arís me. . . .!

Ḃí Máire Aindí agus máṫair Ṁicilín 'á cóṁairliú teaċt ar an dtaoḃ socair den scéal agus gan a ḃeiṫ 'á cur féin ċun tinnis im' ṫaoḃ. "Ḃíomair go léir óg 's gan ċiall," arsa Máire Aindí, "agus cé mór do Jimín boċt tamall a ḃaint as. Ní beag do a luaite a ṁúinfiḋ an saoġal do gur ċun cruatain a rugaḋ sinn."

Le n-a linn sin ṫáinig Daiḋ ó ṫiġ m'aintín agus allus ar an gcapall aige. Nuair a ċualadar ná raḃas i dtiġ m'aintín ṫuit an lug ar a' lag aca. Níor ḟan aon ċainnt ag na mnáiḃ a ḃí fara Mam. Is aṁlaiḋ a ḃídís as san amaċ, 'na ngasraí ag cogarnaiġ ag bínn a' tiġe nó i dtiġṫiḃ na gcoṁarsan. Nuair a ḃí an lá ag breacaḋ ċuadar 'na dtriúraiḃ 's 'na gceaṫraraiḃ am' lorg ar fuaid na bpáirceanna agus cois na gclaḋtaċ. Ċuadar barra na ḃfaillte siar, leis, agus iad ag iniuċaḋ síos agus eagla orṫa go ḃfeicfidís Jimín boċt smiodarṫa tíos ar na cloċa. Ṫánadar ar ḃarra an ċuasa agus ḃíodar ag féaċaint síos tríd an uisge go ḃfeicidís mo ċorp ameasc na feamnaiġe tíos ar an ngainniṁ. Ní ḟeacadar, ar ndó.

Níor ḟan aon ċainnt ag aonne ar an mbaile 'na ḋiaiḋ san. Ḃí gaċ aonne ag imṫeaċt go ciúin agus aonne a laḃraḋ is ag cogarnaiġ a ḃíoḋ sé. Ṫáinig Mam isteaċ abaile agus ṡuiḋ sí ar an raca agus ní ḟéadfaḋ aonne focal a ḃaint aisti.

Mar sin a ḃí go dtí ag déanaṁ amaċ ar a leaṫ-uair tar éis a cúig. Ḃí Taḋg Mór ar an gclaiḋe agus ráinig leis naoṁóg d'ḟeiscint ag déanaṁ ar an gcuas. Ní mór an tsuim a ċuir sé sa scéal ar dtús go dtí gur tugaḋ casaḋ éigin den naoṁóig. Annsan ṫug Taḋg léim as a ċorp agus do ġlaoiḋ sé ar an gcuid eile.

"Féaċaiḋ an naoṁóg san," ar seisean. "Tá duine farra n-a ceart innti." Aċ, toisc go raiḃ an naoṁóg dírite ar an gcuas arís, ḃíodar i ḃfad go raiḃ deiṁniú scéil Ṫaiḋg Ṁóir aca. Annsan baineaḋ casaḋ eile as an naoṁóig agus ċonnacadar go léir an ceaṫrar. Sin é an uair a ṫáinig a gcainnt dóiḃ—gaċ aonne ag cainnt

agus gan aonne ag éisteaċt leis an dtarna duine aċ 'á ċur i n-iúl go raiḃ 'ios aca féin go maiṫ cá raḃas aċ nár ṁaiṫ leo aonní a ráḋ.

Riṫ duin' éigin isteaċ go dtí Mam agus d'innis an scéal di. Am briaṫar go dtáinig sí ċúiċi féin, a ḃuaċaill. Siúḋ léi amaċ go dtí an claiḋe, agus níor ċorruiġ sí ná níor ḃog a súil den naoṁóig gur ġaiḃ sí béal an ċuasa isteaċ. Annsan ġluais sí síos go dtí leac a' ḃáid agus faḋairt 'na súil. Do lean an baile go léir í.

Do ċoṁairliġ Taḋg Óg dom-sa, sara dtánamair 'on ċuas, dosaon de stracairí agus de ṁaircréil slána do ċur ar ċórda agus iad a ḃreiṫ go dtí Mam mar ḃreab síoċána. Tuigeas gur ṁaiṫ an ċoṁairle í agus ḃí mo stropa ullaṁ agam nuair a ḃuaileamair taoḃ na lice. Nuair a ċonnacamair an baile go léir roṁainn sa ċuas ḃí iongantas orainn cad a ṫug ann iad; aċ nuair a ċonnac féin Mam 'na seasaṁ ar an lic ṫuigeas go maiṫ cad a ṫug í. Níor ṫaiṫn a scéiṁ liom, agus ba ḃeag liom mar ċosaint na stracairí. Ḃíos ag cur uaim, a ḋuine, aċ ṗreabas as an naoṁóig agus ċuas fé n-a déin. Do ṡíneas ċúiċi an stropa éisc agus me ar criṫ.

"Ċuġat féin a ṫugas iad, a Ṁaimí," arsa mise; aċ, a ṁic ó, oiread agus féaċaint ní ṫug sí orm aċ ċoṁ beag agus ná beaḋ ionam aċ partán tráġa. Ṁeasas go raġainn síos tríd an dtalaṁ le náire mar ḃí an baile go léir ag féaċaint orm. I n-ionad aon tor' a ṫaḃairt orm-sa ḋiríġ Mam ar luċt na naoṁóige.

"Ḃeó saṁlófar siḃ, a ḟeara," ar sise. "Is tuis-ceannaċ agus is nádúrṫa na coṁarsain siḃ. Is maiṫ an aire a ṫugaḃair go mbeaḋ m'aigne-se ar a suaineas feaḋ na hoiḋċe aréir. Táim buiḋeaċ díḃ, a ḟeara," ar sise, "agus gan a ḟaid sin de luiġċán na bliana oraiḃ."

D'iompuiġ sí de sguaib ċun dul abaile annsan.

Ṫáinig néal ar Ḋonnċa Ṗeig toisc ḃeiṫ 'á ḋaoraḋ is gan é cionntaċ, agus ṗreab sé. Dá mbeaḋ oiread aiṫne aige ar Ṁam agus ḃí agam-sa d'ḟanfaḋ sé 'na ṫost. "Tá sclábaiḋe maiṫ teangan age daoine áiriṫe," ar

seisean, "agus ní fearr leo díoṁaoin í, roġa aca ceart nó míċeart a ḃeiṫ aca. Aċ bíoḋ a dial agat!" ar seisean, "níl aon ḃeann agam-sa ort."

D'iompuiġ Mam tar n-ais air. D'ḟéaċ sí air ó n-a hata síos agus annsan ó n-a ḃróga suas. Ḃí droċṁeas agus déistin sa ḃféaċaint sin agus sa ġáire ḋein sí 'na diaiḋ. Ní mór adubairt sí. "Seaḋ ndoṁaintí!" ar sise. "Donnċa na h-aindeise is gan aon ḃeann aige ar aonne!" agus do ḃain sí crotaḋ as a ceann agus do ġaiḃ suas abaile agus mise roimpi amaċ agus mo stropa éisc agam agus iad ag bualaḋ i gcoinniḃ mo ċolpaí, agus mo ċroiḋe im' ḃéal.

Ní 'neosaḋ an ċuid eile de scéal na maidne sin duit —ba ṡearḃ liom tráċt air; aċ nuair a ḃí sé go léir i leaṫṫaoiḃ ḃí sé socair im' aigne agam-sa nár ṁaiṫ an ċiall dom dul ag iascaċ arís gan a innsint do Ṁam roim ré. Ciall ċeannaiġ a ḃí agam. Aċ sin é an dálta agam-sa i gcoṁnaiḋe é. Ní ḃíonn ciall roim ré coiḋċe agam.

Caibidiol XV

Mar do-ċuaiḋ Jimín le sagartóireaċt

Ḃí Mam ar feaḋ coigtíse agus ní ḟéadfainn a ḋéanaṁ amaċ cad a ḃí ag gaḃáil di. Ag maċtnaṁ a ḃíoḋ sí, tá's agat, agus stadaḋ sí uaireannta i lár a cuid gnóta agus ḃíoḋ sí ag smaoineaṁ. Annsan uaireannta eile ċinn ag cainnt le Daid í aċ ní ḃíoḋ 'á ráḋ age Daid aċ—"Tá an ceart agat. Is agat-sa is fearr ḟios, a ċroiḋe." D'iarras ar Ċáit faire a ḋéanaṁ ar Ṁam féaċaint cad a ḃí ar siuḃal aici aċ níl aon ṁaiṫ i gCáit ċun spiaireaċta agus b'éigean dom plean eile a ṫarraċ ċugam.

Nuair cuireaḋ a ċodla me oiḋċe ċuas isteaċ 'on leabaiḋ tamall, aċ annsan nuair a ḃí mo ṁáṫair agus Daid cois na teine sa ċistin d'éaluiġeas isteaċ i seomra na beirte aca agus ċuas laistiġ de ċlóca ṁór mo ṁáṫar a ḃí ar croċaḋ ar an ḃfalla agus d'fanas leo go dtagaidís 'on tseomra. Tá's agat, bíonn siad go minic ag cainnt nuair a ṫéiġid siad 'on tseomra.

Aċ ar ṁ'anam go raiḃ feiteaṁ fada ar cosa laga agam mar ċaiṫeadar an oiḋċe ag cadráil cois na teine, agus na glúine ag lúbarnaiġ agam-sa. Aċ fuaireas luaċ na foiḋne sa deire mar ċuir Daid an madra an doras amaċ agus ċuir sé an bollta sa doras agus ṫáinig sé féin agus Mam go dtí an seomra. Do leanadar den ċainnt a ḃí ar siuḃal ṫíos aca nuair ṫánadar 'on tseomra:

"Caillfimíd mála airgid leis aċ níl dul as is dóċa," arsa Mam.

"Seaḋ, agus b'ḟéidir gur abaile arís ċuġainn a cuirfí é mar ná féadfaiḋ sé é féin d'úmpar," arsa Daid.

Níor taiṫn san le Mam.

"Má tá droċ-úmpar ann ní ó n-a ṁátair a ṫug sé é," ar sise.

Do ḃain m'aṫair crotaḋ as a ċeann le mí-ṁisneaċ: "Oċ ṁuise," ar seisean, "sé an seanṗort céadna i gcoṁnaiḋe agat é."

Tuigeas féin ós na bréiṫre sin gur don mac so a ḃíṫeas ag tagairt. Sin é uair d'éiriġ an sot go léir orm ċun feasa d'ḟaġáil cá raḃtas am' ċur agus conus a ḃíṫeas ċun an mála airgid sin a ċaiṫeaṁ liom. Tar éis tamaill ṫáinig an ḃeirt aca ċun bladair arís.

"Bainfiḋ sé deiċ mbliana ḋo sar a mbeiḋ sé 'na ṡagart," arsa Mam.

Ní mor ná gur ṫuiteas féin i láṫair mo ċos nuair a ċuala an méid sin, a ḋuine. Mise im' ṡagart! Ċuir an scéal mearaṫal orm agus ní mór ná gur scéiḋeas orm féin laistiar den ċlóca.

"Arú," arsa m'aṫair, "b'ḟearr liom é ċur le céird éigin eile. Bíonn siad 'na seanduiní anois sara dtugtar paróiste ḋóiḃ." Aċ ṫug Mam fé arís agus duḃairt sí naċ ċun airgid ná saiḋḃreasa a ḋéanfaḋ sí sagart d'á mac féin aċ ċun seirḃíse Dé. D'éist Daid tamall, am baic, tar éis an méid sin. Annsan ar seisean:

"Cé ḋéanfaiḋ an treaḃaḋ agus an fuirse nuair a ḃuailfiḋ an t-aos mise?"

"Nár leigiḋ Dia go mbuailfeaḋ ṁuise, laige ná aos tusa, a ḋalta!" arsa Mam. Ón nglór a ḃí 'na guṫ ṫuigeas gur searḃas a ḃí ar siuḃal aici. "Aċ ná ḃíoḋ eagla ort," ar sise, "ġeoḃad-sa cliain isteaċ duit-se a raġaiḋ i mbun seisriġe ḋuit."

"Uf," arsa Daid, agus d'umpuiġ sé ar a ċliaṫán agus ṫuit a ċodla air.

Ḃí Mam uair a ċluig sarar ṫuit aon néal uirti agus deirim-se leat go raiḃ na cosa fuar go maiṫ agam-sa sarar ḟéadas éalú as a' tseomra.

Ar maidin nuair a ċonnac Cáit: "Bead-sa im' ṡagart," arsa mise.

Do ġáir Cáit. "Ní ḃeir, a ṁuise," ar sise, "aċ bead-sa im' ṁnaoi rialta."

"Cuir uait im baisce!" arsa mise, "fanfair-se sa tiġ seo agus taḃarfaiḋ Mam fámaire de ċliain isteaċ ċun tú ṗósaḋ agus ċun an treaḃaḋ a ḋéanaṁ do Ḋaid. Níl dul as agat—tá san socair id' ċóṁair age Mam."

Ċrom an óinsín ar ġol agus cé ċualaiḋ í aċ Mam.

"Cad é seo anois ort?" ar sise.

"Ḃu-hú!" arsa Cáit, "ní ṗósfad-sa aon ċliain isteaċ!"

D'ḟéaċ Mam uirti agus annsan d'ḟéaċ sí orm-sa. Ċeapas féin, am baisc, gurḃ ḟearr riṫ maiṫ ná droċ-ṡeasaṁ agus ċuireas díom suas go tiġ Ṁáire Aindí.

Máire agus Nell a ḃí istiġ.

"Ara, cad a ṫug ċoṁ luaṫ so ar maidin tu?" arsa Nell.

"Mam, dar fia! do ċuir an riṫ orm," arsa mise, "i dtaoḃ gur innseas do Ċáit go raḃadar ċun cliain isteaċ a ḋ'ḟagáil di."

"Arú, a ḃligeáirdín, cad a ċuir é sin id' ċeann?" arsa Máire Aindí.

Ċuir sé sin olc orm féin.

"Ní haon ḃligeárd me," arsa mise, "aċ tá Mam ċun sagairt a ḋéanaṁ díom agus beiḋ siḃ go léir ag taḃairt 'Father James' orm annsan agus b'ḟéidir ná taḃarfá bligeárd an uair sin orm."

"Mo ġráḋ-sa Dia," arsa Máire, "ag magaḋ fúm atánn tu."

"Níl aon ḟocal éitiġ ann," arsa mise, agus d'innseas di gaċ aon ní. Níor ḟágas aon ní istiġ nár scaoileas amaċ. Ní raiḃ leiġeas agam air—ní ḟanfaḋ an riaċ ruda istiġ. Sin é an loċt mór atá orm-sa, tá's agat, me ḃeiṫ im' ḃéal 'leiṫ Éireann. Ní ċeilim faic ar aonne aċ ar Ṁam; aċ ġeiḃeann sí sin fios ar mo ġnótaí gan mise 'á n-innsint i n-ao' ċor di.

Ní túisce ḃí mo ḃotún déanta agam-sa ná ḃí sé go léir innste ar fuaid an ḃaile. Ní raiḃ an oiḋċe ar fónaṁ ann nuair ġaiḃ Máire Aind isteaċ go dtí Mam.

"Muise, go gcoṫuiġiḋ Dia ḋíḃ é, an scéal maiṫ," ar sise.

"Cad é an scéal?" arsa Mam.

"Jimín beag a ḃeiṫ ag dul le sagartóireaċt, bail ó Ḋia air," do ráiḋ Máire.

Baineaḋ anapreab as Mam boċt. Níor ḟan focal aici. D'ḟéaċ sí anall orm-sa agus ṁeasas nár ḟan oiread luiċe ionnam leis an scannraḋ. Ċonnac go raiḃ sí go cráite dóite toisc an scéal a ḋul amaċ roimré. Níor ṁaiṫ liom í ḃeiṫ ag féaċaint orm agus d'imiġeas liom go maolċluasaċ go dtí an leabaiḋ agus gan é aċ a leaṫuair tar éis a seaċt. Deirim-se leat ná raḃas buiḋeaċ dem' ṫeangain, mar ċeapas siúrálta go ḃfaġainn búrdáil ṁaiṫ an oiḋċe sin. Aċ ní ḟuaireas, a ḋuine. Nuair a ḃí Mam ag dul a ċodla ṫáinig sí le coinnill mar a raḃas-sa agus d'ḟéaċ sí orm. Ḃíos im' ċnap ċodlata, a ṁic ó, agus ná hosclóċainn súil liom ar ṁíle púnt.

"Hum," ar sise, "codla an traḋna ċúġat-sa, a ḃuaċaill," agus tuigeas go raiḃ droċaṁras aici ar an suan a ḃí orm. D'imiġ sí, ápaċ, agus ṫugas mo ḃuiḋeaċas do Ḋia a ṫug saor an uair sin me.

Ḃí babta bruiġne agam féin is ag Micilín Eoin lá'r na ṁáireaċ. Nuair a ċonnaic sé ċuige me, "Ara, féaċ aníos 'Father James'!" ar seisean. Ṫáinig beiriṫean uilc orm ċuige agus leanas suas 'on páirc é agus ċuireas fuilśrón leis. B'féidir go múinfeaḋ san béasa ḋó. Aċ níor stop san an ċuid eile den mbaile, mar ḃíoḋ an ainm ar siuḃal aca go léir orm—mór mór ag na sciṫirí gearrċaillí. Ḃíos cráite aca, aċ me féin fé ndeara é a scaoil lem' ṫeangain i láṫair Ṁáire Aindí.

Ar feaḋ trí seaċtaine 'na ḋiaiḋ sin níor ċuaiḋ stad ar Ṁam aċ ag ullṁú rudaí dom. Ṫug sí trúnc nua ón nDaingean ċúġam agus ḃí seóḋ rudaí istiġ ann. Ḃí léinteaċa ann agus tuḃáilí agus cíor dom' ċuid gruaige agus máilín beag ċun mo léine oiḋċe a ċur isteaċ ann, a ḋuine. Ḃí haincéasúirí póca, leis, ann, agus stocaí,

agus ḋein an táiliúir dá ċulaiṫ éadaiġ dom. Fuaireas dá ṗeirre gleoite bróg ná raiḃ aon tairnge ionnta aċ iad ag gíoscán nuair a ṡiuḃluiġinn.

Ḃíos ag gabáil an bóṫairín síos lá nuair a ġlaoiḋ Taḋg Óg ṫar n-ais orm. "Cogar i leiṫ, a Jimín," ar seisean, "cad tá an dá ḃróig sin a ráḋ le céile?"

"Tin t'ṗiarṫaiṫe ar do ṡeanaṁáṫair!" arsa mise. Ḃíos cráite aige aċ níor ḋein sé aċ gáirí fúm. Is dóiġ leis go ḃfuil sé anasmeartálta.

Beiḋ mé ag imeaċt amáireaċ agus do réir mar a ċloisim ní ró ṁór an aga a ḃeiḋ agam ċun a tuille cúntaisí mar seo a scríoḃ. Is dóċa go ḃfuil an cruatan róṁam. Deir Mam liom go gcuirfear urċall annsúd liom agus srian agus go mbead ag gol fós i ndiaiḋ mo ṁáṫar agus an tsaoġail ḃreá a ḃí agam uaiṫe. Dar fia! má ḃíonn siad níos cruaiḋe orm ná mar ḃí Mam tá an riaċ buiḋe go léir orṫa. Ní ró ṁaiṫ atáim i n-ao' ċor istiġ liom féin na laeṫeannta so agus ar dá ḃiorán ní raġainn i n-ao' ċor ann. Táim idir fonn is faitċíos, a ḋuine; aċ tá beartaiṫe agam má ḃíonn an scéal ró ḋian orm sa Ċoláiste ná fanfad aca, dar fia!

Ṫáinig Máire Aindí araer agus ṫug sí dá ṗeirre stocaí dom. Ṫug Taḋg Óg is Nell bille púint dom. Ṫáinig Micilín Eoin ċuġam ó Ċiainiḃ agus ḃí saġas náire air agus ní duḃairt sé aon ní go ceann tamaill. Annsan ṫairrig sé scian as a ṗóca agus ċuir sé im' aice ar an mbórd í agus deora ó n-a ṡúile. Ṫug sé iarraċt ar rud éigin a ráḋ aċ ní ḟéadfaḋ leis an dtoċt ġuil. Annsan riṫ sé an doras amaċ uaim ag gol. Deir Cáit go raiḃ Micilín anaċeanúil orm-sa. Ṫugas an píp aḋmaid a ḃí i ḃfolaċ sa stáca agam do Ċáit ċun é ṫabairt do Ṁicilín amáireaċ.

Tá mo ṫrúnc pacálta sa ċistin. An rud deireannaċ a ċuir Mam ann ná císte mór aráin go raiḃ risíní ann. Tá na coṁarsain ar fad sa ċistin—is dóċa gur mar ġeall orm-sa é. Ṫug a lán aca scillingí agus leaṫ-ċorónaċa dom agus ḃíodar go léir am' ċoṁairliú agus

am' ṁolaḋ. Tá Cáit ag gol ó ṫáinig an tráṫnóna agus níl focal as Daiḋ. Nílim féin ar mo ċúilín tseaḃraċ aċ ċom beag le duine. Níl aonne go ceart aċ Mam. Ní ċorroċaḋ an saoġal í sin.

. . . .

Táid siad go léir imiṫe aḃaile agus duḃairt Mam liom-sa dul a ċodla. Nuair ṫána 'on tseomra lean sí me agus ḃí sí i bḟad am' ċomairliú. Annsan rug sí barróg orm agus ṗóg sí me agus ċonnac deora 'na súile nuair d'imiġ sí.

Ní mór go bḟeicim féin an páipéar so go bḟuilim ag scríoḃ air le gaċ 'ra raċt guil agus uaignis.

Caiṫfiḋ mé stad is dóċa agus an peann a leigint ar lár. Aon ruḋ dár scríoḃas mar ġeall orm féin go dtí so níor ċuireas ann aċ an ḟírinne ġlan. Tá's agaiḃ anois cad é an saġas mé. Dá mbeinn ar nós a lán dem' aiṫne ní ḃeinn ċom béalscaoilteaċ i dtaoḃ mo loċtaí féin, agus ċeapfaḋ siḃ annsan gur buaċaill maiṫ me. Aċ is cruaiḋ an scéal ar ḃuaċaill a ḃeiṫ go maiṫ—ṁarḃoċaḋ sé é tar éis aon tseaċtaine amáin. Ḋeininn-se mo ḋíċeall uaireannta me féin d'úmpar aċ ċaiṫinn briseaḋ amaċ arís gan buiḋeaċas dom. Tá gaċ aonne ċom holc liom. Ní ḟeicim-se aonne go ceart aċ Mam.

Caiṫfeaḋ dul a ċodla. Ḃeannaċt Dé agaiḃ go léir agus má's fiú liḃ orm é iarraiḋ ar Ḋia go gcuirfeaḋ Sé Jimín Ṁáire Taiḋg ar a leas.

FINIS

Slán le Jimín!

A Jimín, a ḋalta, céad slán leat is beannaċt,
  In Iolscoil na sagart go mairir do ċáil!
Ró ġairid linn d'ḟanais led' ġasra 'nár bḟarra
  'S é scaraḋ na gcaraḋ sib scaipte ċum fáin.
Mam agus Daid boċt, is Cáit beag gan ġanguid,
  Taḋg Óg ṡeasaḋ ceart duit, is Nell tugaḋ gean,
Micilín do ċara, Ḃeit Ṁór is Máir' Aindí—
  Cad ḋéanfaimíd feasta 'na n-éamuis ar fad?

I gceart-lár an ṁaca ar leatċois fé ṁairg,
  Tá an ganndal 'na ṡeasaṁ go canntlaċ, díombáċ;
Aon braon den "stuif ḋearg" anuraiḋ ċuir maig air
  Is d'ḟág leatta san easair é, níl sé le faġáil.
Níl cúntas imeaċta luċt diúgta an leanna
  Lá móna do baint ná lá reaṫa na mbád;
Is tá uaigneas d'á ḋeasgaib is duairceas sa Daingean
  Na leanbaí gan ċeaċt ann is na bacaiġ gan ábaċt.

Táir imiṫe, a taisce, is ní plámás ná bladar
  Uainne tug taitneaṁ do d'eaċtraí é ráḋ,
Aris ċugainn go gcasair le h-"olcas" nó "maiteas"
  Is beimíd ag faireaḋ do teaċta gaċ lá.
Agus guiḋmíd an Seabac le d'ċliabán do ṡeasaiṁ
  Ár ngéar-ġáḋ do ḟreasdal le scéal uait i dtráṫ;
I n-éide ġeal sagairt go bḟeictear tar ais tú—
  Nó b'ḟéidir i d'easbog, a buaċaillín báin.

"Cloċ Labrais."

ᵹluais

lᴛnċ.

1, 10, 52.—cao oob áil le . . . . oe, what does . . . . want it for.

2.—barra taoioe, high tide mark.

,, 26, 56.—sceitimíní, exuberant delight.

,, —uċtaċ, powerful voice.

,, —is baileaċ a ṫug sé ḋá ṡúil ṡeanaṫaiḋg leis, The eyes of SeanaThadhg (his grandfather) have been exactly reproduced in him.

,, —cruṫanta, created, exact.

,, —ᵹaiḃim-se orm, I undertake, " I'll engage."

,, —deá'raṫaiġe, i.e. deallraṫaiġe, most like (in resemblance).

,, —crot aonair, i.e. cruṫ a., exact resemblance, " the dead spit."

,, —caiṫiseaċ, handsome.

,, —ṫáiniᵹ sciaṫáin ar m'aṫair, father was in a flutter of delight.

3.—bunóc, a newborn infant.

4.—oireaḋ a' frí, i.e. o. na friġioe, a small piece ; an atom.

,, 10.—scuḃṫa ċuiᵹe, craving for it ; wolfish, with teeth bared.

,, —aᵹ cur aisti, .i. aᵹ cur cainnte aisti.

,, 69.—fiarṡúil, fiarṡúileaċ, side-glance ; cross-eyed.

,, —faid a ḃí 'nár ᵹcroiḋe, to the limit of our endurance.

,, —ḃí an ṗraiseaċ ar fuaid na mias annsan, then things were in a mess !

,, —sceiṁle, frightful chastisement ; a " lecturing."

,, —srimileálaiḋe, an incapable person ; a dawdler.

7.—léasaḋ, .i. bualaḋ, a beating.

,, —aicionta, naṁaid a., born enemy.

8.—púiríní, five-stones, " gobs."

,, —spric, the " jack " in the game of pitch-and-toss.

,, —toċrais, winding thread.

,, —cúlloċta, the small loft over fireplace in old-fashioned farm houses.

lṫnċ.

8.—ar néal buile, in a rage.

,, —bóiricín, nickname ; from bórać, " bandy-legged."

9, 14, 42, 61.—goṁ, madness (of a dog).

,, —speabraíḋí, ravings ; hallucinations.

10.—i gceist, in fact. níl a leiṫéid i gceist, such has no existence in fact.

,, —taoscán, part of a load or of a vessel-full.

,, —meáḋ, a balance or weighbridge.

11.—léan id' ċeann cipín, confound your wooden head!

,, —olc air ċugam, in a rage with me.

,, —stiall, a cut, a cutting blow.

12.—smiotaḋ, smashing.

14.—guaileáin, braces, shoulder-straps.

,, —buaircín, a wooden stopper or button such as in cow spancel.

,, —straiḋón, anger (? from " strain ").

,, —diaḃar=diaḃal.

,, —i ḃfearras, in order ; adjusted.

,, —drait, a grin ; a leer.

,, —crúistín, a missile.

,, —tairrig ort me, draw my attention (anger) on you (if you dare).

15.—sliogán ruacan, a cockle-shell.

17.—sciomarṫa, scoured clean.

18.—stalca, a stiff thing ; dead.

,, —sáruiġ, head off ; s. iad, round them up.

19, 46, 60.—scaiṁ, a snarl ; a scowl.

,, —cleiṫire, a tall person ; from cleiṫ, a pole.

,, —plubaire, a fat, flabby person.

,, —rian a ċoda air, showing sign of what he had eaten, i.e. fat and well-fed.

,, —raga, a thin, emaciated animal.

,, —nea'réasún, unreasonableness.

21.—súlać, .i. suġlać, juice (fig. pleasure).

,, —briosca, a biscuit (briosc, brittle).

22.—raispín, an impudent brat.

,, —fara, with ; along with.

27.—céapars, capers.

,, —ní ċuirfeá amać, you could not guess.

lch.

27.—scéitfeá orm, you would inform on me.

28.—scailpeanna, detached pieces, sections.

,, —raic [? wreck], dein sí raic, she made a scene.

30.—is láidir nár mhairbh sí me, she killed me almost.

,, —masmus, surfeit.

31.—d'alp sé, he ate voraciously ; he gobbled.

,, —míogarnach, nodding.

,, —píopán, windpipe, neck.

,, —ag breith chugam, feeling uneasy.

,, —"cocstí," slang for a dead or spoiled thing.

,, —ar séirse, diligently (lit. singing).

,, —na croithí deiridh, the last shake ; last gasp.

33.—ag plé liom, annoying me, worrying me.

,, —níor bhe' liom, .i. níor bheag liom, I thought it enough.

,, —ag deargadh bear, nagging (lit. blooding [her] lance).

34.—caidhtí, quoits ; a game.

,, 62.—lomhnán, a bladder.

35.—fé n-a bráid (.i. brághaid), before her ; under her observation.

,, —spriúch sí, she protested angrily (lit. "she kicked").

,, —smulc, a surly, sour expression on the face.

,, —is mó is mór, somewhat too large.

,, —ní fál go h-aer é, it is not an insurmountable difficulty (as a wall up against the sky ! would be).

36.—aghaidh fidil, a mask.

37.—i dtaoibh le . . . ., having but . . . . ; trusting to.

,, —ag déanamh tinnis dom, causing me anxiety.

,, —greasáil, a beating or whipping.

,, —deichniúr, a decade (of the Rosary).

,, —feistiú, putting in order ; adjusting.

,, —promsáil, prancing ; ungainly movement.

41.—ana-gheoin, great noise.

,, —corragiob, ar a c., sitting on his haunches.

,, —ag tarrac mo mháthar chugam, reminding me of my mother (and consequent unpleasant possibilities).

,, 61.—stráice, a cut ; a slice ; a strip.

,, —is maith a scaras leis, I had a lucky escape.

42.—breill, an expression, on the face, of dejection or of being about to cry.

lċnċ.

42.—rúscaḋ, throwing things violently.

44.—néal, a fit (of anger).

45.—sceimle mór an luain, the terror of the Judgment Day

,, —dul 'on ċroiċ, to go to the gallows.

46, 100.—ḃíos aʒ cur uaim, I was dreading the consequences.

47.—mílíteaċ, pale and sickly.

,, —súsa, a blanket (fig. bed).

49.—cumá ná beaḋ, why not? why should it (he, she) not?

,, —táċt .i. táḃaċt, importance.

,, —éileaṁ aici ar T. Ó., fond of, in love with T. O.

50.—las sí, she blushed.

51.—seana-ċníopaire, an old grumbler.

,, —fan boʒ, wait a while.

,, —stócaċ, a go-between; a match-maker.

52.—slibire, a tall, lanky person.

,, —meanʒa ʒáire, a smile; a leer.

,, —clab, a wide-open mouth!

,, —toice, a bold, pert little girl.

,, —a ṡeana-ṗlaitín scúite! old bald head

,, —an "fear maiṫ," the upper hand; the victory.

53.—ruidín súiʒ, miserable wretch; a low fellow.

54.—ar na craoḃaċa, angry; mad. Ḃí sí ar na c., she was in a rage.

,, —snaoi .i. snoiʒe, wearing away.

55, 63.—fámaire, anything big or great.

56.—coilicín paor, a laughing stock. Coilicín = a little cock bird. Paor = the butt of wit or sarcasm.

57.—cúlaḋ, drawing back; retreating.

,, —[illegible]aint an ċlaiḋe amaċ, striving to reach the fence.

,, —támáilte, shy.

58.—pleiḋce, a fool, a simpleton.

,, —cliain (.i. cliaṁain) isteaċ, a daughter's husband who lives in the house of the parents-in-law, and is made heir to their farm.

,, —bolán (? ʒolán), a large, heavy stone.

60.—níor éiriʒ idir me féin aʒus Mam, M. and I did not quarrel.

,, 98.—uair umá seaċ, an odd time, now and again.

lthc.

60.—gabháil stealladh, chastising with rod or whip or tongue.

,, —mo chroidhe agus m'ae ag rith ar a chéile, out of breath from dint of speed and hurry.

61.—gligín, a giddy girl or woman.

,, —scoth cinn, hair of the head ; top knot.

,, —caid, a football.

,, —beiste, a wooden cooler or tub.

62.—gleamaigh, lobsters.

,, —iascáin, mussels ; shellfish that are scraped off the rocks at low tide and are used for manure.

,, —pota gliomach, a lobster pot.

,, —partán (portán), a sea crab.

63.—ana-shuaitte, rough (at sea).

,, —úrlacan, vomiting.

,, —tochta, the seat (thwart) in an open boat or canoe.

64.—i n-earraid, unfriendly, at enmity.

,, —go prínsiopálta, definitely and particularly.

,, —mairbhitighe, numbness, deadness.

,, —naomhóga, canoes.

,, —tocht, a rush of feeling.

,, —dabhach, a vat or large vessel to hold liquid.

,, —plainíntí, flannels.

65.—potbhiathadh, being fed with delicacies and rich foods. Pot= ? pota : pot-feeding.

67.—bioránach, a sly rogue, a " boyo."

68, 82.—smíste amadáin, a great fool.

,, —deiscréideach, discreet ; secret.

71, 76.—ag breith chuige, anxious ; fearful of impending punishment or exposure.

72.—réasún, reasonableness. Níl aon réasún le mnáibh, women are unreasonable.

73.—ar leithiligh (.i. ar leith i leith), especial, particular.

,, —pailp, a thump, a blow.

,, —sleán, a spade of peculiar design used for digging or cutting turf.

,, —mheasas go dtairriceochadh sí an baile orm, I thought she would draw the attention of the whole village on me.

lth.

74.—sáilíní, the projecting ends of the shafts of a cart at the back.

75, 85.—flíp, a vigorous, sweeping blow.

,, —óspairt, an accident.

76.—chuir sé an sáspan ar a cheann, he raised the saucepan to his mouth—to drink.

,, —scithríl, skitting, laughing in a giddy fashion.

,, —níor mhór dom féin dul ag píceáil, I was not content till I went to pike (turf).

77.—méith-mhóin, the dense white turf found near the bottom in a bog.

,, —spairt, the soft spongy turf found at the top in bog.

,, —arc-luachra, a lizard, a newt.

78.—spior-spear a déanamh de, to dissipate the trouble ; to throw oil on troubled waters.

,, —frídíní (frighidíní), microbes ; atoms.

,, —sceilimis, a scare ; great terror

79.—fé chlár, laid out dead.

,, —danartha, hard ; inexorable.

81.—amhailt, an apparition, a ghost.

,, —scraiste, an idle, good-for-nothing fellow.

83.—fochal, the empty space inside an overgrown apple or potato.

84.—giodam, sprightliness ; playful energy.

85.—liúradh, striking, beating.

,, —comh tiugh le tiul, following closely one after the other.

,, —Aon Muileat, the Ace of Diamonds.

,, —Deich Triuf, the Ten of Clubs.

86.—suae, sway ; victory.

,, —dula, a thole-pin, a wooden peg to hold an oar in position.

89.—gíotam, strife, the noise of battle.

91.—rách'íocht .i. ráthaidheacht, a shoal of fish racing along the surface and flecking the sea into foam.

,, maidí snadhmtha, the couplings or ties between roof beams.

,, mogail, meshes of fishing net.

,,—braighdeáin, short pieces of cord attached to lower rim of fishing net and to which " sinkers " are attached.

,, —bórdáil, arranging the nets " on board " ready for letting out.

Lṫnċ.

94.—ab' 'in . . . ? is that . . . ? ab = an ab = colloquial interrogative (and dependent) of "is." 'in = sin. Ab' 'in tóiṫín ? is that a porpoise ?

,, —tóiṫín, a porpoise.

,, —scol, a "school" (of fish) ; a shoal.

,, —cráin ṁara, a sea hog.

,, —madra éisc, a dogfish.

,, —cailleaċ ḃreac, a fish akin to dogfish or shark.

,, —gaḃar, a fish called pilchard.

96.—ainnliú, manipulating the canoe whilst the rest of the crew hauls or shoots the net.

98.—aon naċ, any heed.

,, —d'éiriġ a croiḋe, her heart became filled with dread.

,, —go seaḃraċ, in the enjoyment of health and physical comfort.

99.—duine farra n-a ceart, one man beyond her due number. farra, fare = with, along with.

103.—sot, desire ; greed.

105.—go maolċluasaċ, subdued and shamefaced (fig. from the fashion of a dog when being rated for misconduct).

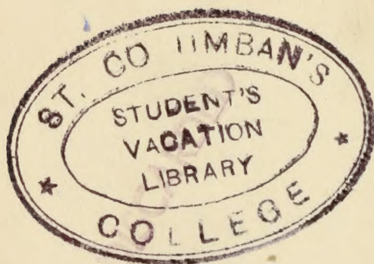
,, —búrdáil, a trouncing, a hammering.

,, —sciṫirí, girls who laugh senselessly and giddily.

106.—urċall, a kind of fetter between an animal's fore legs or between one fore leg and the opposite hind one.

107.—cúilín tseaḃraċ, a state of perfect ease and content. Cúilín, a snug corner. "Seaḃraċ" : see note, page 98.

,, —béalscaoilteaċ, indiscreet in speech, saying more than one intended.

ST. COLUMBAN'S
STUDENT'S
VACATION
LIBRARY
COLLEGE